«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» كىتاب نەشر قىلىش تۇرى (830)

“东风工程”图书出版项目之830

چېرتيوژ كۆرۈنۈش ساۋاتى

U-1

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى

TU204
U-1

چېرتيوژ كۆرۈش ساۋاتى

تۈزگۈچىلەر: ئالىمجان مەخسۇت
ئايگۈل تۇراپ

كتاپ ھەدىيە قىلىش
贈 阅

新疆大学图书馆
民文图书 755MWZS0003607

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى

新疆大学图书馆藏书

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئۆمەر نىياز
مەسئۇل كوررېكتورى: ئادالەت ياقۇپ
مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: مياۋلى

چېرتيوژ كۆرۈش ساۋاتى

تەرجىمە قىلغۇچىلار: ئالىمجان مەخسۇت
ئايگۈل تۇراپ

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 14 ـ نومۇر، پوچتا نومۇرى: 830046)
شىنخۇا كىتابخانىسى تەرىپىدىن سېتىلىدۇ
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1168 × 850 م م 1/32 باسما تاۋىقى: 5
2010 ـ يىلى 2 ـ ئاي 1 ـ نەشرى 2010 ـ يىلى 2 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 18420 ~ 00001

ISBN 978 - 7 - 5631 - 2389 - 6
باھاسى: 8.20 يۈەن

كىرىش سۆز

«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايون بىر تۈ-تاش پىلانلىغان، ئاپتونوم رايونلۇق ئاخبارات ـ نەشرىيات ئىدارە-سى كونكرېت تەشكىللەپ يولغا قويغان خەلققە پايدا يەتكۈزىدىغان قۇرۇلۇش. بۇ قۇرۇلۇشنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى ئاخبارات ـ نەشـ-رىياتچىلىقنىڭ تارقىتىش ئۇسۇلى ئارقىلىق، پۈتۈن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلىرى ئارىسىدا پەن ـ تېخنىكا بە-لىملىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ، ئىلغار مەدەنىيەتنى تارقىتىپ، ئۇلارغا پەن ـ تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىتىدىغان، ساپاسىنى ئۆستۈرىدىغان، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ ھاللىق سەۋىيەگە يېتىش ئىقتىدارىنى كۆچەيتىدىغان ئاخبارات ـ نەشرىيات ئاممىۋى مۇ-ۋاپىق زىمەت سىستېمىسى بەرپا قىلىپ بېرىشتىن ئىبارەت.

شىنجاڭدىكى ھەممە يېزا ـ كەنتلەرگە كىتاب، ئۇن ـ سىن نەشر بۇيۇملىرىنى تەقدىم قىلىش ـــ «شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» دىكى مۇھىم تۈرلەرنىڭ بىرى. بۇ تۈردە سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇلۇشى مۇساپىسى ۋە مەركەزنىڭ «يېزا، يېزا ئىگىلىكى، دېھقانلار» خىزمىتى توغرىسىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشى مۇھىم نۇقتا قىلىنىپ، پارتىيەنى سۆيۈش، ۋەتەننى سۆيۈش، سوتسىيالىزمنى سۆيۈشكە ئائىت ئوقۇشلۇقلار، «يېزا، يېزا ئىگىلىكى، دېھقانلار» خىزمىتىگە ئائىت پەننىي ئومۇملاشتۇرۇش ئوقۇشلۇقلىرى، سە-ھىيە ـ ساقلىقنى ساقلاش بىلىملىرىگە ئائىت ئوقۇشلۇقلار، قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار، قۇرامىغا يەت-مىگەنلەرنىڭ ئىدىيە ۋە ئەخلاق تەربىيەسىگە ئائىت ئوقۇشلۇقلار، قوش تىل مائارىپى ئوقۇشلۇقلىرى، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئەد-ىئەنۋى مەدەنىيىتىنى ئەۋج ئالدۇرۇشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار، كۆ-چۈل ئېچىشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار، سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇلۇشىغا ئائىت ئوقۇشلۇقلار، ماركسىزملىق دىن قارىشى، پار-تىيەنىڭ مىللەتلەر سىياسىتى ۋە دىن سىياسىتىگە دائىر بىلىم-لەرنى ئومۇملاشتۇرۇشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار قاتارلىق ئون چوڭ تۈر بويىچە نەشر بۇيۇملىرى نەشر قىلىش ئورۇنلاشتۇرۇلدى. مەز-

مۇن جەھەتتە، سوتسىيالىستىك ئىناق جەمئىيەت بەرپا قىلىش ۋە سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇش ئاساسىي لىنىيە قىلىندى؛ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ «ئىشلەپچىقىرىشى تەرەققىي تاپقان، تۇرمۇشى بايلاشقان، يېزا ئىستىلى مەدەنىي، كەنت مۇھىتى رەتلىك ۋە پاكىز، باشقۇرۇشى دېموكراتىك بولۇش» قا يېتىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش نىشان قىلىندى؛ نەشر قىلىشتا «دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق كەسىپلىرىگە يېقىنلاشتۇرۇش، دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق رايونلىرىغا يېقىنلاشتۇرۇش، دېھقان - چارۋىچىلارغا يېقىنلاشتۇرۇش» مەقسەت قىلىندى؛ ھەر مىللەت دېھقان - چارۋىچىلىرى ئوقۇپ چۈشىنەلەيدىغان، ئۆگىنەلەيدىغان، ئىشلىتەلەيدىغان بولۇش پىرىنسىپ قىلىندى. بىز نەشر بۇيۇملىرىنى ئاممىباب، چۈشىنىشلىك قىلىپ تۈزۈشكە، تېكىستىمۇ، رەسىمىمۇ، ئاۋازىمۇ بار قىلىپ چىقىرىشقا تىرىشتۇق، شۇنداقلا ئىلمىي ۋە ئەمەلىي بولۇشىغا، مەزمۇنلۇق ۋە قىزىقارلىق بولۇشىغا كۆچىدۇق، يېڭى تېخنىكا، يېڭى ئىدىيە ۋە يېڭى بىلىملەر ئارقىلىق، ھەر مىللەت دېھقان - چارۋىچىلىرىنى يېڭى ئىدىيە، يېڭى يۈكسەكلىك ۋە يېڭى نەزەرگە ئىگە قىلىشقا تىرىشتۇق.

بىز يەنە «شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» ئارقىلىق، ھەر مىللەت دېھقان - چارۋىچىلىرىنىڭ كىتاب سېتىۋېلىشى، كىتاب ئوقۇشى تەس بولۇش مەسىلىسىنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە ھەل بولۇشىنى، پۈتۈن شىنجاڭدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق رايونلىرىنى كىتاب ۋە ئۇن - سىن بۇيۇملىرى بىلەن تەمىنلەش يېتەرلىك بولماسلىق مەسىلىسىنىڭ ئۇنۇملۇك ياخشىلىنىشىنى، ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى مۇنەۋۋەر نەشر بۇيۇملىرىنىڭ قاپلاش دائىرىسى ۋە تەسىر دائىرىسىنىڭ تېخىمۇ كېڭىيىشىنى، ھەر مىللەت دېھقان - چارۋىچىلىرىنىڭ مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ، كىرىمنى كۆپەيتىپ، ئىلمىي بېيىشىنى ئەقلىي مەدەت ۋە مەنىۋى كۈچ بىلەن تەمىن ئېتىشنى ئۈمىد قىلىمىز.

شىنجاڭ ئاخبارات - نەشرىياتچىلىقىنىڭ
«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» رەھبەرلىك
گۇرۇپپىسى ئىشخانىسى

مۇندەرىجە

1 ـ باب مېھمارچىلىق ھەققىدە ئومۇمىي بايان 1
§ 1 . چېرتيوژ كۆرۈشنىڭ ئەھمىيىتى 1
§ 2 . قۇرۇلۇش ھەققىدە ئاساسىي چۈشەنچە 5

2 ـ باب ئۆي ـ ئىمارەت چېرتيوژنى كۆرۈش 9
§ 1 . ئومۇمىي بايان 10
§ 2 . قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژنىڭ تۈرلىرى 11
§ 3 . چېرتيوژ سىزىش ئۆلچىمى ۋە شەرتلىك بەلگىلەر 14

3ـ باب مېھمارچىلىق چېرتيوژنى كۆرۈش ئۇسۇلى ... 22
§ 1 . ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى 22
§ 2 . تەكشىلىك چېرتيوژى 29
§ 3 . ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى 40
§ 4 . كەسمە يۈز چېرتيوژى 45
§ 5 . ئۆگزىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى 50
§ 6 . تام گەۋدىسىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى 51
§ 7 . پەلەمپەينىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى 55
§ 8 . ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى 62
§ 9 . پېشايۋان ۋە بالكونىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى 66
§ 10 . ئاشخانا ۋە ھاجەتخانىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى 69
§ 11 . باشقا مۇناسىۋەتلىك تەپسىلىي چېرتيوژلار 71

4 ـ باب قۇرۇلۇش قۇرۇلمىسىنى ئىشلەش چېرتيوژى
76.....
§ 1 . ئومۇمىي بايان 76
§ 2 . ئۇل چېرتيوژى 80
§ 3 . قۇرۇلمىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى 87
§ 4 . پەلەمپەينىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى 92
§ 5 . پولات چۆنقلىق بېتون دېتاللارنىڭ چېرتيوژى 96

5 ـ باب قۇرۇلۇش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيو ـ
ژى.....102
§ 1 . ئومۇمىي بايان 102
§ 2 . توك ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 103
§ 3 . سۇ بېرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 108
§ 4 . سۇ چىقىرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى
116.....
§ 5 . ئىسسىتىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 121
§ 7 . كۆمۈر گازى ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى
127.....
بۇ كىتابتىكى بىر قىسىم ئاتالغۇلارنىڭ خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە
سېلىشتۇرمىسى 131

1 ـ باب مېمارچىلىق ھەققىدە ئومۇمىي بايان

§ 1 . چېرتيوژ كۆرۈشنىڭ ئەھمىيىتى

قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى ــ قۇرۇلۇش لايىھىلىگۈچى تېخنىك خادىملارنىڭ «تىلى» بولۇپ، ئۇ كەڭ قۇرۇلۇش ئىشچىلىرىنىڭ قۇرۇلۇش قىلىشتىكى بىردىنبىر قورالى بولۇپلا قالماي، پۈتۈن دۇنيادىكى قۇرۇلۇش قىلغۇچى ۋە لايىھىلىگۈچىلەرنىڭ ئۆز مەقسەتلىرىنى تەرجىمانسىز بىر ــ بىرىگە چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدىغان قورالدۇر.

چېرتيوژ قۇرۇلۇش قىلىشتا كەم بولسا بولمايدىغان تېخنىكىلىق ھۆججەت ھېسابلىنىدۇ. بىز ئىلگىرى سالماقچى بولغان ئۆيىمىزنى چېرتيوژغىمۇ قارىماي، مېتىرلاپمۇ قويماي، چامداپلا ئۆز ئېھتىياجىمىزغا ماس كېلىدىغان ئۆيلەرنى سېلىپ ئولتۇرۇپ كەلگەنىدۇق. بۇنداق مەلۇم لايىھە ئاساسى بولمىغان، قارىسىغا سېلىنغان بەزى ئۆيلەر ئىشلىتىش تەلىپىنى قانائەتلەندۈرۈش ئۈچۈن ياقتا تۇرسۇن، ماتېرىيال ۋە ۋاقىتنى ئىسراپ قىلاتتى، قۇرۇلۇشنىڭ سۈپىتىگىمۇ كاپالەتلىك قىلغىلى بولمايتتى. پەن ــ تېخنىكا ۋە ئۇچۇر دەۋرىگە قەدەم قويغان ھازىرقى زامانىمىزدا، مەيلى قانداقلا قۇرۇلۇش قىلمايلى، ئاز بولغاندا بىرنەچچە ۋاراق قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى سىزىپ ياكى سىزدۇرۇپ قۇرۇلۇش قىلىنىدىغان بولدى، چېرتيوژ سىزىپ قۇرۇلۇش قىلىشتىن تۈپكى مەقسەت ــ سالماقچى بولغان ئۆيىمىزنى ياكى قۇرۇلۇشلارنى

4 ـ باب قۇرۇلۇش قۇرۇلمىسىنى ئىشلەش چېرتيوژى
76.....
§ 1 . ئومۇمىي بايان 76
§ 2 . ئۇل چېرتيوژى 80
§ 3 . قۇرۇلمىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى 87
§ 4 . پەلەمپەينىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى 92
§ 5 . پولات چۆنقلىق بېتون دېتاللارنىڭ چېرتيوژى 96

5 ـ باب قۇرۇلۇش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيو ـ
ژى.....102
§ 1 . ئومۇمىي بايان 102
§ 2 . توك ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 103
§ 3 . سۇ بېرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 108
§ 4 . سۇ چىقىرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى
116.....
§ 5 . ئىسسىتىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى 121
§ 7 . كۆمۈر گازى ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى
127.....
بۇ كىتابتىكى بىر قىسىم ئاتالغۇلارنىڭ خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە
سېلىشتۇرمىسى 131

هاجەتخانا، مۇنچىلارنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژلىرىنى كۆرۈپ چۇ-
شىنەلىشى كېرەك؛ پولات چۇنقچى بىلەن بېتونچى قۇرۇلما دې-
تاللىرىغا سەپلىنىدىغان پولات چۇنقلارنى چېرتيوژدىكى تەلەپ
بويىچە باغلىشى، بېتونىنى تەلەپ بويىچە قۇيۇش ئۇچۇن، پولات
چۇنقلىق بېتون قۇرۇلما دېتاللىرىغا مۇناسىۋەتلىك چېرتيوژلار-
نى كۆرەلىشى كېرەك؛ ياغاچچى ياغاچتىن ئىشلىنىدىغان دېتاللار-
نى ياساش ۋە قۇراشتۇرۇشقا قولايلىق بولسۇن ئۇچۇن، سىلىنىدە-
غان قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىك ئۇدۇل كۆرۈنۇش چېرتيوژى ھەمدە
شۇ قۇرۇلۇشقا مۇناسىۋەتلىك ياغاچ قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ تۇزۇ-
لۇشى، ئۆلچەملىرى ۋە بىزەكچىلىككە ئائىت چېرتيوژلارنى كۆ-
رۈپ چۇشىنەلىشى؛ تاختىپەرچى قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىك ۋە ئۇ-
دۇل كۆرۈنۇش چېرتيوژىنى كۆرۈپ چۇشىنەلىگەندىلا، تاختىپەر
تىرەك ۋە بالداقلىرىنى قانداق شەكىلدە، قايسى ئورۇنغا تىكلە-
گەندە قۇرۇلۇش قىلىشقا قولايلىق بولىدىغانلىقىنى ئىگىلەپ، قۇ-
رۇلۇش قىلىشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان تاختىپەرنى تىكلىيەلەيدۇ.
ئۇنىڭدىن باشقا سۇ، پار، توك قاتارلىق كەسپىلەرنى ئىشلىگۇچى
تېخنىك خادىملار مۇشۇ كەسپىكە مۇناسىۋەتلىك بولغان چېرتە-
يوژلارنى كۆرۈپ چۇشىنەلىگەندىلا، ھەر خىل تۇرۇبا ۋە ئۇسكۇنە-
لەرنى توغرا قۇراشتۇرالايدۇ.

چېرتيوژ كۆرۈشتە، پىرويېكسىيىگە مۇناسىۋەتلىك بولغان بە-
لىملەردىن خەۋەردار بولۇش كېرەك، چۇنكى ئىمارەت ئۇچ ئۆل-
چەملىك بوشلۇقتىكى كۇبسىمان جىسىم. لېكىن ئىمارەتنى ئىش-
لەش ئۇچۇن سىزىلىدىغان چېرتيوژنىڭ ھەممىسى دېگۇدەك ئىك-
كى ئۆلچەملىك بوشلۇقتىكى تەكشىلىكتىن ئىبارەت. قانداق قىل-
غاندا كۇبسىمان جىسىم ھالەتتىكى ئىمارەت شەكلىنى تەكشىلىك-
تىكى چېرتيوژغا ئايلاندۇرۇپ سىزغىلى ياكى تەكشىلىكتىكى كۆ-
رۈنۇش بويىچە چۇشەنگىلى بولىدىغان ھالەتكە كەلتۇرگىلى بولى-
دۇ؟ يەنى تەكشىلىكتىكى چېرتيوژ شەكلىگە ئاساسەن كۇبسىمان

بوشلۇقتىكى جىسمنى قانداق تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولىدۇ؟ دېگەن-
دەك مەسىلىلەرنىڭ ھەممىسىگە قۇرۇلۇش سىزمىچىلىقىدىكى
مەزمۇنلاردىن جاۋاب تاپقىلى بولىدۇ. شۇڭا پىرويېكسىيە ئۇقۇمى
بولغاندىلا، سىزىلغان چېرتيوژلارغا ئاساسەن ئىمارەتنىڭ ھەرقاي-
سى قىسىملىرىنىڭ تۇزۇلۇشىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى شۇ ئاساستا
قۇرۇلۇش قىلىش ئىشىغا يېتەكچىلىك قىلغىلى بولىدۇ.

چېرتيوژ كۆرگەندە يەنە دۆلەت بەلگىلىگەن چېرتيوژ سىزىشقا
مۇناسىۋەتلىك بولغان ئۆلچەملەرنى پۇختا ئىگىلەشكە، ھەر خىل
شەرتلىك بەلگىلەرنىڭ مەزمۇنىنى چۈشىنىشكە، ھەر خىل ئۆل-
چەملىك چېرتيوژلارنى ئىگىلەشكە توغرا كېلىدۇ. چېرتيوژدىكى
بىر تال سىزىق، بىر شەرتلىك بەلگە، بىر جۈملە ئىزاھ قاتار-
لىقلارنىڭ بىرىنىمۇ قالدۇرماي ھەممىسىگە دېگۈدەك ئەستايىدىل
مۇئامىلە قىلىپ، خاتالىق سادىر بولۇشنىڭ ئالدىنى ئالغاندىلا،
قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىدا قايتا ئىشلەشتىن ساقلانغىلى بولىدۇ.

ئىمارەتنىڭ بىر يۈزۈش چېرتيوژىنى كۆرۈپ چۈشىنىمەن دەي-
دىكەنمىز، ئۇنداقتا مەلۇم چېرتيوژدا كۆرسىتىلگەن ئىمارەت تۈ-
زۇلۇشىنى ۋە مەزمۇنىنى كۆرۈپ چۈشىنىش بىلەنلا چەكلىنىپ
قالماي، مۇشۇ چېرتيوژ بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان باشقا چېرتە-
يوژلارنىمۇ بىرلەشتۈرۈپ كۆرۈپ، بىر پۈتۈن ئىمارەتنىڭ بارلىق
مەزمۇنلىرى بىلەن تونۇشۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، قىسمەنلىك بە-
لەن بىر پۈتۈنلۈك ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ئىگىلىگەندىلا،
ئاندىن كاللىڭىزدا پۈتۈن ئىمارەتنىڭ تۇزۇلۇشىگە نىسبەتەن ئۇ-
قۇم پەيدا بولىدۇ. شۇ چاغدىلا بىر پۈتۈن قۇرۇلۇشنى ئىشلەشكە
توغرا يېتەكچىلىك قىلغىلى بولىدۇ.

قۇرۇلۇش قىلغۇچى خادىملار چېرتيوژ كۆرۈش - چۈشىنىش
بىلەنلا چەكلىنىپ قالماي، يەنە ئازدۇر - كۆپتۇر چېرتيوژ سىزە-
دىغان ئىقتىدارغا ئىگە بولۇشى كېرەك. بىر ۋاراق ئاددىي چېرتە-
يوژدىكى نۇرغۇنلىغان مەزمۇنلارنى بىزىق ياكى تىل ئارقىلىق ئە-

چاداللەشكە بولىدۇ. قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىدا، قۇرۇلۇش قىلىش تەكشىلىك چېرتيوژنىي ئورۇنلاشتۇرۇش، تېخنىكا ئالماشتۇرۇش ئېلىپ بېرىش، قۇراشتۇرۇش مەشغۇلاتىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ھەمدە ئۆلچەش، تاما تارتىش، نۇسخا ئېلىش، لايىھەنى ئۆزگەرتىش قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىگە ئاددىي بولسىمۇ چېرتيوژ سىزىشقا توغرا كېلىدۇ. بەزى مەزمۇنلارنى ئايرىم سىزىپ چىقىپ، ئىشلەمچىلەرگە چۈشەندۈرۈشكە، ماتېرىيال تەييارلاشقا، خاتىرە قالدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. مەلۇم دەرىجىدە چېرتيوژ سىزىش ئىقتىدارىنى ئىگىلىگەندە قۇرۇلۇش قىلىش مەشغۇلاتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا ياردىمى بولۇپلا قالماي، ئۆزىمىزنىڭ بوشلۇقتىكى جىسىمغا بولغان چۈشىنىشىمىزنى بېيىتقىلى، قۇرۇلۇش قىلىشتىكى تېخنىكىلىق سەۋىيىمىزنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

§ 2 . قۇرۇلۇش ھەققىدە ئاساسىي چۈشەنچە

تىلىمىزدا كۆندە دېگۈدەك ئىستېمال قىلىپ كېلىۋاتقان «قۇرۇلۇش» دېگەن بۇ سۆز ناھايىتى كەڭ مەنىگە ئىگە. مەسىلەن، ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلۇشى، كۆۋرۈك قۇرۇلۇشى، سۇ ئىنشائات قۇرۇلۇشى، تاشيول قۇرۇلۇشى، تۆمۈريول قۇرۇلۇشى ۋە يەر ئاستى قۇرۇلۇشى قاتارلىقلار، بىز بۇ بىر يۈرۈش كىتابدا ئىنسانلارنىڭ كۆندىلىك تۇرمۇشىغا زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغان بىناكارلىق قۇرۇلۇشىغا ئائىت مەزمۇنلارنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمىز.

بىناكارلىق قۇرۇلۇشىنىڭ ئىنسانلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ناھايىتى زىچ بولۇپ، مەيلى ئىشلەپچىقىرىش ياكى كۆندىلىك تۇرمۇشتا بولسۇن، بىز ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايمىز. ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى كىشىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ۋە كۆندىلىك تۇرمۇشى ئۈچۈن ئوبدان شارائىت يارىتىپ بېرىشتىن ئىبارەت.

ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنى ئوخشاش بولمىغاچ- لىقى ئۈچۈن، قۇرۇلۇش ئادەتتە ئاھالە ئولتۇراق قۇرۇلۇشى ۋە سا- نائەت قۇرۇلۇشى دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئاھالە ئولتۇراق قۇرۇلۇشى كىشىلەرنىڭ تۇرالغۇ جاي، خىزمەت، ئۆگىنىش ۋە بار- لىق ئىجتىمائىي تۇرمۇشىدا زۆرۈر بولغان قۇرۇلۇشلارنى ئۆز ئە- چىگە ئالىدۇ. سانائەت قۇرۇلۇشى سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنى سورۇن ۋە بوشلۇق بىلەن تەمىنلەيدىغان قۇرۇلۇشلارنى كۆرسە- تىدۇ. ئاھالە قۇرۇلۇشى كىشىلەرنىڭ تۇرالغۇ جاي ۋە تۇرلۇك مە- دەنىي تۇرمۇشىنى بوشلۇق بىلەن تەمىنلەيدىغان قۇرۇلۇشلاردىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇ ئىشلىتىلىش ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن تۇرال- غۇ جاي قۇرۇلۇشى ۋە ئاممىۋى سورۇن قۇرۇلۇشى دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. قۇرۇلۇشنى قۇرۇلما تۈزۈلمىسىگە ئاساسەن خىش ـ ياغاچ قۇرۇلمىسى، ئارىلاشما قۇرۇلما (خىش ـ تاش قۇ- رۇلمىسى)، پولات چىۋىقلىق بېتون قۇرۇلمىسى، پولات قۇرۇلمە- سىدىن ئىبارەت بىر قانچە تۈرگە ئايرىشقا بولىدۇ.

1. تۇرالغۇ جاي قۇرۇلۇشى

تۇرالغۇ جاي قۇرۇلۇشى كىشىلەرنىڭ يېتىپ ـ قوپۇشى ۋە دەم ئېلىشى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قۇرۇلۇشلارنى ئۆز ئىچىگە ئالى- دۇ. مەسىلەن، تۇرالغۇ ئۆيلەر، ياتاق بىنالىرى ۋە مېھمانخانا قاتار- لىقلار. تۇرالغۇ جاي قۇرۇلۇشىنىڭ ئىشلىتىلىش دائىرىسى ناھا- يىتى كەڭ بولۇپ، نۆۋەتتە دۆلەت شەھەر قۇرۇلۇشىغا ئاجراتقان مەبلەغنىڭ ئاساسىي قىسمى مۇشۇنىڭغا سەرپ قىلىنىپ، خەلق تۇرمۇشىنىڭ ياخشىلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى. تۇرالغۇ جاي قۇ- رۇلۇشى ھەربىر ئۆيلۈك ئاھالە ئولتۇرىدىغان بىر يۇرۇش ئۆي يە- نى ياتاق ئۆي، مېھمانخانا، ئاشخانا، ھاجەتخانا قاتارلىقلاردىن تە- كىب تاپىدۇ.

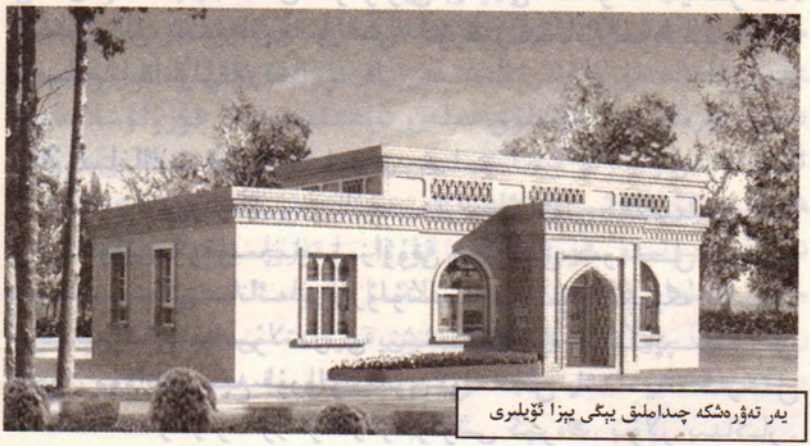
2. ئاممىۋى سورۇن قۇرۇلۇشى

ئاممىۋى سورۇن قۇرۇلۇشى كىشىلەرنىڭ ئۆگىنىش، خىزمەت، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش ۋە كوندىلىك تۇرمۇشى ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىدىغان قۇرۇلۇشلارنى، شۇنداقلا تۇرلۇك پاراۋانلىق ئىشلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قۇرۇلۇشلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن، ئىشخانا بىناسى، ئوقۇتۇش بىناسى، كىنو ـ تىياتىرخانا، دوختۇرخانا، تەنتەربىيە سارىيى، كۆرگەزمىخانا، سودا سارىي ۋە مېھمانخانا قاتارلىقلار.

3. سانائەت قۇرۇلۇشلىرى

سانائەت قۇرۇلۇشلىرى ماشىنىسازلىق زاۋۇتى، خىمىيە سانائىتى زاۋۇتى، توقۇمىچىلىق زاۋۇتى قاتارلىق ھەر خىل ئېغىر، يېنىك تېپتىكى سانائەت قۇرۇلۇشلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇڭا ھەرخىل مەھسۇلاتلارنى پىششىقلاش ۋە ئىشلەپچىقىرىش ئۈچۈن مۇۋاپىق سېخ قۇرۇلۇشلىرى بولغاندىن باشقا، يەنە ھەرخىل ئىسكىلات، مۇنار ۋە تۇرخۇنلارمۇ بولۇشى كېرەك. بۇلار بىناكارلىق قۇرۇلۇشىدا قوشۇمچە قۇرۇلۇش دەپ ئاتىلىدۇ. سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىغا كېرەكلىك سېخلار ئىشلەپچىقىرىش تەلىپىگە ئاساسەن يەنە بىر قانچە تۈرگە بۆلۈنىدۇ. مەسىلەن، پولات تاۋلاش سېخى، پولات يېيىسلاش سېخى، مېتالچىلىق سېخى ۋە پاياتلاش (سوۋاركىلاش، پەرچىنلەش) سېخى قاتارلىقلار. ئىشلەپچىقىرىش سېخلىرىنىڭ تۈرلىرى كۆپ بولسىمۇ، لېكىن بۇلار بىر قەدەر چوڭ بوشلۇققا ئىگە بولۇشتەك ئورتاقلىققا ئىگە. سېخ قۇرۇلۇشلىرى ئادەتتە بىر قەۋەتلىك بىر ئاتلاملىق، بىر قەۋەتلىك كۆپ ئاتلاملىق، كۆپ قەۋەتلىك كۆپ ئاتلاملىق دەپ بىرقانچە تۈرگە بۆلىنىدۇ. مەيلى قايسى خىل سېخ قۇرۇلۇشى بولسۇن، ئۇلارنىڭ ئىمارچىلىق چېرتيوژى، قۇرۇلما چېرتيوژى، توك، سۇ، پار ئىشلىرى چېرتيوژلىرىنىڭ ھەممىسى دۆلەت تەرىپىدىن بىرلىككە

كەلتۇرۇلۇپ، مەملىكەت بويىچە بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن ئۆلچەم-لىك چېرتيوژلار توپلىمى تۈزۈپ چىقىلدى. زاۋۇت، سېخ قۇرۇ-لۇشلىرىنى لايىھەلەشتە مەزمۇن ۋە لايىھە تەلىپىگە ئاساسەن، مۇ-ناسىۋەتلىك چېرتيوژلار توپلىمىدىن بىۋاستە تاللاپ ئىشلىتىش-كە بولىدۇ.

يەر تەۋرەشكە چىداملىق يېڭى يېزا ئۆيلىرى

2 ـ باب ئۆي ـ ئىمارەت چېرتيوژنى كۆرۈش

قۇرۇلۇشنىڭ لايىھەسى بىناكارلىق لايىھەسى، قۇرۇلما لايىھەسى، ئۇسكۇنە لايىھەسىدىن ئىبارەت بىر قانچە قىسىمدىن تەركىب تاپقان بولىدۇ. بۇلار ئوتتۇرىسىدا روشەن بولغان ئىش تەقسىماتى ھەمدە بىر ـ بىرىگە زىچ بولغان باغلىنىش بولىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدىكى بىناكارلىق لايىھەسى قۇرۇلۇشنىڭ ئىقتىدارى، قۇرۇلۇش تېخنىكىسى ۋە بىناكارلىق سەنئىتىنى ئومۇمىي جەھەتتىن ئىپادىلەپ بېرىدىغان لايىھە بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭدا بىناكارلىق، قۇرۇلما، ئۇسكۇنىدىن ئىبارەت ئىش تۈرلىرىنىڭ تەلىپى ھەمدە بۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۆزئارا باغلىنىش ۋە شەرتلەر ئومۇميۈزلۈك نەزەرگە ئېلىنغان بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە لايىھەلىگۈچى دۆلەتنىڭ فاكتىچىن ـ سىياسەتلىرىنى (ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ فاكتىچىن ـ سىياسەتلىرى ئوخشاش بولمايدۇ. دۆلىتىمىزنىڭ قۇرۇلۇش لايىھەلەش فاكتىچىنى «ئىشلىتىشچان بولۇش، ئىقتىسادچىل بولۇش، ئىمكانىيەت يار بەرگەن ئەھۋالدا قۇرۇلۇشنىڭ كۆركەملىكىگە ئەھمىيەت بېرىش» تىن ئىبارەت) تولۇق ئىجرا قىلىشى، دۆلەتنىڭ بىناكارلىقىغا ئائىت قائىدە ـ نىزاملىرىنى توغرا ئىگىلىگەن بولۇشى، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ۋە ئاممىۋى لۇشىيەندىن ئىبارەت خىزمەت ئۇسۇلىغا ئەھمىيەت بېرىشى زۆرۈر. بۇنىڭدىن باشقا، قۇرۇلۇش لايىھەلەش خىزمىتىنىڭ شەھەر قۇرۇلۇشى، قۇرۇلۇش قىلىش، قۇرۇلۇش ماتېرىيال بىلەن تەمىنلەش ھەمدە مۇھىت ئاسراش تارماقلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى زىچ بولغاڭ-

لىقى ئۇچۇن، لايىھەلىگۈچى ئورۇن ۋە شەخس مۇناسىۋەتلىك ما-
تېرىياللارنىڭ روھىغا ئاساسەن لايىھە خىزمىتىنى ئېلىپ بېرىشى
لازىم.

1 § . ئومۇمىي بايان

ئۆي - ئىمارەت چېرتيوژى ئۆي - ئىمارەت بىنا قىلىشتىكى
تېخنىكىلىق ئاساس بولۇپ، قۇرۇلۇش قىلىشنىڭ ئەڭ مۇھىم
ھۆججەت خاراكتېرلىك ماتېرىيالى ھېسابلىنىدۇ. قۇرۇلۇش قە-
لىش چېرتيوژى ئادەتتە قۇرۇلۇشنىڭ پىچىم چېرتيوژى ۋە ھەر
خىل تۈرلەردىكى قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى قاتارلىقلارنى ئۆز
ئىچىگە ئالىدۇ.

ئۆي - ئىمارەتلەرنىڭ چېرتيوژلىرىنى كۆرۈپ چۈشىنىش ئۇ-
چۈن، ئالدى بىلەن شۇ ئىمارەتلەرنىڭ قانداق لايىھەلىنىدىغانلىقى
توغرىسىدا ئازراق ساۋات بولمىسىمۇ بولمايدۇ. قۇرۇلۇش لايىھە-
لەش كەڭ مەنىدىن ئېيتقاندا قۇرۇلۇش ياكى ئەسلىھەلەرنىڭ بە-
ناكارلىق قۇرۇلما، ئۇسكۇنە قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئۇ-
نۈۋېرسال لايىھەلەش خىزمىتىدىن ئىبارەت بولسىمۇ، تار مەنىدىن
ئېيتقاندا قۇرۇلۇشنىڭ بىناكارلىق لايىھەسىدىن ئىبارەت. قۇرۇ-
لۇشنىڭ بىناكارلىق لايىھەسى يەنى ئارخىتېكتورنىكالىقى سې-
لىنماقچى بولغان قۇرۇلۇشنىڭ دەسلەپكى لايىھەسىدىن باشلاپ
قۇرۇلۇش قىلىش لايىھە چېرتيوژىغچە بولغان جەريانلاردا ئېلىپ
بېرىلىدىغان مەزمۇنلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ
جەريانىدا قۇرۇلۇشنىڭ بىناكارلىق لايىھەسى دۆلىتىمىزنىڭ ئىش-
لىتىشچان بولۇش، ئىقتىسادچىل بولۇش، بىخەتەر بولۇش، كۆر-
كەم بولۇشتىن ئىبارەت پرىنسىپلىرىنى چۆرىدىگەن ھالدا ئېلىپ
بېرىلىدۇ. شۇنداقلا بىناكارلىق لايىھە ۋەزىپە نامىدىكى تەلەپلەرگە

ئاساسەن، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش، قۇرۇلۇشنىڭ ئىقتىدار تە-
لىپىنى ھەمدە مەبلەغ، ماتېرىيال، مۇھىت، گىدرولوگىيە، گېئو-
لوگىيە، مېتېئورولوگىيە، قۇرۇلما، تۈزۈلمە، ئۈسكۈنە، ئېنېر-
گىيە، قۇرۇلۇش قىلىش تېخنىكىسىدىن ئىبارەت بىر قاتار ئا-
ساللارنى ئەتراپلىق ئويلىشىش ئارقىلىق، بىر قۇرۇلۇش ياكى مە-
لۇم قۇرۇلۇش توپىنىڭ لايىھە چېرتيوژىنى تاماملاش جەريانىنى
كۆرسىتىدۇ. قۇرۇلۇش لايىھەلەش خىزمىتى بىرقەدەر ئاددىيراق
قۇرۇلۇشلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا دەسلەپكى لايىھە باسقۇچى ۋە
قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىنى لايىھەلەشتىن ئىبارەت ئىككى
باسقۇچقا بۆلۈنسە، چوڭ تىپتىكى مۇرەككەپ قۇرۇلۇشلارغا نىس-
بەتەن يۇقىرىقى ئىككى باسقۇچتىن باشقا يەنە تېخنىكىلىق لايە-
ھەلەش باسقۇچى قوشۇلۇپ ئۈچ باسقۇچ بويىچە ئېلىپ بېرىلىدۇ.

2 § . قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىنىڭ تۈرلىرى

قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى قۇرۇلۇش قىلىشتىكى ئاساس.
قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمە ۋە ئۆلچەملە-
رىگە ئاساسەن قۇرۇلۇشنىڭ ئىچكى ـ تاشقى شەكلى، چوڭ ـ
كىچىكلىكى، ھەرقايسى قىسىملىرىنىڭ قۇرۇلمىسى، تۈزۈلۈشى،
ئۈسكۈنىلىرى قاتارلىقلارنى ئۆدۈل پىرويېكسىيە ئۇسۇلىدىن پاي-
دىلىنىپ، تەپسىلىي ھەم توغرا سىزىپ چىقىلغان قۇرۇلۇش قە-
لىش چېرتيوژىدىن ئىبارەت.

قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىنى ھەرقايسى كەسىپلەر بويىچە
بىناكارلىق، قۇرۇلما، ئىسسىتىش، سۇ بېرىش ـ سۇ چىقىرىش،
توكچىلىق ۋە ئۈسكۈنە قۇرۇلۇشى قىلىش چېرتيوژىدىن ئىبارەت
بىرقانچە تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ھەرقايسى تۈردىكى قۇرۇلۇش قىلىش
چېرتيوژلىرى ئاساسىي قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى ۋە تەپسىلىي

قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىدىن ئىبارەت ئىككى قىسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاساسىي قۇرۇلۇش قىلىش جەريانى ئومۇمىي مەزمۇننى، تەپسىلىي قۇرۇلۇش قىلىش جەريانى مەلۇم بۆلەك ياكى دېتالنىڭ تۈزۈلۈشى ۋە ئىشلىنىش ئۇسۇلىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ.

بىز بىر يۈرۈش قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىنى قوللىمىزغا ئېلىپ قارىغىنىمىزدا، شۇ جەريانىڭ بىرىنچى بېتىدە ئومۇمىي چۈشەندۈرۈشنىڭ بارلىقىنى، ئاندىن قالسا ھەرقايسى تۈرلەرنىڭ بىرىنچى بېتىدە شۇ كەسىپكە مۇناسىۋەتلىك چۈشەندۈرۈش ۋە ئىزاھلارنىڭ بارلىقىنى كۆرىمىز. بۇ چۈشەندۈرۈشلەرنىڭ تۈپكى مەقسىتى سىزىق بىلەن ئىپادىلەش مۇمكىن بولمايدىغان مەزمۇنلارنى يېزىق ئارقىلىق شەرھلەشتىن ئىبارەت، مەسىلەن، ئومۇمىي چۈشەندۈرۈشنى ئالساق، ئۇنىڭدا قۇرۇلۇشنىڭ ئومۇمىي قىياپىتى، قۇرۇلۇشنىڭ كۆلىمى، بىناكارلىقتىكى ئۆلچەم ۋە بەلگىلىمىلەر، گېئولوگىيىلىك ماتېرىيال (يەنى تۈپراقنىڭ تۈزۈلۈشى، يەر ئاستى سۇيىنىڭ ئورنى، يەرنىڭ يۈك كۆتۈرۈش ئىقتىدارى، توڭلاش چوڭقۇرلۇقى قاتارلىقلارنى ئىزاھلايدىغان ماتېرىياللار)، قارىنىڭ بېسىمى، شامالنىڭ بېسىمى، يەر تەۋرەش دەرىجىسى ھەمدە مۇھىم بولغان قۇرۇلۇش قىلىش تېخنىكىسى ۋە مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارغا بولغان تەلەپ قاتارلىق مەزمۇنلار مۇشۇ چۈشەندۈرۈشتە بايان قىلىنىدۇ.

بىرقانچە يۈرۈش قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىڭ مەزمۇنى ۋە رولىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا قاراپ، ئۇلارنى تۆۋەندىكىچە ئىزاھلاش مۇمكىن.

1. قۇرۇلۇشنىڭ بىناكارلىق جەريانى

بۇ جەريانىدا قۇرۇلۇشنىڭ ئومۇمىي ھالىتى، ئىچكى ـ تاشقى تۈزۈلۈشى ۋە شەكلى، بېزىلىشى ئىپادىلىنىدۇ. ئاساسىي جەرىـ

ۇز: قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىكتىكى ئومۇمىي ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ئۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىكتىكى كۆرۈنۈشى، ئالدى يۈز كۆرۈنۈشى، ئەسمە يۈز كۆرۈنۈشى قاتارلىقلاردىن تەشكىل تاپىدۇ. تەپسىلىي چىرتيوژ: تام گەۋدىسىنىڭ تۈزۈلۈشى، پەلەمپەينىڭ ئورۇنلاشتۇ-رۇلۇشى، ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ ياسىلىشى، ئاشخانا ۋە ھاجەتخا-نىلارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ئۆي ئىچىدىكى ئىشكاپ قاتارلىق ئۆي سايمانلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە ئۆلچىمى، تەكچە ـ پا-سىلەرنىڭ تۈزۈلۈشى، پېشايۋان تۈۋرۈكى ۋە ئەگمىلىرىنىڭ ياسى-لىش ئۇسۇلى، ئۆي ئىچى ـ سىرتىنىڭ بېزىلىشى قاتارلىق مەز-مۇنلارنى ئىپادىلەپ بېرىدىغان بىرقەدەر تەپسىلىي چىرتيوژلاردىن تەشكىل تاپىدۇ.

2. قۇرۇلۇشنىڭ قۇرۇلما چىرتيوژى

بۇ چىرتيوژدا قۇرۇلۇشنىڭ ئاساسلىق ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان پىتاللىرىنىڭ (لىم، تۇۋرۇك قاتارلىق) ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ئۆل-چىمى ۋە تۈزۈلۈشى ئىپادىلىنىدۇ. ئاساسلىق چىرتيوژلار: ئۇلىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ھەرقايسى قەۋەتلەردىكى پول ياختىسى، لىم، تۇۋرۇك، تام قاتارلىقلارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى ئىپادىلەيدىغان چىرتيوژلاردىن ئىبارەت. تەپسىلىي چىرتيوژدا: ئۇلىنىڭ توغرا كەسمە يۈزى، تۇۋرۇك، لىم تاختاي، پەلەمپەي، تەمپە، پېشايۋان قاتارلىق دېتاللارنىڭ تەپسىلىي ئۆلچىمى ۋە مۇ-ناسىۋەتلىك ماتېرىياللارنىڭ ئىشلىتىلىش تەلىپى قاتارلىقلار ئى-پادىلەپ بېرىلىدۇ.

3. قۇرۇلۇشنىڭ ئىسسىتىش ۋە ھاۋا ئالماشتۇرۇش چىرتيوژى

بۇ چىرتيوژدا، تۇرۇبىلارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، يۇنىلىشى، تۈزۈلۈشى ۋە قۇراشتۇرۇش تەلىپى قاتارلىقلار ئىپادىلىنىدۇ. مۇ-

ناسۇەتلىك چېرتيوژلىرى ئىسسىتىش ۋە شامال ئۆتكۈزۈش ئۈسكۈنىلىرىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ھەرقايسى قەۋەتلەرنىڭ سىستېما ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ھەمدە ئۇلارنىڭ قۇراشتۇرۇلۇشى قاتارلىقلار ئىپادىلىنىدۇ.

4. قۇرۇلۇشنىڭ سۇ بېرىش ـ سۇ چىقىرىش چېرتيوژى

بۇ چېرتيوژدا، ژودېپېرۇوت (تۇرۇبا سۇيى) ۋە سۇ چىقىرىش سىستېمىلىرىنىڭ ئۆي ئىچىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە ھەرقايسى قەۋەتلەردىكى ئىستېرېئولۇق سىستېمىسى ھەمدە زۆرۈر بولغان تازىلىق ئۈسكۈنىلىرىنى قۇراشتۇرۇشقا مۇناسۇەتلىك بولغان تەپسىلىي چېرتيوژلىرى ئىپادىلىنىدۇ.

5. قۇرۇلۇشنىڭ توكچىلىق چېرتيوژى

بۇ چېرتيوژدا، توك ئۈسكۈنىلىرىگە مۇناسۇەتلىك بولغان سىم يوللىرى ۋە ئۇلارنىڭ قۇراشتۇرۇلۇشى، چىراغلارنىڭ ئورنى قاتارلىقلارنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە سىستېمىسى ئىپادىلەپ بېرىلىدۇ، زۆرۈر بولغان ئۈسكۈنىلەرنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژلىرى، بېزەكچىلىكتە ئىشلىتىلىدىغان چىراغ قاتارلىقلارمۇ ئىپادىلىنىدۇ.

بۇنىڭدىن باشقا قۇياش نۇرىدىن پايدىلىنىش، پاتقاق گازىدىن پايدىلىنىشقا ئوخشاش مەزمۇنلارمۇ مۇشۇ چېرتيوژدا ئىپادىلىنىدۇ.

§ 3 . چېرتيوژ سىزىش ئۆلچىمى ۋە شەرتلىك بەلگىلەر

چېرتيوژ سىزىش ئۈسۇلىنى ۋە چېرتيوژ كۆرۈش تەرتىپىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش، چېرتيوژ سۇپىتى ۋە ئىش ئۈنۈمىنى ئاشۇ.

رۇش، قۇرۇلۇش چېرتيوژلىرىنىڭ سىزىلىش ئۇسۇلى ۋە ئۆلچەم-
مىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ئۈچۈن دۆلىتىمىز «قۇرۇلۇش چېرتە-
يوژلىرىنى سىزىش ئۆلچىمى» (GBJ1-73)نى تۈزۈپ چىققان.
چېرتيوژ كۆرگۈچىلەرگە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، ھەرقايسى
كەسىپلەردىكى لايىھەلىگۈچى خادىملارنىڭ سىزغان چېرتيوژلە-
رىمۇ مۇشۇ بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كېلىشى ئالاھىدە تەلەپ قىلىنە-
دۇ. «قۇرۇلۇش چېرتيوژلىرىنى سىزىش ئۆلچىمى» نىڭ ئاساسلىق
مەزمۇنى: چېرتيوژ سىزىش ئۆلچىمى، ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتە-
يوژىدىكى شەرتلىك بەلگىلەر، بىناكارلىق ماتېرىياللىرى ۋە دې-
تاللارنىڭ شەرتلىك بەلگىلىرى، قۇرۇلما چېرتيوژىدا ئۇچرايدىغان
شەرتلىك بەلگىلەردىن ئىبارەت مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«قۇرۇلۇش چېرتيوژلىرىنى سىزىش ئۆلچىمى» دە، چېرتيوژ-
نىڭ چوڭ ـ كىچىكلىك نىسبىتى، خەت شەكلى، سىزىقلارنىڭ
تۇم ـ ئىنچىكىلىكى، ئۆلچەملىرىنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى، ئېگىز-
لىكى، يۆنىلىش كۆرسەتكۈچى (يەنى ئۆينىڭ جەنۇب ياكى شىمالغا
قارايدىغانلىقىنى ئىپادىلەيدىغان بەلگە)، ئىشارە بەلگىسى(يەنى مە-
لۇم ئۇششاق دېتاللارنى تەكشىلىك چېرتيوژى ياكى باشقا چېرتە-
يوژلاردا ئىپادىلەش مۇمكىن بولمىغاندا، شۇ ئورۇنغا مۇشۇ خىل-
دىكى بەلگىنى قويۇش ئارقىلىق باشقا يەردە نىسبىتىنى چوڭايتىپ
ئىپادىلەش ئۈچۈن قويۇلغان بەلگە)، سىممېترىيەلىك ۋە چېتە-
لىش بەلگىسى قاتارلىقلارنى قانداق ئىپادىلەش توغرىسىدا تەپسە-
لىي بەلگىلىمىلەر بايان قىلىنغان، تۆۋەندە قۇرۇلۇش چېرتيوژ-
لىرىنى كۆرۈشكە مۇناسىۋەتلىك بولغانلىرىدىن بىر قانچىسىنى
تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمىز.

1. نىسبەت (ماسىشتاب)

«قۇرۇلۇش چېرتيوژلىرىنى سىزىش ئۆلچىمى» گە ئاساسەن،
ھەر قايسى كەسىپتىكى قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژلىرىنىڭ نىسـ-
بىتى 1.2 ـ جەدۋەلدىكى تەلەپكە ئۇيغۇن كېلىشى كېرەك.

شىنجاڭ دائىم... كىتۇپخانا كىتۇپى
新疆大学图书馆藏书

1.2 ـ جەدۋەل بىناكارلىقتا دائىم ئىشلىتىلىدىغان نىسبەتلەر

چېرتيوژ نامى	دائىم ئىشلىتىلىدىغان نىسبىتى	زۆرۈر تېپىلسا ئىشلىتىشكە بولىدىغان نىسبەت
ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى	1:500، 1:1000 1:2000	1:2500، 1:5000، 1:10000
تەكشىلىك چېرتيوژى ئالدى يۈز چېرتيوژى كەسمە يۈز چېرتيوژى	1:50، 1:100 1:200	1:150، 1:300
زۆرۈر بولمىغان تەكشىلىك چېرتيوژلىرى	1:300، 1:400	1:500
تەپسىلىي چېرتيوژلار	1:1، 1:2، 1:5، 1:10 1:2، 01:5، 01:25	1:3، 1:4، 1:30، 1:40

جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەن زۆرۈر بولمىغان چېرتيوژلار ئۆگزىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىنى كۆرسىتىدۇ. 1:25 لىك نىسبەت چېرتيوژلارنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژىنى سىزىشتا ئىشلىتىلىدۇ.

ئادەتتىكى چېرتيوژلاردا نىسبەت ھەر قايسى چېرتيوژ نامىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە يېزىلىدۇ. تەپسىلىي ئىپادىلەش بەلگىسىگە مۇناسىپ چېرتيوژلارنىڭ نىسبىتى شۇ تەپسىلىي چېرتيوژنى ئىپادىلەش ئۈچۈن سىزىلغان چەمبىرەكنىڭ ئوڭ تەرەپ ئاستىنقى قىسمىغا يېزىلىدۇ.

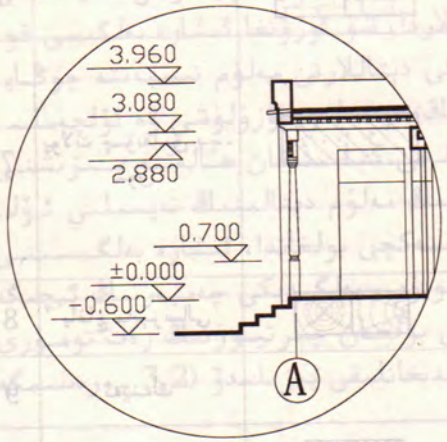
2. ئېگىزلىك بەلگىسى (نومىنال ئېگىزلىك)

ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ ھەر قايسى قىسمىنىڭ ئېگىزلىكى ئېگىزلىك بەلگىسى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. ئېگىزلىكنى ئىپادىلەيدىغان بەلگىنىڭ سىزىلىشى 1.2 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك بولىدۇ، ئۈچ بۇلۇڭنىڭ ئاستىغا سىزىلغان تۈز سىزىق يېزىلىدىغان ئېگىزلىكنىڭ ئورنىنى ئىپادىلىسە، ئۈچ بۇلۇڭنىڭ ئۈستىدىكى تۈز سىزىققا يېزىلغان سان ـ سېپىرلار شۇ ئورۇننىڭ ئېگىزلىكىنى ئىپادىلەيدۇ. ئادەتتە ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ بىرىنچى قەۋىتىنىڭ پول يۈزى نۆل نۇقتا دېيىلىپ، ±0.000 شەكلىدە يېزىلىدۇ.

دۇ. نۆل نۇقتىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىدىكى ئېگىزلىكلەرنى ئىپا-
دىلەيدىغان سانلارنىڭ ئالدىغا پلوس (+) بەلگىسى يېزىلماي، ئې-
گىزلىكنى ئىپادىلەيدىغان سانلار بىۋاسىتە يېزىلىدۇ. نۆل نۇق-
تىسىنىڭ ئاستىنقى قىسمىدىكى ئېگىزلىكلەرنى ئىپادىلەيدىغان
سانلارنىڭ ئالدىغا مىنۇس (-) بەلگىسى قوشۇپ يېزىلىشى شەرت.
مەسىلەن، ئۆي ئىچى بىلەن ئۆي سىرتىنىڭ ئېگىزلىك پەرقى
600mm بولسا، بۇ سان ئېگىزلىك بەلگىسىنىڭ ئۈستىگە،
0.600 - شەكلىدە يېزىلىدۇ. بەزى ئەھۋاللاردا، ئېگىزلىك بەلگە-
سى دۇم كۆمتۇرۇلۇپ، ئېگىزلىكنى ئىپادىلەيدىغان رەقەملەر ئاسـ-
تىغا يېزىلىدۇ.

3. بىناكارلىق ماتېرىياللىرىنىڭ شەرتلىك بەلگىلىرى

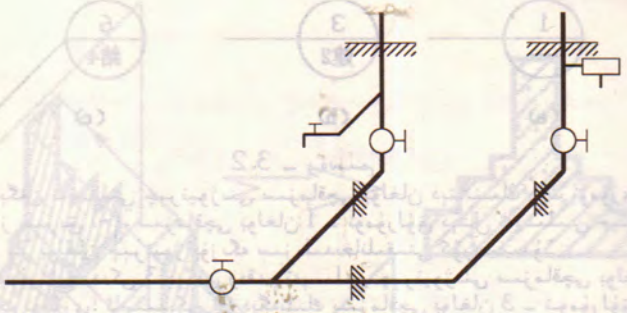
قۇرۇلۇش سىلىشتا ئىشلىتىلىدىغان ماتېرىياللار، قۇرۇلۇش
قىلىش چېرتيوژىدا، بولۇپمۇ دېتال ۋە تۈزۈلمىلەرنىڭ كەسمە يۈز
ئىسخېمىلىرىدا شەرتلىك بەلگىلەر بويىچە ئىپادىلىنىدۇ. بۇنداق
قىلىشتىن مەقسەت چېرتيوژ ئۈستىگە يېزىلىدىغان ئىزاھلارنى
ئازايتىشتىن ئىبارەت. شۇنىڭ ئۈچۈن ماتېرىياللارنىڭ شەرتلىك
بەلگىلىرى «قۇرۇ-
لۇش چېرتيوژلىرى-
نى سىزىش ئۆلچە-
مى» دىكى بەلگىلە-
مىلەرگە ئۇيغۇن
كېلىشى شەرت. بىر
قىسىم بىناكارلىق
ماتېرىياللىرىنىڭ
شەرتلىك بەلگىلىرى
2.2 - جەدۋەلدىكى-
دەك بولىدۇ.

1.2 - رەسىم

2.2 ـ جەدۋەل بىر قىسىم بىناكارلىق ماتېرىياللىنىڭ شەرتلىك بەلگىسى

№	نامى	شەرتلىك بەلگىسى	چۈشەندۈرۈش
1	تەبىئىي توپراق		ھەرخىل تەبىئىي توپراق، يېڭىشقاق توپا قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ
2	قاتقالغان توپراق		قاتقالغان (چىڭقالغان) ئۆي سىرتى تەكشىلىكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ
3	قۇم، ھاك ئارىلاش توپا، ئاقارتىش ماتېرىيالى		
4	خىش پارچىلىرى ئارىلاشتۇرۇلغان توپا		
5	ئادەتتىكى خىش، قاتتىق خىش		ماسشتابى 1:50 تىن كىچىك بولغان تەكشىلىك چېرتيوژلىرىدا يانتۇ سىزىق بويىچە سىزماي، چېرتيوژ ئارقا يۈزىنى باشقا رەڭدە بويىپ قويسا بولىدۇ
6	تاش		بۇ شەرتلىك بەلگە قوپۇرۇلغان تاش تامنى ئىپادىلەيدۇ
7	پولات چۇۋقلىق بېتون		1:100 ماسشتاب ياكى ئۇنىڭدىن كىچىك ماسشتاب بويىچە سىزىلغان چېرتيوژلاردا شەرتلىك بەلگە سىزىلماي، چېرتيوژ نۇسخىسىنىڭ ئارقا يۈزىدىن قارا بويىپ قويۇلىدۇ؛ بېتون ئىچىگە پولات چۇۋىق سىزىلغان بولسا، شەرتلىك بەلگە سىزىلمايدۇ
8	ياغاچ ماتېرىيالى		
9	ئەينەك		
10	مېتال		

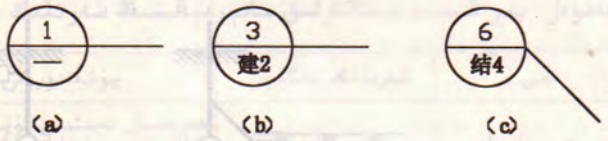

2.2 ـ رەسىم

سۇ بېرىش ـ سۇ چىقىرىش ۋە ئىسسىتىش ئۈسكۈنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژىدا تۇرۇبلارنىڭ تام ياكى پولنى تېشىپ ئۆتكەن قىسمى 2.2 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك ئىپادىلىنىدۇ.

4. ئىشارە بەلگىسى

ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ تۇزۇلۇشى ۋە ھەر خىل سەپلەنمە دېتاللارنىڭ تەپسىلىي تۇزۇلۇشى ۋە ئۆلچەملىرىنى قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىك، ئالدى يۈز، كەسمە يۈز چېرتيوژلىرىدا ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدىغان ئەھۋاللاردا، شۇ ئورۇنغا ئىشارە بەلگىسى قويۇش ئارقىلىق شۇ ئورۇندىكى دېتاللارنى مەلۇم نىسبەتتە چوڭايتىپ سىزىپ، شۇ دېتاللارنىڭ تەپسىلىي تۇزۇلۇشى ۋە ئۆلچەملىرىنى ئەمەلىي ھالىتىگە يېقىن كېلىدىغان ھالەتتە سىزىشنى كۆرسىتىدۇ. يەنى قۇرۇلۇشنىڭ مەلۇم دېتالىنىڭ تەپسىلىي ئۆلچىمى ۋە تۇزۇلۇشىنى ئىپادىلىمەكچى بولغاندا، ئىشارە بەلگىسىنى شۇ دېتالنىڭ مەلۇم جايىغا قويۇپ، بەلگىدىكى چەمبەرنىڭ ئىچىگە شۇ تەپسىلىي ئىپادىلىمەكچى بولغان چېرتيوژنىڭ رەت نومۇرى ۋە قايسى چېرتيوژغا سىزىلىدىغانلىقى يېزىلىدۇ (3.2 ـ رەسىمگە قاراڭ)

3.2 ـ رەسىم

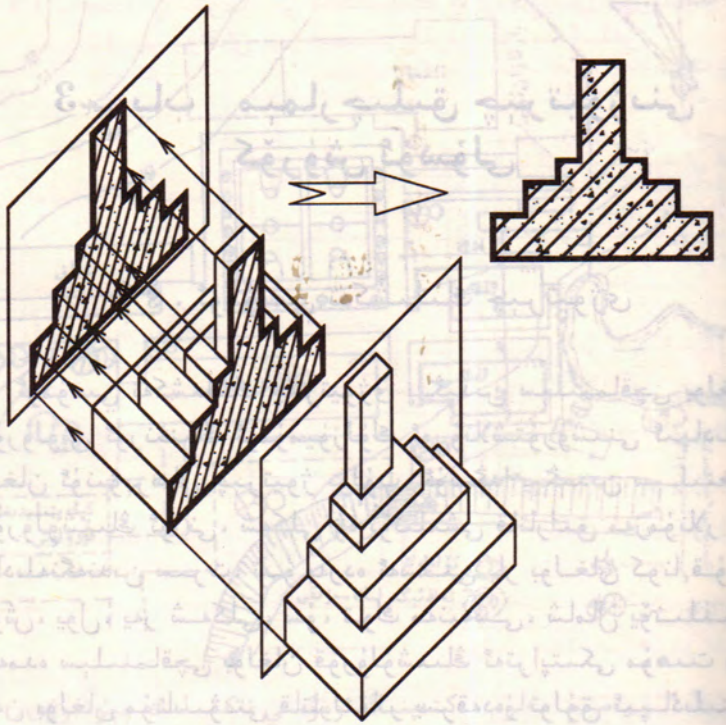
a. 1 دېگەن تەپسلىي چېرتيوژنىنى سىزماقچى بولغان دېتالنىڭ رەت نومۇرى؛ ئاساسىتىدىكى توز سىزىق (–)، سىزماقچى بولغان 1 ـ نومۇرلۇق دېتال تەپسلىي چېرتيوژىنىڭ ئۆزى بار بولغان چېرتيوژ يۈزىگە سىزىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

b. چەمبەر ئىچىدىكى 3 دېگەن رەقەم تەپسلىي چېرتيوژنىنى سىزماقچى بولغان دېتالنىڭ رەت نومۇرى؛ ئاستىدىكى 建 دېگەنلىك سىزماقچى بولغان 3 ـ نومۇرلۇق دېتال تەپسلىي چېرتيوژى بىناكارلىق چېرتيوژنىنىڭ 2 ـ بېتىدە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

c. چەمبەر ئىچىدىكى «6» دېگەن رەقەم تەپسلىي چېرتيوژنىنى سىزماقچى بولغان دېتالنىڭ رەت نومۇرى؛ ئاستىدىكى «4 结» دېگەنلىك سىزماقچى بولغان 3 ـ نومۇرلۇق دېتال تەپسلىي چېرتيوژنىنىڭ قۇرۇلما چېرتيوژنىنىڭ 2 ـ بېتىدە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

5. كەسمە يۈز چېرتيوژى

قۇرۇلۇش سالغۇچى ئىشچى ـ تېخنىكلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، سالماقچى بولغان ئۆينىڭ سىرتقى شەكلىنى چۈشىنىشلا كۇپايە قىلمايدۇ، تېخىمۇ مۇھىمى ئىچكى قىسىملىرىنىڭ تۈزۈلۈشىنى ئىگىلەش كېرەك. لېكىن چېرتيوژلار (تەكشىلىك، ئالدى يۈز، كەسمە يۈز چېرتيوژلىرى)دا ئۆينىڭ سىرتقى قىسمىنىڭ شەكلى ئىپادىلىنىپ، ئۆينىڭ ئىچكى قىسىملىرىنىڭ مۇرەككەپ تۈزۈلۈشى تولۇق ئىپادىلەنمەيدۇ. ئۇنداق بولسا قانداق قىلغاندا ئىچكى قىسمىنىڭ تۈزۈلۈشىنى تەپسلىي ئىپادىلەپ بەرگىلى بولىدۇ؟ بۇنىڭ ئۈچۈن ئۆز تەسەۋۋۇرىمىزدىكى كەسكۇچى يۈز بىلەن ئۆينى ياكى ئىپادىلمەكچى بولغان دېتالنى كېسىمىز. بۇنىڭدا ئۆي ياكى دېتاللارنىڭ قايسى يېرىدىن كەسمەكچى بولساق شۇ يېرىدىن كېسەلەيمىز. كەسكەندىن كېيىن كۆرمەكچى بولغان قىسمىنى ئۇدۇل پىرويېكسىيە ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ چېرتيوژ يۈزىگە سىزىۋالىمىز (4.2 ـ رەسىم).

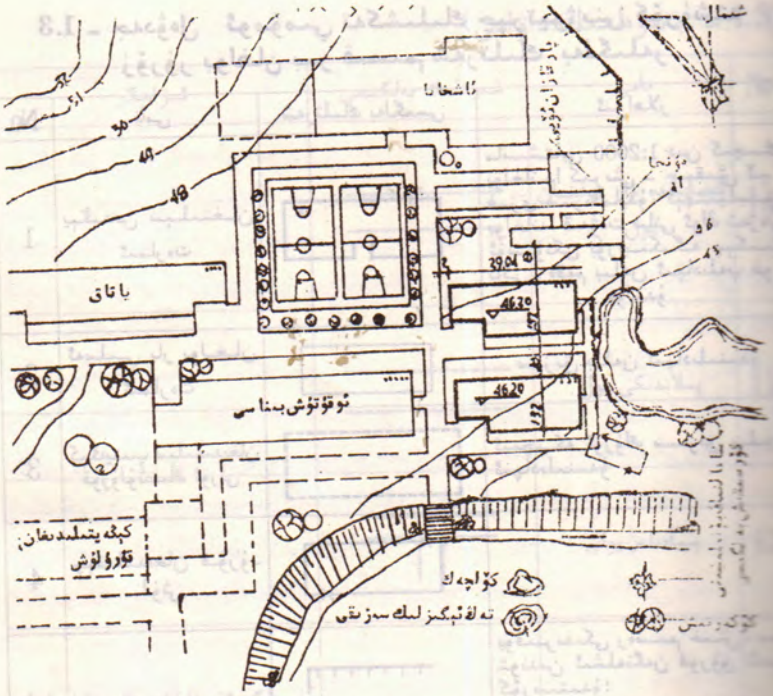
4.2 ـ رەسم

3 ـ باب مېمارچىلىق چىرتيوژنىنى كۆرۈش ئۇسۇلى

1 § . ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژى

ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژى يېڭىدىن سېلىنماقچى بولغان قۇرۇلۇش ئورنىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ئورۇنلاشتۇرۇشىنى ئىپادىلەيدىغان ئۇنىۋېرسال چىرتيوژ بولۇپ، ئۇنىڭدا يېڭىدىن سېلىنغان قۇرۇلۇشنىڭ ئورنى، شەكلى ۋە يۆنىلىشى قاتارلىق مەزمۇنلار ئىپادىلەنگەندىن سىرت، شۇ يەردە ئەسلىي بار بولغان كونا قۇرۇلۇش، يول، يەر شەكلى، سۇ، توك مەنبەسى، شامال يۆنىلىشى ھەمدە سېلىنماقچى بولغان قۇرۇلۇشنىڭ ئەتراپتىكى مۇھىت بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى قاتارلىقلار بىرقەدەر تولۇق ئىپادىلىنىدۇ.

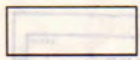
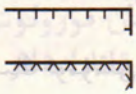
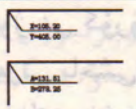
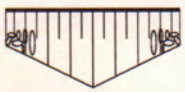
ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژى ئادەتتە 1:500 ياكى 1:1000 لىنىيە ماسشتاب بويىچە سىزىلىدۇ. سېلىنماقچى بولغان قۇرۇلۇش ئەڭ تۇم سىزىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژىغا ئادەتتە كونكرېت ئۆلچەملەر يېزىلمايدۇ. ئالاھىدە ئەھۋالدا ئۆلچەم يېزىشقا توغرا كەلسە، بىرلىكى مېتىر (m) قىلىپ يېزىلىدۇ (1.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

1.3 ـ رەسىم مەلۇم مەكتەپنىڭ ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژى

ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژىنى كۆرۈش ئۈچۈن، دائىم ئىشلىتىلىدىغان شەرتلىك بەلگىلەرنى ياخشى ئىگىلىگەندىلا، ئاندىن چىرتيوژ مەزمۇنىنى ئومۇميۈزلۈك چۈشەنگىلى بولىدۇ. ئومۇمىي تەكشىلىك چىرتيوژىنى كۆرۈشتە زۆرۈر بولغان شەرتلىك بەلگىلەر 1.3 ـ جەدۋەلدە كۆرسىتىلدى.

1.3 ـ جەدۋەل ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژنى كۆرۈشتە زۆرۈر بولغان بىر قىسىم شەرتلىك بەلگىلەر

№	نامى	شەرتلىك بەلگىسى	ئىزاھلار
1	يېڭىدىن سېلىنغان ئىمارەت		ماسشتابى 1:2000 دىن كىچىك بولغاندا كىرىش ـ چىقىش ئېغىزى سىزىلمايدۇ، ئېھتىياجلىق بولغاندا قەۋەت سانى ئوك تەرەپ ئۈستۈنكى بۇرجىكىگە چېكىت ياكى رەقەم بىلەن ئىپادىلەپ قويۇلىدۇ
2	ئەسلىي بار بولغان ئىمارەت		سىزىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ
3	كېڭەيتىپ سېلىنىدىغان قۇرۇلۇشنىڭ ئورنى		ئىنچىكە ئۈزۈك سىزىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ
4	چېقىلىدىغان قۇرۇلۇش		
5	قۇرۇق تام		يۇقىرىدىكى رەسىم خىش، بېتوندىن ئىشلەنگەن قۇرۇق تامنى كۆرسىتىدۇ؛ ئاستىدىكى رەسىم سىم توردىن ئىشلەنگەن توساق ياكى چىتلاقنى كۆرسىتىدۇ
6	كوردىنات		يۇقىرىدىكى رەسىم ئۇلچەش كوردىناتىنى، ئاستىدىكى رەسىم قۇرۇلۇش كوردىناتىنى كۆرسىتىدۇ
7	تۈرخۈن		زۆرۈر بولغاندا ئېگىزلىكى ئەسكەرتىپ قويۇلىدۇ
8	سۇ مۇنارى ياكى ئامبار		
9	يانتۇلۇق		

1.3 ـ جەدۋەلنىڭ داۋامى)

№	نامى	شەرتلىك بەلگىسى	ئىزاھلار
10	ئەسلىدە بار بولغان يول		
11	پىلاندىكى يول		
12	پىيادىلەر يولى		
13	ئۆي ئىچى يەر يۈزى تەكشىلىكى	154.20	بۇ بەلگە قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدىكى ئۆي ئىچى يەر يۈزى تەكشىلىكىنىڭ ئېگىزلىكىنى بىلدۈرىدۇ ھەم مېتىر بىرلىك ئۆلچىمى بويىچە سىزىلىدۇ
14	ئۆي سىرتى يەر يۈزى تەكشىلىكى	143.00	
15	كۆۋرۈك		ئۇستىدىكىسى تاشيول كۆۋرۈكى، ئاستىدىكىسى تۆمۈريول كۆۋرۈكىنى بىلدۈرىدۇ

ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى ئاساسلىق تۆۋەندىكى مەز-
مۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

1. ئۆي ـ ئىمارەت

ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى، ئورنى ھەمدە ئەتراپىدىكى ئەسلىي بار بولغان ئۆي ـ ئىمارەتلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى، يەنى ئەسلىدە بار بولغان ئۆي ـ ئىمارەت بىلەن بولغان ئارىلىقى، ئورنى قاتارلىقلار ئالاھىدە ئىپادىلىنىدۇ. ئەگەر، يېڭى سېلىنىدىغان قۇرۇلۇش يول ياقىسىغا سېلىنسا، قۇرۇلۇشنىڭ يول بىلەن بولغان ئارىلىقى «قۇرۇلۇش قىلىش قانۇنى سىزىقى» دىن قانچىلىك ئىكەنلىكى ئەسكەرتىلىشى كېرەك. چۈنكى، قۇرۇلۇش قىلىش قانۇنى سىزىقى شەھەر قۇرۇلۇش ئورگانلىرى بەلگىلىگەن ئىمارەتلەرنىڭ پاسسىلى بولغاچقا، بۇ پاسىلدىن خالىغانچە ھالقىپ كېتىشكە بولمايدۇ.

2. يول

يول ئادەتتە غول يول، قوشۇمچە يول دەپ ئايرىلىدۇ. ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، يوللارنىڭ كەڭلىكى تاناسىپ بويىچە سىزىلىدۇ. بۇ يوللار ئەسلىي بار بولغان ۋە يېڭىدىن ئېلىنىدىغان يوللارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەسلىي بار بولغان يوللاردىن قۇرۇلۇش قىلىش جەريانىدا پايدىلىنىشقا، ماتېرىيال قويۇشقا بولىدىغان ـ بولمايدىغانلىقى ئېنىق بېكىتىلگەن بولىدۇ. يېڭىدىن ئېلىنىدىغان يوللار، بولۇپمۇ يېڭىدىن ئېچىلىدىغان رايونلارغا نىسبەتەن، قۇرۇلۇش قىلىشتا پايدىلىنىش ئۈچۈن بىر قىسىم يوللار ئالدىن ياسىلىدۇ.

3. نومىنال ئېگىزلىك

ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، يېڭىدىن سېلىنىدىغان قۇ-

رۇلۇشنىڭ ئۆي ئىچىنىڭ ئېگىزلىكى ئىپادىلىنىشى (يەنى 0.000 ± دىن ئىبارەت نۆل ئېگىزلىك يېزىلغان بولۇشى)، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئەتراپتىكى ئەسلىي بار بولغان ئۆيلەرنىڭ ئېگىزلىكى، ئۆي سىرتى (هويلا) نىڭ تۇزلەنگەندىن كېيىنكى ئېگىزلىكى، هەربىر بولىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىنىڭ ئېگىزلىكى ۋە يانتۇلۇقى، يەر يۈزى سۈيىنىڭ ئېقىش يۆنىلىشى ۋە يانتۇلۇقى هەمدە ئەتراپتىكى يەر شەكلىنىڭ ئېگىز ـ پەسلىكى قاتارلىق مەزمۇنلار يېزىلغان بولۇشى كېرەك.

4. يۆنىلىش كۆرسەتكۈچ

ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژنىي سىزغاندا، دائىم دېگۈدەك بىر شەكلىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ياكى كەڭلىكىگە ئاساسەن چېرتيوژ سىزىلىدۇ. چېرتيوژنىڭ ئۈستى تەرىپىنىڭ هەمىشە شىمالنى كۆرسىتىشى ناتايىن، شۇڭا چېرتيوژنىڭ ئوچۇق كۆرۈنىدىغان قىسمىغا، يولنى كۆرسىتىدىغان بەلگىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، شۇ قۇرۇلۇشنىڭ قايسى تەرىپىنىڭ شىمالغا، قايسى تەرىپىنىڭ جەنۇبقا قارايدىغانلىقى ئەسكەرتىلىشى زۆرۈر (2.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

2.3 ـ رەسىم يۆنىلىش كۆرسەتكۈچ

5. شامال گىرافىكى

مەلۇم رايوننىڭ شامال يۆنىلىشى شامال گىرافىكى ئارقىلىق ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئىپادىلىنىدۇ. شامال يۆنىلىشى

ئىپادىلەيدىغان بۇ بەلگە گۈل شەكلىدە سىزىلىدىغان بىر خىل گېئومېتىرىك شەكىل بولۇپ، گۈلقەنت رەسمى ياكى گۈلسۈرۈخ رەسمى دەپ ئاتىلىدۇ، ئۇنىڭدا شەرق، جەنۇب، غەرب، شىمالدىن ئىبارەت تۆت تەرەپ جەمئىي 16 دانە يۆنىلىشكە بۆلۈنگەن بولىدۇ. ھەرقايسى يۆنىلىش ئارىلىقلىرىدىكى ئۇزۇنلۇق نىسبەتلىرى، ھەرقايسى يۆنىلىشلەرنىڭ ئۇزۇن يىللاردىن بۇيانقى ئومۇمىي بوران سانى نىسبىتىدۇر. رەسمدىكى ئۇزۇك سىزىق ياز پەسلىدىكى شامالنىڭ يۆنىلىشىنى كۆرسىتىدۇ (3.3 ـ رەسمگە قارالسۇن). شامال گرافىكىدىن پۈتۈن يىللىق ۋە ياز پەسىللىك شامال يۆنىلىشىنى بىلگىلى بولىدۇ. شامال گرافىكى قۇرۇلۇشىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك، چۈنكى شامالنىڭ يۆنىلىشىنى رەسمگە قاراپ ئۇققاندىن كېيىن، مۇھىتنى بۇلغىغۇچى گاز ۋە پارقازان ئۆيى قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنى شامالنىڭ ئايىغى تەرەپكە ئورۇنلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

تۇرپان ئۇرۇمچى

3.3 ـ رەسىم شامال گىرافىكى

6. تۇرۇبا يوللىرى

بەزى ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژلىرىدا بىرقەدەر ئاددىي بولغان سۇ، پار، توك يوللىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە تەكشۈرۈش قۇدۇقى، ئەۋرەز قۇدۇقى قاتارلىقلارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى كۆرسىتىلگەن بولىدۇ؛ ئومۇمىي تۇزۇلۇشى مۇرەككەپ بولغان قۇ-

رۇلۇشلارغا نسبەتەن تۆرۈبا يوللىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئۇ-
چۇن ئايرىم چېرتيوژ سىزىلىدۇ. قۇرۇلۇش قىلغاندا، ئومۇمىي
تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن سېلىشتۇرۇپ كۆرۈپ مەشغۇلات ئې-
لىپ بېرىلىدۇ.

7. كۆكەرتىش

ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، دەل - دەرەخ، يېشىل چىم-
لىق قاتارلىقلار سىزىلغان بولىدۇ، بۇنىڭ ئىچىدە بىر قىسمى
ئەسلىي بار بولغان دەل - دەرەخ بولسىمۇ، كۆپ قىسمى شۇ ئۇ-
رۇننىڭ مۇھىتىنى ياخشىلاش ئۈچۇن يېڭىدىن تىكلىنىدىغان
دەل - دەرەخ ۋە چىملىقلار كۆرسىتىلگەن بولىدۇ. بۇنىڭ تۇرمۇش
سۈيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش، شۇ رايوننىڭ مۇھىتىنى ياخ-
شىلاشقا ناھايىتى زور پايدىسى بولىدۇ. ئورمانچىلىق ئورگانلىرى
ۋە مۇلۇك ئىگىلىرى مانا مۇشۇ لايىھە بويىچە كۆكەرتىش خىزمە-
تىنى ئەتراپلىق ئويلىشىپ، يېڭىدىن بەرپا قىلىنىدىغان بۇ رايو-
نى ياخشىلاش ئۈچۇن تىرىشىدۇ.

2 § . تەكشىلىك چېرتيوژى

تەكشىلىك چېرتيوژى مېمارچىلىق چېرتيوژىدا ئەڭ مۇھىم
چېرتيوژ ھېسابلىنىدۇ. بۇ چېرتيوژدا، ئۆي - ئىمارەتنىڭ ھەر
قايسى قەۋەتلىرىدىكى خانىلەرنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇ-
لۇشى، شەكلى ھەمدە ھەرقايسى قىسىملىرىغا ئىشلىتىلىدىغان
دېتال، سەپلىمە قاتارلىقلارنىڭ ئورنى ۋە چوڭ - كىچىكلىكىنى
ئەكس ئەتتۇرۇپ بېرىدۇ. شۇنداقلا يەنە، قۇرۇلۇش قىلىش تانسى-
نى تارتىشتا، قۇرۇلۇشنىڭ خامچوتىنى تۈزۈشتە كەم بولسا بول-
مايدۇ. تەكشىلىك چېرتيوژى ئادەتتە 1:100 ماسشتاب بويىچە

سىزىلىدۇ. كۆلىمى بىرقەدەر كىچىك بولغان ئولتۇراق ئۆيگە ئوخشاش قۇرۇلۇشلاردا خانىلەر كىچىك بولسىمۇ، ئىپادىلىمەكچى بولغان مەزمۇن كۆپ ھەم مۇرەككەپ بولغاچقا، بۇ خىلدىكى قۇرۇلۇشلارنىڭ تەكشىلىك چىرتيوژى 1:50 ماسشتاب بويىچە سىزىلىدۇ. زاۋۇت سېخلىرىنىڭ ئاتلامى (تۆۋرۈك ئارىلىقى) چوڭ ھەم ئىچكى تۈزۈلۈشى ئاددىي بولغاچقا، بۇ خىلدىكى قۇرۇلۇشلارنىڭ تەكشىلىك چىرتيوژى 1:200 ماسشتاب بويىچە سىزىلىدۇ. سىزىلغان چىرتيوژنىڭ ئاستىغا قايسى قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چىرتيوژى ئىكەنلىكى ئىزاھلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە مۇشۇ ئىسمنىڭ ئوڭ تەرىپىگە شۇ چىرتيوژنىڭ سىزىلىش ماسشتابى يېزىلىدۇ.

قۇرۇلۇشنىڭ تەكشىلىك چىرتيوژىنى كۆرگەندە ياكى سىزغاندا، ئىشلىتىلىدىغان سىزىقلارنىڭ تۈرلىرىنى ئېنىق پەرق ئېتىش لازىم. ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، تەكشىلىك چىرتيوژىدىكى تام، تۆۋرۈك قاتارلىقلارنىڭ كونتۇر سىزىقى توم سىزىق بىلەن، ئىشىكنىڭ ئېچىلىش يۆنىلىشىنى كۆرسىتىدىغان سىزىقلار ھەمدە ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ كونتۇر سىزىقلىرى ئوتتۇراھال تومۇقتىكى سىزىق بىلەن، قالغان كۆرگىلى بولىدىغان يەنى ئىھاتە يانتۇلۇق ۋە ئۆلچەم يېزىش سىزىقى قاتارلىقلار ئىنچىكە سىزىق بىلەن، ئۇنىڭدىن باشقا كۆرگىلى بولمايدىغان قىسىملىرى ئىنچىكە ئۇزۇك سىزىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

1. تەكشىلىك چىرتيوژنىڭ تۈرى

تەكشىلىك چىرتيوژى قائىدە بويىچە ھەر قەۋەتكە بىردىن سىزىلىدۇ. بەزىدە ئىككى قەۋەتتىن ئارتۇق قەۋەتلەرنىڭ تەكشىلىك ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئوخشاش بولسا، ۋەكىل خاراكتېرلىك قىلىپ بىرنى سىزىش بىلەن كۇپايىلىنىدۇ. مەيلى قاناداق قۇرۇلۇش بولۇشىدىن ياكى نەچچە قەۋەتلىك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر بىرنچى

قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى ئايرىم سىزىلىدۇ. بىرىنچى قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئۆيلەرنىڭ جايلىشىشى ۋە پەلەمپەي قاتارلىقلارنىڭ ئورنىنى ئىپادىلىگەندىن سىرت، ئۆي سىرتىدىكى كوللوك، پەشتاق، تام قوغدىمىسى، ئۆي ئىچى بىلەن تېشىنىڭ ئېگىزلىك پەرقى قاتارلىقلارمۇ ئىپادىلىنىدۇ. ئىككىنچى قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا، شۇ قەۋەتتىكى ئۆيلەرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئىپادىلەنگەندىن سىرت، بالكون، ئىشىك لەمپىسىنىڭ ئوستۇنكى قىسمى قاتارلىقلار ئىپادىلىنىدۇ.

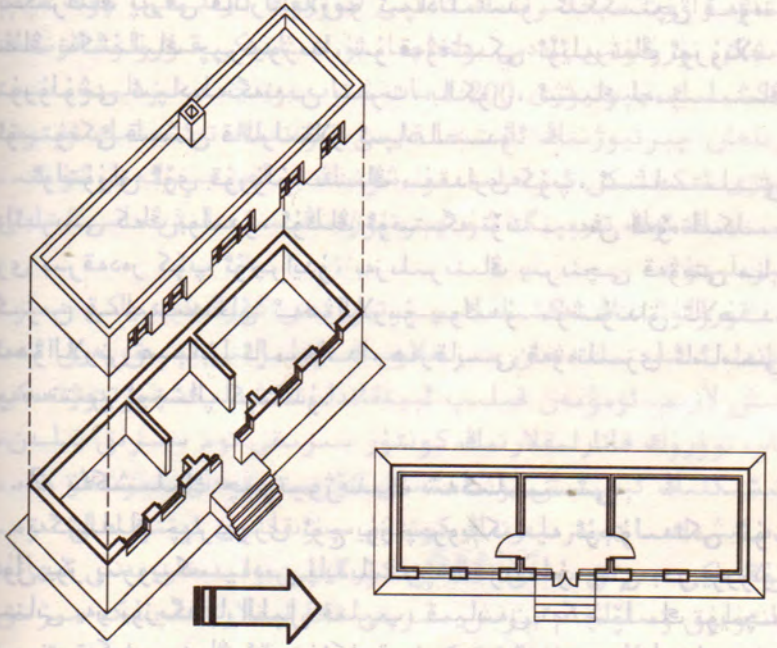
ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىنىڭ مىقدارىي كۆپ، ئىشلىتىلىش دائىرىسى كەڭ بولىدۇ، ئۇنىڭ ئوستىگە تۆت ـ بەش قەۋەتلىكلىرى بىرقەدەر كۆپ ئۇچرايدۇ، بەزىلىرىنىڭ بىرىنچى قەۋىتى ماگىزىن قىلىنىدىغان ئەھۋاللارمۇ بولىدۇ. مۇشۇنداق ئالاھىدە ئەھۋاللارنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھەرقايسى قەۋەتلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاپ كېتىدۇ.

2. تەكشىلىك چېرتيوژنىڭ شەكىللىنىشى

تەكشىلىك چېرتيوژى ئۇچ يۆز پىرويېكسىيە ئوسۇلىدىكى ئۇدۇل يۆز پىرويېكسىيەدىن پايدىلىنىپ سىزىلىدۇ. يەنى بىر يۆرۈش بىنانى يەر يۈزىگە پاراللېل قىلىپ، قىياسەن تەكشىلىك بويىچە دېرىزە تەكچىسىنىڭ ئوستۇنكى قىسمىدىن قىسىپ تاشلىدۇق دەپ پەرەز قىلساق، يەر يۈزىدە قېپقالغان قىسمىنىڭ ئوستىدىن تىك قارىغاندىكى كۆرۈنۈش، شۇ بىنانىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى دەپ ئاتىلىدۇ.

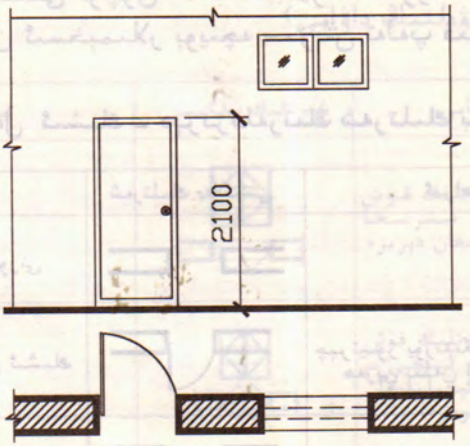
پۈتۈن بىنانىڭ ھەرقايسى قىسىملىرىنىڭ تۈزۈلۈشىنى ئىمكانقەدەر تولۇق ئىپادىلەپ بېرىش ئۈچۈن، كەسكۈچى تەكشىلىكنىڭ ئورنى كۆپ ھاللاردا ھەرقايسى قەۋەتنىڭ دېرىزە تەكچىسىنىڭ ئوستىدىن، ئىشىك ئېگىزلىكىگىچە ئوتتۇرا قىسمىدىن ئېلىنىدۇ. (ئادەتتىكى ئەھۋالدا دېرىزە تەكچىسىنىڭ ئېگىزلىكى

900mm دىن 1000mm ئەتراپىدا؛ ئىشىكنىڭ ئېگىزلىكى 2100mm ئەتراپىدا بولىدۇ) يەنى كەسكۈچى تەكشى يۈزنىڭ ئورنى پول يۈزىدىن 1500mm بولسا بىرقەدەر مۇۋاپىق بولىدۇ (4.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

4.3 ـ رەسىم تەكشىلىك چېرتيوژنىڭ شەكىللىنىشى

ئەگەر ئىشىك بىلەن دېرىزە ئورنىنى بىر تەكشىلىكتە كېسىپ ئېپادىلەش ئىمكانىيىتى بولمىسا، كېسىلمەي قالغان، بىراق شۇ ئورۇندا بار، ئېپادىلەنمىسە بولمايدىغان دېرىزىنىڭ ئورنى ئۇزۇك سىزىق بىلەن ئېپادىلىنىدۇ (5.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

5.3 ـ رەسىم ئېگىز دېرىزنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى

3. تەكشىلىك چېرتيوژنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى

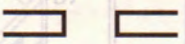
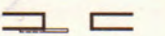
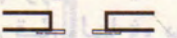
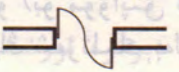
تەكشىلىك چېرتيوژىدا، پىرويېكسىيە ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ كەسكەندە كېسىلگەن بارلىق قۇرۇلما ۋە دېتاللارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك تەكشىلىك چېرتيوژنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى دەپ قارىلىپ، تولۇق سىزىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

(1) كېسىلگەن تام ۋە تۇۋرۇكلەرنىڭ قۇرۇلما كونتۇر سىزىقى توم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ (بۇ مۇڭاپىق قىسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ) ھەمدە ماتېرىيالنىڭ شەرتلىك بەلگىسىنى سىزىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، تام بىلەن تۇتىشىدىغان قوشۇمچە دېتاللار يەنى تۇرخۇن، ئەخلەت يولى، ھاۋا ئالماشتۇرۇش يولى قاتارلىقلارمۇ تولۇق سىزىلىدۇ.

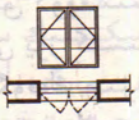
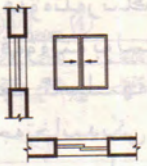
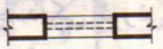
(2) گورىزونتال كەسكۈچى يۈز كېسىپ ئۆتكەن ئىشىك ـ دېرىزە ئورنى سىزىلىدۇ. ئەمما تەلەپ بويىچە ئىشىك ـ دېرىزنىڭ كېشىكى، قانىتى ۋە ئەينەكلىرىنى سىزىش ئىنتايىن ئاۋارىچىلىك

ھېسابلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن، 2.3 ـ جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەن ئاد-
دىيلاشتۇرۇلغان ئىسخېمىلار بويىچە سىزىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

2.3 ـ جەدۋەل ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ شەرتلىك بەلگىسى

№	نامى	شەرتلىك بەلگىسى	ئىزاھلار
1	ئىشىك ئورنى		
2	تاق قاناتلىق ئىشىك		چېرتيوژ يۈزىدىكى ئىشىك M ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ
3	قوش قاناتلىق ئىشىك		
4	تاق قاناتلىق سىيرىلما ئىشىك		
5	قوش قاناتلىق سىيرىلما ئىشىك		
6	تاق قاناتلىق پۈرژىنىلىق ئىشىك		
7	قوش قاناتلىق پۈرژىنىلىق ئىشىك		چېرتيوژ يۈزىدىكى دېرىزە C ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ
8	پىرقىراتما ئىشىك		
9	تاق قەۋەتلىك ئېچىلماس دېرىزە		

(2.3 ـ جەدۋەلنىڭ داۋامى)

№	نامى	شەرتلىك بەلگىسى	ئىزاھلار
10	ناق قەۋەتلىك قوش قاناتلىق سىرتىغا ئېچىلىدىغان دېرىزە		
11	قوش قەۋەتلىك قوش قاناتلىق ئىچى ـ سىرتىغا ئېچىلىدىغان دېرىزە		
12	قوش قاناتلىق ئىككى يانغا سىيرىلما دېرى ـ زە		
13	ئېگىزدىكى دېرىزە		دېرىزە تەكچىسىنىڭ ئېگىزلىكى 1800 دىن ئېشىپ كەتكەندە مۇ ـ شۇ خىل ئۇسۇلدا ئىپادىلىنىدۇ
14	يۇندى كۆلچىكى		
15	تۆرخۇن (مورا)		

(3) تامنىڭ ئىچى سۇۋاق ۋە تاشقى سۇۋاقلىرى كېسىلىدىغان كونتۇر سىزىق ھېسابلانسىمۇ، ئانچە مۇھىم دەپ قارالمايۋ ئوتتۇراھال توم سىزىقتا سىزىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. لېكىن لايىھە چېرتيوژلىرىدا ئاساسىي جەھەتتىن سىزىلمايۋ، سۇۋاقنىڭ بار - يوقلۇقى يېزىق ئارقىلىق كۆرسىتىلىدۇ.

(4) گورىزونتال كەسكۇچى يۇز كېسىپ ئۆتكەن بارلىق دېتال، سەپلىمىلەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك سىزىلىدۇ. چېرتيوژ سىزىش ئادىتى بويىچە كېسىلگەن شۇ قەۋەتلا سىزىلىدۇ، قالغانلىرى مۇناسىۋەتلىك قەۋەتلەرنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا سىزىلىدۇ. مەسىلەن، بىرىنچى قەۋەتتىكى تام پېشى، سىرتتىن ئۆيگە كىرىدىغان پەشتاق قاتارلىقلار بىرىنچى قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا سىزىلىدۇ؛ ئىشىك لەمپىسى ئىككىنچى قەۋەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا سىزىلىپ، باشقا قەۋەتلەرنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا تەكرارلانمايدۇ؛ بالكون قايسى قەۋەتتە بولسا شۇ قەۋەتتە سىزىلىدۇ.

(5) ئۆي ئىچىدىكى قوشۇمچە ئەسلىھەلەر يەنى ئاشخانىدىكى ئوچاق ۋە ئاشتاختىلىرى، ھاجەتخانىدىكى تاھارەت قاچىسى قاتارلىقلارنىڭ ئىسخىما بەلگىلىرى بېرىلىپ، تەپسىلىي ئورنى ۋە ئۆلچىمى ئايرىم تەپسىلىي چېرتيوژدا ئىپادىلىنىدۇ.

(6) پەلەمپەينىڭ بىنا ئىچىدىكى ئورنى ۋە يۆنىلىشى كۆرسىتىلىپ، تولۇق ئىپادىلىنىشى تەپسىلىي چېرتيوژدا سىزىلىدۇ.

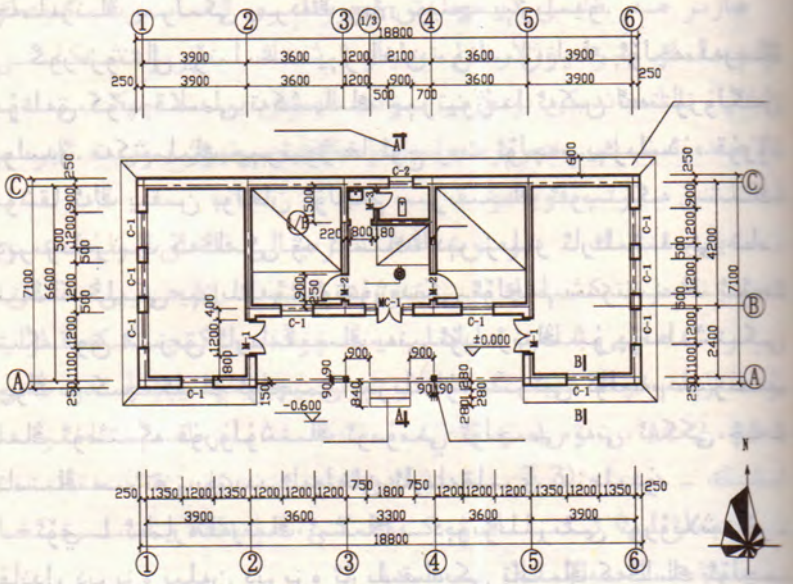
(7) ئۆي ئىچىدىكى تام ئىشكاپى گورىزونتال كەسكۇچى يۇز كېسىپ ئۆتسە تولۇق سىزىلىدۇ. ئاسما ئىشكاپنىڭ ئورنى گورىزونتال كەسكۇچى يۇزنىڭ ئۈستىدە بولغانلىقى ئۈچۈن كېسىلمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇزۇك سىزىق ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ.

4. تەكشىلىك چېرتيوژنىڭ قوشۇمچە مەزمۇنى

(1) ئورۇن بېكىتىش ئۇق سىزىقى

ئۆي - ئىمارەتنىڭ مەلۇم قىسمىنى ئىزاھلاشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن ھەمدە تەپسىلىي چېرتيوژنى كۆرگەندە، مەلۇم ئو-

رۇننىڭ قىسمەن ياكى بىر پۈتۈنلۈك مۇناسىۋەتنىى تولۇق ۋە ئېنىق ئىپادىلەپ بېرىش ئۈچۈن، تەكشىلىك چېرتيوژىدا تام ۋە كۆۋرۈكتىن ئىبارەت ئېغىرلىق چۈشىدىغان قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ مەركىزىي سىزىقى ئۈستىگە ئورۇن بېكىتىش ئۈچۈن سىزىقى سىزىلىدۇ ھەمدە مۇناسىپ ئۇق سىزىق نومۇرى قويۇلىدۇ، ئورۇن بېكىتىش ئۇق سىزىقى چېكىتلىك سىزىق بىلەن سىزىلىپ، باش قىسمى ئۇق سىزىق نومۇرىنى ئىپادىلەشتە ئىشلىتىلىدىغان چەمبەرگە چېتىلىدۇ. بۇ چەمبەرنىڭ دىئامېترى 8mm دىن 100mm غىچە بولىدۇ. بۇ چەمبەر ئىچىگە گورىزونتال يۆنىلىشتە ئەرەب رەقىمى ئوڭدىن سولغا تەرتىپ بويىچە، تىك يۆنىلىشتە لاتىن يېزىقى ئاستىدىن ئۈستىگە تەرتىپ بويىچە يېزىلىدۇ (6.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

1 ـ قەۋەت تەكشىلىك چېرتيوژى
1:100

6.3 ـ رەسىم تەكشىلىك چېرتيوژى

مۇھىم بولمىغان قوشۇمچە دېتال يەنى يېرىم خىشلىق ئېغىر-لىق چۇشمەيدىغان دېتاللارنىڭ ئورنىنى بېكىتىشتە قوشۇمچە ئوق سىزىق ئۇسۇلى ئىشلىتىلىدۇ. يەنى چەمبەر ئىچىگە كەسىر سان ياكى كەسىر ھەرپ بويىچە ئىپادىلىنىپ، ئالدىنقى ئوق سىزىقنىڭ قوشۇمچىسى ئىكەنلىكى ئىپادىلىنىدۇ.

(2) ئۆلچەم ئىپادىلەش

ئۆلچەمنى ھەر قانداق چېرتيوژنىڭ جېنى دېيىشكە بولىدۇ. مە-لۇم ماسىشتاب بويىچە سىزىلغان چېرتيوژ ئۆي سىلىش تەلىپىنى قانائەتلەندۈرەلمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئېنىق بولغان ئۆلچەم ئارقە-لىق قۇرۇلۇشنىڭ ھەر قايسى قىسىملىرىنىڭ ئۆلچىمى ئىپادىلە-نىشى شەرت. ئادەتتە تەكشىلىك چېرتيوژىغا يېزىلىدىغان ئۆل-چەملەرنىڭ بىرلىكى بىردەك mm بويىچە يېزىلىدۇ.

گورىزونتال يۆنىلىشتە يېزىلغان مۇناسىۋەتلىك ئۆلچەملەرنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئەكس ئەتتۈرۈلگەن بولىدۇ. تەكشىلىك چېرتيوژىغا ئۈچ رەت ئۆلچەم يېزىلىدۇ. قۇرۇ-لۇشقا ئەڭ يېقىن بولغان ئۆلچەم سىزىقنىڭ ئۇستىگە ئىشلىك، دېرىزىلەرنىڭ كەڭلىكى ۋە ئىشلىك، دېرىزىلەر ئارىلىقىدىكى تام-نىڭ كەڭلىكى يېزىلىدۇ؛ ئوتتۇرىدىكى ئۆلچەم سىزىقنىڭ ئۇس-تىگە ئوق سىزىق ئارىلىقىنىڭ يەنى ئۆيلەرنىڭ شۇ يۆنىلىشتىكى چوڭ - كىچىكلىك ئۆلچىمى يېزىلىدۇ؛ سىرتقى ئۆلچەم سىزىقە-نىڭ ئۇستىگە قۇرۇلۇشنىڭ ئومۇمىي ئۆلچىمى يەنى ئىككى چەت تامنىڭ سىرتقى يۈزىدىن بولغان ئارىلىقلىرى يېزىلىدۇ.

ئۆي - ئىمارەتلەرنىڭ ئىشلىك - دېرىزىلىرىنى ئورۇنلاشتۇر-غاندا، دېرىزە بىلەن دېرىزە ئارىلىقىدىكى تامنىڭ كەڭلىك ئۆلچە-مى ۋە ئىشلىك بىلەن ئىشلىك ئارىلىقىدىكى تامنىڭ كەڭلىك ئۆل-

چىمى ئاساسلىقى خىشنىڭ ئۆلچىمى بىلەن شۇ رايوننىڭ يەر تەۋرەش دەرىجىسىگە ئاساسەن بېكىتىلىدۇ.

(3) كۆرسەتمە (ئىشارە) بەلگىسى

تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئىمارەتتە بار بولغان مەزمۇنلارنىڭ ھەممىسىنى سىزىپ ئىپادىلەش مۇمكىن بولمىغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاشخانا، ھاجەتخانا، مۇنچا ھەمدە ھەر تۈرلۈك ئوسكۇنە، بېزەكلەرنىڭ ھەممىسىدە دېگۈدەك ئۇششاق ئۆلچەملەر بىرقەدەر كۆپ بولغاچقا، بۇلارغا مۇشۇ ئورۇندا ئىشارە بەلگىسى بېرىپ، قايسى ئورۇندا تەپسىلىي سىزىلمىغانلىقى ئەسكەرتىلىدۇ (3.2 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

(4) ئىشىك ـ دېرىزە نومۇرى

ھازىر ھەر قايسى لايىھەلەش ئورۇنلىرى ئاساسەن دېگۈدەك ئۆلچەملىك چېرتيوژلاردىن تەييار ئىشىك ـ دېرىزە شەكلىنى تاللاپ، تاللىغاندىكى نومۇرنى يېزىپ قويۇش بىلەنلا چەكلىنىدۇ، ئالاھىدە ئىشىك ـ دېرىزە بولسا ئۇنىڭغا چېرتيوژ يۈزىدە ئايرىم شەكلىنى سىزىپ قويىدۇ.

مەيلى ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ماتېرىيالى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئىشىك M ھەرپى بىلەن، دېرىزە C ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىپ، چوڭدىن كىچىككە قاراپ بۇ ھەرپلەرنىڭ كەينىگە سانلار تەرتىپ بويىچە يېزىلىدۇ، يەنى M-1، M-2 .... ۋە C-1، C-2 ... شەكلىدە يېزىلىپ، ئاخىرىدا ئىشىك ـ دېرىزە (3.3 ـ جەدۋەلدە ئىشىك ـ دېرىزە ئىستاتىستىكا جەدۋىلى) ئېگىزلىك ۋە كەڭلىكى، شۇنداقلا ياسىلىشىغا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتلار بېرىلىدۇ.

3.3 ـ جەدۋەل ئىشىك ـ دېرىزە ئىستاتىستىكا جەدۋىلى

№	ئىشىك ـ دېرىزە رەت نومۇرى	ئىشىك ـ دېرىزە ئۆلچىمى كەڭلىك × ئېگىز ـ لىك	ئۆلچەملىك چېرتيوژدىكى نومۇرى	سانى	ئەسكەرتىش
1	M-1	2700 × 1200		2	
2	M-2	2100 × 900		5	
1	C-1	1800 × 1500		8	
2	C-2	1800 × 1200		6	

ئىشىك ـ دېرىزە نومۇرىنى ئىپادىلەيدىغان جەدۋەلدە ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ تامدا قالدۇرۇلغان ئورنىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى بېرىلىدۇ. بۇ ئۆلچەملەردىكى ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ كەڭلىكى تەكشىلىك چېرتيوژدا ئىپادىلەنسە، ئېگىزلىكى قۇرۇلۇشنىڭ ئۇدۇل كۆرۈنۈشى بىلەن كەسمە يۈز چېرتيوژدا ئىپادىلىنىدۇ.

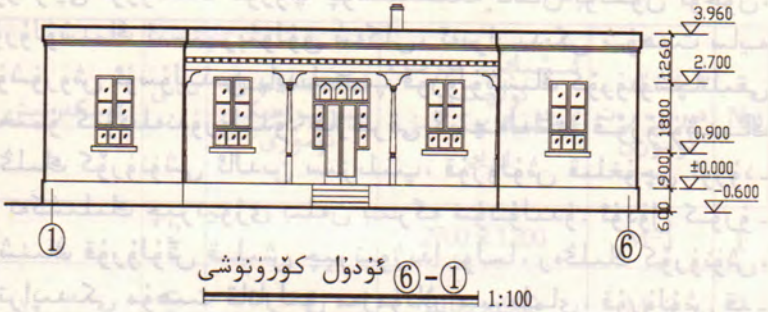
§ 3 . ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى

ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى دەسلەپكى پىچىم لايىھەدە، ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان مۇھىم چېرتيوژ بولۇپ، بىناكارلىق قۇرۇلۇشى قىلىش چېرتيوژىدا تەكشىلىك چېرتيوژىدىن قالسىلا مۇھىم بولغان چېرتيوژلاردىن ھېسابلىنىدۇ. لېكىن، قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىدا، ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى لايىھە پىچىم چېرتيوژىغا ئوخشاش مايدۇ. ئۇدۇل كۆرۈنۈش لايىھە پىچىم چېرتيوژىدا قۇرۇلۇش قىل ـ

مۇرغۇچى ئورۇننىڭ كۆرۈپ چۈشىنىشىگە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، قۇرۇلۇشنىڭ ئىستېرىئولۇق شەكلى، ئەتراپىدىكى مۇھىت سايە چۈشۈرۈش ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ قۇرۇلۇشنىڭ كۆرۈنۈشچانلىقى تېخىمۇ گەۋدىلەندۈرۈلىدۇ. ھازىرقى لايىھەلەشتە قۇرۇلۇشنىڭ رەڭلىك كۆرۈنۈشى ئالدىن سىزىلىپ، قۇرۇلۇش قىلغۇچى ئورۇنلاشتا تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن بىرگە سۇنۇلىدۇ. ئۇدۇل كۆرۈنۈشنىڭ قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىدا بولسا، رەڭلىك كۆرۈنۈش، ئەتراپىدىكى مۇھىت قاتارلىق مەزمۇنلار سىزىلماي، قۇرۇلۇش قىلىشتا كېرەكلىك بولغان ئىمارەت سىرتقى يۈزىنىڭ بېزىلىشى، ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ ئورنى، ئېگىزلىكى، ئىشارە بەلگە قاتارلىق مەزمۇنلار بېرىلىدۇ.

1. ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژىنىڭ تۈرلىرى

ئۇي ـ ئىمارەتلەرنىڭ ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى ئاساسەن ئۇي ـ ئىمارەتنىڭ سىرتقى تۆت تەرىپىدىن قارىغاندا ھاسىل بولغان كۆرۈنۈشتىن ئىبارەت بولۇپ، ئالدى يۈز كۆرۈنۈشى (بۇنىڭدا ئاساسلىقى بىنانىڭ كىرىش ئىشىكى كۆرسىتىلىدىغان تەرىپى ئىپادىلىنىدۇ)، ئارقا يۈز كۆرۈنۈشى، يان يۈز كۆرۈنۈشى (يان يۈز كۆرۈنۈشى ئوڭ تەرەپ ۋە سول تەرەپ يۈز كۆرۈنۈشىدىن ئىبارەت ئىككىگە بۆلۈنىدۇ) دەپ تۇرلەرگە ئايرىلىدۇ. يەنە بەزىدە يۆنىلىش بويىچە نام بېرىلىدۇ، مەسىلەن، شەرق تەرەپ كۆرۈنۈشى، غەرب تەرەپ كۆرۈنۈشى، جەنۇب تەرەپ كۆرۈنۈشى، شىمال تەرەپ كۆرۈنۈشى دېگەندەك. ھازىر بىرقەدەر كۆپ قوللىنىلىدىغىنى ئوق سىزىق نومۇرى بويىچە ئاتاش، مەسىلەن، ① ~ ⑥ ئوق سىزىق ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى دېگەندەك. بۇنى تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن سېلىشتۇرۇپ كۆرۈش ناھايىتى قولايلىق (7.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

①-⑥ ئۇدۇل كۆرۈنۈشى 1:100

7.3 ـ رەسىم

2. ئۇدۇل كۆرۈنۈش چىرتيوژىدىكى ئاساسلىق مەزمۇنلار

ئۇدۇل يۈز كۆرۈنۈش چىرتيوژىدا، ئۇدۇلدىن قارىغاندا كۆرگىلى بولىدىغان دېتاللارنىڭ كونتۇر سىزىقىنىڭ ھەممىسى سىزىلىدۇ. بۇ چىرتيوژدا ئىپادىلىنىدىغان مەزمۇنلار:

(1) ئۆگزە لەمپىسى، تامنىڭ سىرت سىزىقلىرى، تام يۈزىدىكى تىك ياكى گورىزونتال يۆنىلىشتە ئىشلەنگەن بىزەك دېتاللىرى، ئىشىك ـ دېرىزە، دېرىزە قاپقىقى ۋە تەكچىلىرى؛

(2) بالكون، پېشايۋان، پەشتاق، تام سىرتىغا چىقىپ تۇرىدىغان تام ياكى تۇۋرۇك، يامغۇر سۈيى تۇرۇبىلىرى (يامغۇر سۈيىنى ئاققۇزۇش نورى)، ھەر خىل بىزەك نۇسخىلىرى؛

(3) ئۆگزە لەمپىسىدىن ئېشىپ چىققان تۇرخۇن، سۇخانا، لىفتخانا، ھاۋا ئالماشتۇرۇش تۇرخۇنلىرى؛

(4) ئۆينىڭ ئىككى يېنىغا ئېشىپ چىققان مۇھىم دېتاللار يەنى بالكون، ئىشىك لەمپىسى قاتارلىقلار.

ئۇدۇل كۆرۈنۈش چىرتيوژىنىڭ ماسشتابى كۆپ ھاللاردا 1:100 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلىدىغان بولغاچقا، ئىشىك ـ دېرىزە لەرگە ئىشلىنىدىغان گۈل نۇسخىلىرىدىن ئىبارەت بىزەك شەكىللىرىنىڭ سانى كۆپ ۋە مۇرەككەپ بولغان دېتاللارنى ئىپادىلەشتە، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ۋەكىل خاراكتېرىنى ئالغانلىرىدىن

بىر ـ ئىككىسىنىڭ ئىنچىكە قىسىملىرىنى سىزىپ، قالغانلىرى-
نىڭ ئورنىنى سىزىپ قويسا بولىدۇ.

ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدىكى ھەرقايسى كونتۇر سىزىقلار، پىروپېكسىيە پىرىنسىپىغا ئاساسلانغاندا، ھەممىسىلا ئوخشاش بىر خىل تومۇقتا كۆرۈنىدۇ، ۋاھالەنكى، كۆرۈش ۋە ئىپادىلەشكە ئىنىق بولسۇن ئۈچۈن، ئاساسلىقى بىلەن قوشۇمچە بولغانلىرىنى پەرقلەندۈرۈپ، مۇھىمىنى گەۋدىلەندۈرۈش ئۈچۈن، ھەر خىل كونتۇر سىزىقلارنى ئايرىم ـ ئايرىم تۇم سىزىق، ئوتتۇراھال تۇم سىزىق، ئىنچىكە سىزىقلار بىلەن ئىپادىلەش زۆرۈر. سىزىقلارنىڭ ئىشلىتىش ئورۇنلىرىنى تۆۋەندىكىچە ئايرىشقا بولىدۇ:

① ئۆگزە ياكى ئۆگزە لەمپىسىنىڭ ئەڭ ئۈستۈنكى سىزىقى، ئوڭ ۋە سول تەرەپ تاملىرىنىڭ كونتۇر سىزىقلىرى تۇم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

② بىنانىڭ يەر بىلەن تۇتاشقان سىزىقى قېلىن تۇم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ؛

③ ئىشىك ـ دېرىزە ئورنى، دېرىزە تەكچىسى، بالكون، ئىشىك لەمپىسى، تۇڭرۇك، پەشتاق قاتارلىقلار ئوتتۇراھال تۇم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ؛

④ ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ قاناتلىرى، بالكون ۋە پېشايۋان تو-
ساق ـ تۇتقۇلىرى، يامغۇر سۈيى تۇرۇبىلىرى، تامنى سۇۋىغاندىكى بۆلگۈچى سىزىقلار ئىنچىكە سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

3. ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدىكى قوشۇمچە مەزمۇنلار

(1) ئۆلچەم

ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدا، ئادەتتە گورىزونتال يۆنىلىشتە-
كى ئۆلچەملەر يېزىلمايدۇ، بىنانىڭ ئىككى يېشىدىكى تامنىڭ ئوق سىزىق نومۇرلىرى بېرىلسىلا بولىدۇ، ئېگىزلىك يۆنىلىشتىكى ئۆلچەم ۋە نومىنال ئېگىزلىكى، ئادەتتە ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتە-

يوژننىڭ ئوڭ ۋە سول تەرىپىگە يېزىلىدۇ، نومىنال ئېگىزلىك بېرىلمىغان ئورۇنلار: ئۆي سىرتى يەر يۈزى، ئۆي ئىچى يەر يۈزى، ھەرقايسى قەۋەت دېرىزىلىرىنىڭ ئاستى ۋە ئوستۇى قىسمى، ئۆگزە لەمپىسى ياكى بىنانىڭ ئەڭ ئېگىز نۇقتىسى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ھازىر بۇ ئورۇنلارنىڭ نومىنال ئېگىزلىكىنى يېزىش بىلەن بىرگە يەنە شۇ ئورۇنلارنىڭ مۇناسىپ ئۆلچەملىرىنى يېزىشمۇ تەلەپ قىلىنىدۇ. ئۆلچەملەرنى بۇنداق تەكرار بېرىشتىن مەقسەت، قۇرۇلۇش قىلىشقا قولايلىق يارىتىش، تامچىلارنىڭ خىش قويۇشىغا ئاسانلىق يارىتىپ بېرىشتىن ئىبارەت.

(2) تام سىرتىنىڭ يېزىلىش ئۇسۇلى

ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدا، تام سىرتىنىڭ يېزىلىشى بىر مۇبىر ئەسكەرتىلىدۇ. تام سىرتىنىڭ يېزىلىشىدە، بەزىدە بىر قانچە خىل ئوخشاش بولمىغان ماتېرىيال ۋە ئىشلەش ئۇسۇلى قوللىنىلىدۇ، مەسىلەن، بىنانىڭ كۆركەملىكىنى ئاشۇرۇش مەقسىتىدە، ئۆگزە لەمپىسى ۋە دېرىزە يانلىرىغا تام يۈزى بىلەن ئوخشاش بولمىغان ماتېرىيال ئىشلىتىلىدۇ.

بىنانىڭ ئۇدۇل يۈز كۆرۈنۈشىنى بىر تەرەپ قىلىش مەلۇم دەرىجىدە ھۈنەر ـ سەنئەت تەلەپ قىلىدۇ. شۇنداقلا رەڭنىڭ تاللىنىشىمۇ ناھايىتى مۇرەككەپ بولغاچقا، چېرتيوژ يۈزىدە ھەممىسىنى ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن قوشۇمچە ئىزاھ بېرىش ئارقىلىق بۇ مەسىلە ھەل قىلىنىدۇ.

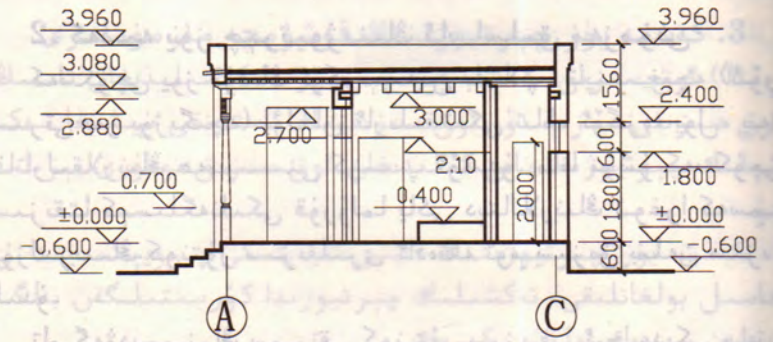
(3) ئىشارە بەلگىسى

ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدا، ئىشارە بەلگىسى قويۇلۇپ باشقا ئورۇندا تەپسىلىي چېرتيوژى سىزىلىدىغان ئورۇنلار: پەشتاق، تام بېشى، ئىشىك لەمپىسى، گۈل نۇسخىلىرى، بالكون، بالكون ۋە پېشايۋان توساق ـ تۇتقىلىرى، يامغۇر سۈيى تۇرۇبىلىرى (تور)، ئۆگزىگە چىقىش شوتىلىرى، تۇرخۇن قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. بۇلارنى ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدىن تاللاپ قويسىمۇ بولىدۇ.

§ 4 . كەسمە يۈز چىرتيوژى

كەسمە يۈز چىرتيوژى ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ ئۈچ خىل مۇھىم چىرتيوژىنىڭ بىرى ھېسابلىنىدۇ.

ئۇدۇل پىرويېكسىيە قائىدىسى بويىچە تەھلىل قىلغاندا، كەسمە يۈز چىرتيوژى يان يۈز كۆرۈنۈشى ئاساسىدا بارلىققا كەلگەن چىرتيوژدۇر. لېكىن ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ يان يۈز چىرتيوژى ئۇدۇل كۆرۈنۈش چىرتيوژىغا تەۋە ئۆي سىرتىدىكى مەزمۇنلارنى ئىپادىلەپ بېرىدىغان چىرتيوژ بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۆي ئىچىنىڭ مۇھىم ھەككەپ تۈزۈلمىسىنى ئىپادىلەپ بېرەلمەيدۇ. شۇڭا، كەسكۈچى يۈز ئارقىلىق ئۆينىڭ مەلۇم قىسمىدىن كېسىپ، كەسكەندىن كېيىنكى بىر قىسمىنى يۆتكۈۋېتىپ، لازىم قىلىنىدىغان قىسمىدىكى قۇرۇلما ۋە تۈزۈلمىلەرنى ئۇدۇل پىرويېكسىيە ئۇسۇلى ئارقىلىق سىزىپ چىققاندا، كەسمە يۈز چىرتيوژى بارلىققا كېلىدۇ (8.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

A—A كەسمە يۈز چىرتيوژى

1:100

8.3 ـ رەسىم

1. كېسىلدىغان ئورۇننى بېكىتىش

بىنانىڭ قانداق يېرىدىن كەسكەندە كۆرمەكچى بولغان مەقسەت كە يەتكىلى بولىدۇ؟ بۇ بىنانىڭ ئىچكى تۈزۈلمىسىنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ بېكىتىلىدۇ. ئادەتتىكى قۇرۇلۇشلاردا يەنە مەكتەپ، تۇرالغۇ، ياتاق ۋە ئىشخانا بىنالىرى قاتارلىقلارغا نىسبەتەن پەلەمپەي بار ئورۇننى كېسىلدىغان ئورۇن قىلىپ تاللاشقا بولىدۇ. بۇنىڭدىكى سەۋەب پەلەمپەي بار ئورۇننىڭ ئېگىزلىك يۆنىلىشىدىكى ئۆزگىرىشى بىرقەدەر مۇرەككەپ، بۇ ئورۇندىن كەسكەندە، پەلەمپەينىڭ ئېگىزلىكى بىلەن بىنانىڭ ئېگىزلىك يۆنىلىشىدىكى ئۆلچەملىرىنى بىرقەدەر تولۇق ئىپادىلەپ بەرگىلى بولىدۇ.

ناۋادا، بىر كەسمە يۈز چېرتيوژى بىنا ئىچىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى ئىپادىلەپ بېرەلمىسە، ئىككى ياكى ئۈچ ئورۇندىن كېسىشكە توغرا كېلىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا كەسكۈچى ئورۇننى ئىپادىلەيدىغان بەلگىنى بىرىنچى قەۋەت تەكشىلىك چېرتيوژىدا 1.1 كەسمە يۈز، 2.2 كەسمە يۈز ياكى A–A كەسمە يۈز، B–B كەسمە يۈز دېگەندەك بەلگىلەر ئارقىلىق ئىپادىلەش كېرەك.

2. كەسمە يۈز چېرتيوژىنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى

كەسكۈچى يۈز ئۇنىڭ ئۆزىدىن باشلاپ، تاپىنىغىچە (ئۆي سىرتى يەر يۈزىگىچە) بولغان ئارىلىقتىكى تام، ئۆگزە، يول، يەر قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. مانا مۇشۇ كەسكۈچى سىزىقتا كېسىلگەنلىكى قۇرۇلما ياكى دېتاللارنىڭ توغرا كەسمە يۈزلىرىنىڭ كونتۇر سىزىقلىرى ئادەتتە توم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

تام گەۋدىسىنىڭ سىرتقى كونتۇر سىزىقى ئىچىدىكى مەزمۇنلارنى شەرتلىك بەلگىلەر ئارقىلىق ئىپادىلەشكە بولىدۇ، لېكىن 1:100 لىك نىسبەتتە سىزغاندا تام ئىچى قېرىنداش بىلەن بويىپ قويۇلىدۇ. شۇنىمۇ ئەسكەرتىپ قويۇش كېرەككى، توم سىزىقلار

نىڭ ھەممىسى قۇرۇلمىنى ئىپادىلەيدۇ. بېزەك ماتېرىيالىنىڭ سىزىقلىرى بىرقەدەر ئىنچىكە سىزىقتا سىزىلىدۇ، بەزىدە سىزىلمايدۇ.

كەسكۇچى يۈزدە كېسىلمەيدىغان لېكىن كۆرگىلى بولىدىغان جىسىملارنىڭ كونتۇر سىزىقى ئومۇمەن ئوتتۇراھال توم سىزىقتا، ئۇلارنىڭ ئىنچىكە قىسىملىرى ئىنچىكە سىزىقتا سىزىلىدۇ.

ئۆگزە ۋە پول يېپىقلىرىنىڭ تۈزۈلمىسى بىرقانچە قەۋەتتىن تۈزۈلگەن بولىدۇ، ئۇنىڭ بېتون لىنىم، تاختايلىرىنىڭ كونتۇر سىزىقى توم سىزىقتا سىزىلغاندىن باشقا، قالغان قاتلام تۈزۈلمىلىرى بىرقانچە ئىنچىكە سىزىق سىزىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىپ، چۈشەندۈرۈشتە تەپسىلىي بايان قىلىنىدۇ. تامنىڭ ئاستى ئۇل بىلەن تۇتىشىدىغان قىسمى كېسىلسىمۇ ئادەت بويىچە كەسمە يۈز چېرتيوژىدا ئىپادىلەنمەي، كەسكۇچى سىزىق ئارقىلىق كېسىپ تاشلىنىپ، قۇرۇلما چېرتيوژىدا ئىپادىلىنىدۇ. كېسىلگەندىن كېيىنكى ئۆي ئىچى ۋە سىرتىنىڭ يەر بىلەن تۇتاشقان قىسمى قېنىق توم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

3. كەسمە يۈز چېرتيوژىنىڭ قوشۇمچە مەزمۇنلىرى

(1) ئوق سىزىق. كەسمە يۈز چېرتيوژىدا كېسىلىدىغان تامنىڭ ئوق سىزىقى سىزىلىدۇ. ئوق سىزىقنىڭ ئاستىنقى بېشىغا تەكشىلىك چېرتيوژىغا ماس كېلىدىغان ئوق سىزىق نومۇرى يېزىلىدۇ.

كەسمە يۈز چېرتيوژىنىڭ قايسى تەرەپتىكى پىرويېكسىيىدىن ھاسىل بولغانلىقى، تەكشىلىك چېرتيوژىدا كۆرسىتىلگەن بەلگە بىلەن بىردەك بولۇشى كېرەك.

(2) نومىنال ئېگىزلىك. كەسمە يۈز چېرتيوژىدا، تۆۋەندىكى ئورۇنلارنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى بېرىلىشى كېرەك.

① بىرىنچى قەۋەت ئۆي ئىچىنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى، يەنى 0.000± شەكلىدە؛ ئۆي سىرتىنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى، 0.450- شەكلىدە يېزىلىشى كېرەك.

② ھەرقايسى قەۋەت پول يۈزىنىڭ بىناكارلىق نومىنال ئېگىز-لىكى (بۇ يەردىكى ئېگىزلىك ئىككى خىل بولىدۇ. ئۇنىڭ بىرى، بىناكارلىق نومىنال ئېگىزلىكى، يەنە بىرى، قۇرۇلما نومىنال ئېگىزلىكى. بىناكارلىق نومىنال ئېگىزلىك پول يۈزى سۈۋىلىپ پۈتكەندىكى نومىنال ئېگىزلىكنى كۆرسەتسە، قۇرۇلما نومىنال ئېگىزلىك پول لىم تاختىسىنىڭ ئاستى قىسمىنىڭ نومىنال ئې-گىزلىكىنى كۆرسىتىدۇ).

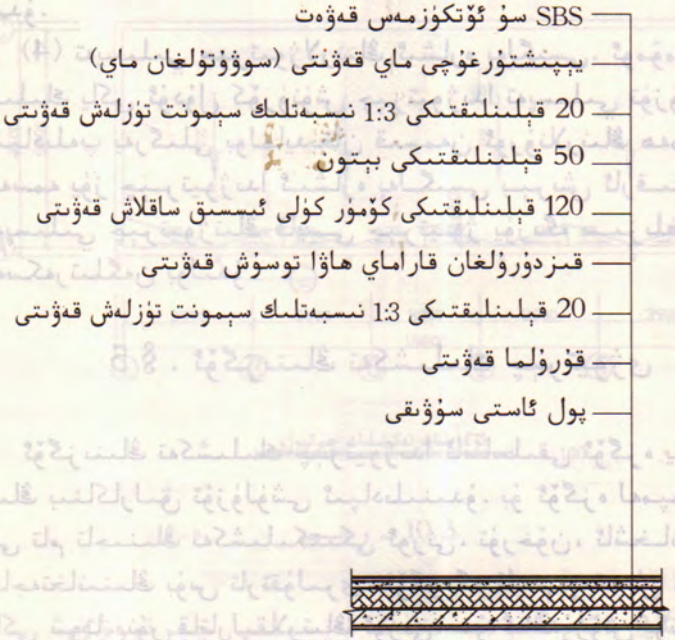
③ ئۆگزە يېپىقىنىڭ ئاستىنقى يۈزىنىڭ نومىنال ئېگىزلى-كى، ئۆگزە لەمپىسىنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى (بۇ ئۆگزە لەمپە-سىنىڭ ئاستى، ئۈستى، تام تاجىسىنىڭ ئۈستى قىسمى قاتار-لىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)، ئۆگزىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ تۇرغان تۇرخۇن قاتارلىقلارنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى.

④ ھەرقايسى قەۋەتتىكى پەلەمپەي تەكچىلىرىنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى (ئەگەر پەلەمپەيخانىغا قويۇلغان دېرىزىنىڭ ئېگىزلى-كى باشقا ئورۇندىكى دېرىزىلەرنىڭ ئېگىزلىكى بىلەن ئوخشاش بولمىسا، ئۇلارنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى مۇشۇ يەردە ئىپادىلىنىشى كېرەك)، ھەرقايسى قەۋەتتىكى چارچاپلارنىڭ ئاستى يۈزىنىڭ نو-مىنال ئېگىزلىكى.

⑤ ئاشخانا، ھاجەتخانا، بالكون، پەشتاق قاتارلىقلارنىڭ ئېگىز-لىكى ئادەتتىكى ئۆيلەردىن پەسرەك بولىدىغان بولغاچقا، ئۇلارنىڭ ئېگىزلىكىمۇ ئايرىم ئىپادىلىنىدۇ.

(3) تۇزۇلمىسىنى ئىشلەش ئۇسۇلىنىڭ چۈشەندۈرۈشى. ئۆگ-زە، پول، يەر يۈزى ھەمدە تام ئىچى، تورۇس قاتارلىقلارنىڭ تۇزۇ-لۇش ئۇسۇلى كەسمە يۈز چېرتيوژىدىكى مۇھىم مەزمۇنلار بولۇپ، ئۇلارنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى تۆۋەندىكىدەك بولىدۇ:

① ئۆگزه، پول يېپىقى ياكى يەر يۈزىنىڭ تۈزۈلۈش ئۇسۇلىنى 9.3 ـ رەسىمده كۆرسىتىلگەن ئۇسۇل بويىچە بىرمۇبىر ئاستىدىن ئۇستىگە تەرتىپ بويىچە يېزىپ چىقىش ئۇسۇلى بىرقەدەر كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

9.3 ـ رەسىم ئۆگزىنىڭ تۈزۈلۈش ئىسكىمىسى

② ئەگەر چېرتيوژنىڭ ماسشتابى 1:100 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلغان بولسا، تۈزۈلۈش ئۇسۇلىنى يازىدىغان ئورۇن بەك كۆپ بولۇپ كېتىپ، چېرتيوژ يۈزىده ئىپادىلەش مۇمكىن بولمىغاندا، ئايرىم ئىسىم قويۇپ يەنى ئۆگزه 1، ئۆگزه 2، پول A، پول B دېگەندەك بەلگىلەرنى قويۇپ، باشقا چېرتيوژ يۈزىده ئىپادىلىسىمۇ بولىدۇ.

③ ئەگەر «ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمى» دىن تاللاپ ئىشلىتىشكە توغرا كەلسە، سىرت تام يۈزى، ئىچ تام يۈزى، ئۆگزە، پول يۈزى، يەر يۈزى، تورۇس، لىم ـ تۇۋرۇك قاتارلىقلارنىڭ تۈزۈلۈشىنى بىردەك بەلگە نومۇرلار بىلەن ئىپادىلەپ قويۇلسىلا بولىدۇ.

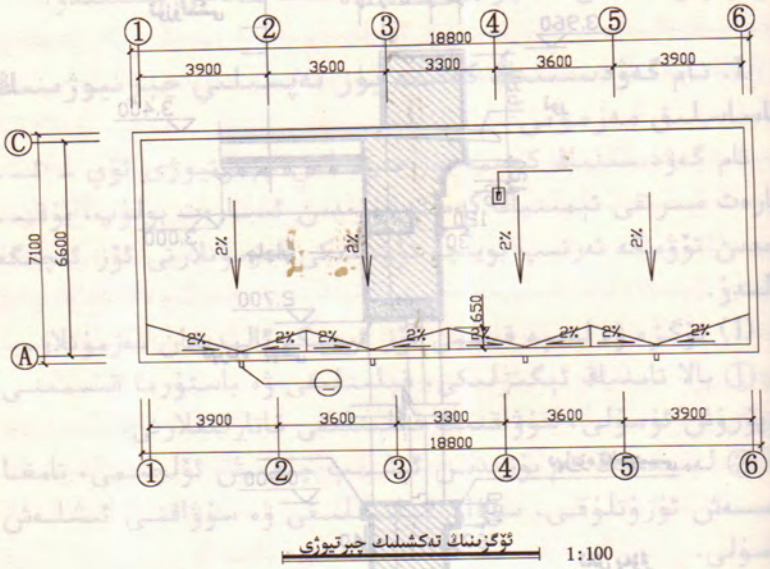
(4) تەپسىلىي چېرتيوژلارنىڭ ئىشارە بەلگىسى. ئومۇمەن تەكشىلىك ياكى ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدا تەپسىلىي تۈزۈلۈشىنى ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدىغان قىسمەن ئورۇنلارنىڭ ھەممىسىگە كەسمە يۈز چېرتيوژىدا ئىشارە بەلگىسى بېرىش ئارقىلىق شۇ تەپسىلىي چېرتيوژنىڭ قايسى چېرتيوژ يۈزىگە سىزىلغانلىقى ئەسكەرتىلگەن بولىدۇ.

5 § . ئۆگزىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

ئۆگزىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئاساسلىقى ئۆگزە يېپىقىنىڭ بىناكارلىق تۈزۈلۈشى ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئۆگزە لەمپىسى يا كى تام تاجىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورنى، تۈرخۇن، ئاشخانا بىلەن ھاجەتخانىنىڭ بۇس تارتقۇلىرى، ئۆگزىگە ئادەم چىقىش تۆشۈكى ياكى شوتا، نۇر قاتارلىقلارنىڭ ئورنى، سۇ ئاقتۇرۇش يۆنىلىشى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئۆگزىنىڭ تۈزۈلۈشى بىرقەدەر ئاددىي بولىدىغان بولغاچقا، ئۇنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇش چېرتيوژىمۇ بىرقەدەر ئاددىي سىزىلىدۇ. كۆپ ھاللاردا 1:200 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلىدۇ، ئۆگزىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئورۇن بېكىتكۈچى ئوق سىزىقلارنىڭ ھەممىسىنى سىزماي، ئىمارەتنىڭ ئىككى بېشىدىكى ئوق سىزىقى ئىپادىلەپ قويۇلسىلا بولىدۇ. بەزىدە يامغۇر سۈيىنى چۈشۈرۈش نورىغا توغرا كېلىدىغان ئورۇندىكى ئوق سىزىق ئىپا-

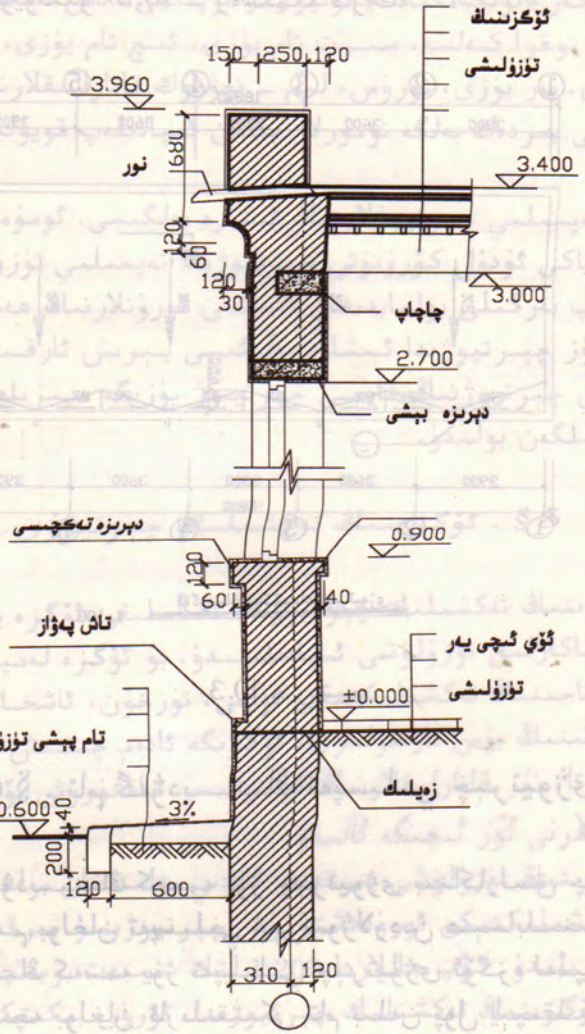
دىلەپ قويۇلىدۇ (10.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

10.3 ـ رەسىم

6 §. تام گەۋدىسىنىڭ تەپسىلىي چىرتيوژى

تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۈز چىرتيوژى بىناكارلىق چىرتيوژىدا مۇھىم بولغان تەپسىلىي چىرتيوژلاردىن ھېسابلىنىدۇ. تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۈز تەپسىلىي چىرتيوژى ئۆگزە لەمپىسىدىن يەر يۈزىگىچە بولغان ئارىلىقتىكى تام بىلەن پول يېپىقلىرىنىڭ تۇزۇلۇشىنى ئىپادىلەيدىغان مۇھىم چىرتيوژ بولۇپ، 11.3 ـ رەسمدە كۆرسىتىلگەندەك بولىدۇ. ئۇنىڭدا ئاساسلىقى ھەربىر ئوڭ تەپسىلىي تۇزۇلۇشى ۋە بېزىلىشىنى ئىشلەش ئۈسۈلى كۆرسىتىلگەن بولۇپ، تامچىلارنىڭ تام قويۇشى، سۇۋاقچىلارنىڭ

تام گەۋدىسىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

1:25

11.3 - رەسىم

سۇئاقنى ئىشلىشى، بېزەكچىلەرنىڭ بېزەكنى ئىشلىشى ھەمدە قۇرۇلۇش قىلىش خامچوتىنى ئىشلەشنىڭ ئاساسى قىلىنىدۇ.

1. تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۈز تەپسىلىي چىرتيوژىنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى

تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۈز تەپسىلىي چىرتيوژى ئۆي ـ ئىمارەت سىرتقى تېمىنىڭ كەسمە يۈزىدىن ئىبارەت بولۇپ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگە تەرتىپ بويىچە تۆۋەندىكى مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

(1) ئۆگزە ۋە لەمپە قىسمى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان مەزمۇنلار.

① بالا تامنىڭ ئېگىزلىكى، قېلىنلىقى ۋە باستۇرما قىسمىنى قوپۇرۇش ئۇسۇلى، سۇۋاقنىڭ قېلىنلىقى قاتارلىقلارنى.

② لەمپىنىڭ تام يۈزىدىن ئېشىپ چىقىش ئۆلچىمى، تامغا دەسسەش ئۇزۇنلۇقى، سۇۋاق قېلىنلىقى ۋە سۇۋاقنى ئىشلەش ئۇسۇلى.

③ ئۆگزىنىڭ تۇزۇلۇشى، ئۆگزىنىڭ سۇ ئۆتكۈزمەس قەۋىتىنىڭ قېلىنلىقى ۋە ئۇنىڭ لەمپە قىسمىدىكى تۇزۇلۇشى ھەمدە بالا تام بىلەن چېتىلىش ئۇسۇلى قاتارلىقلار.

④ ئۆگزىدىكى نوتىنىڭ ئورنى، ئۆلچىمى، ياساش ئۇسۇلى (بەزىدە نوتىنىڭ ياسىلىشى ئۈچۈن ئايرىم چىرتيوژ سىزىلىدۇ. 12.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن)، سانى قاتارلىقلار.

(2) ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ئاستى ـ ئۇستىنىڭ تۇزۇلۇشىنى كۆرسىتىدىغان قىسمى تۆۋەندىكى مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

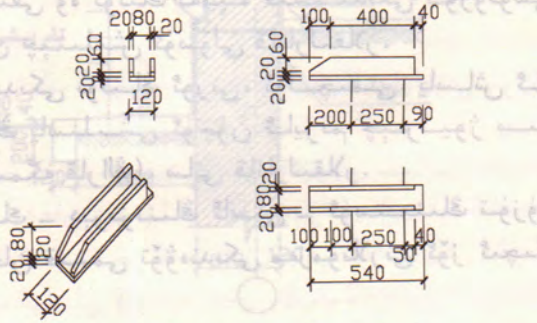
① ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ئۇستىدىكى ئىشىك ـ دېرىزە بېشىغا قانداق ماتېرىيال ئىشلىتىلىدىغانلىقى، ئىشىك ـ دېرىزە بېشىنىڭ كەسمە يۈزى، ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ تام ئۇستىدىكى ئورنى

قاتارلىقلار.

② دېرىزىنىڭ ئاستىنقى قىسمىدا دېرىزە تەكچىسىنىڭ بار-يوقلۇقى ئۆي ئىچى ۋە سىرتىغا تام يۈزىدىن قانچىلىك ئېشىپ چىقىدىغانلىقى، قانداق ماتېرىيال ئىشلىتىلىدىغانلىقى قاتارلىقلار.

(3) ئۆگزە ۋە پول تاختىلىرىنىڭ تام بىلەن بولغان چېتىلىشى. ئۆگزە ۋە پول تاختىلىرىنىڭ تامغا قانچىلىك دەسسىتىلىدىغانلىقى، پول يېپىقىنىڭ تۈزۈلۈشى، سۇۋاقنىڭ ئىچكى پەۋاز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى، تام ئىچكى قىسمىنىڭ سۇۋىلىش ئەھۋالىقاتارلىقلار.

(4) ئۆي ئىچى يەر يۈزى ۋە تام پېشىنىڭ تۈزۈلۈشى: ئۆي ئىچى يەر يۈزىنىڭ سېمونت سۇۋاقتا ئىشلىتىلىدىغانلىقى ياكى باشقا ماتېرىيال يەنى ياغاچ پوللۇقمۇ دېگەندەك مەزمۇنلار؛ تام پېشىگە ئىشلىتىلىدىغان ماتېرىيالنىڭ تۈرى، تامدىن سىرتقا ئېشىپ چىقىش ئۆلچىمى، يانتۈلۈقى قاتارلىقلار.

نونى ياساش ئىسخېمىسى 1:25

12.3 ـ رەسىم

2. تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۇز تەپسىلىي چېرتيوژد-نىڭ قوشۇمچە مەزمۇنلىرى

تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۇز تەپسىلىي چېرتيوژى، 1:20 ياكى 1:10 نىسبەت بويىچە چوڭايتىلىپ سىزىلىدۇ. لېكىن سىرتقى تام بىرقەدەر ئېگىز بولغانلىقى ئۈچۈن، پۈتۈن تامنى سىزىپ چىققىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، كەسكۈچى سىزىق ئارقىلىق تامنىڭ ئوخشاش قىسىملىرىنى كېسىپ تاشلىۋېتىپ، دېرىزىنىڭ ئاستى ـ ئۈستى قىسمى، ئۆگزە بىلەن تامنىڭ تۇتاشقان قىسمى، پول بىلەن تامنىڭ تۇتاشقان قىسمى ۋە تام بىلەن يەرنىڭ تۇتاشقان قىسمى چوڭايتىپ سىزىلىپ، ئوق سىزىق ۋە ئوق سىزىق بەلگىسى قويۇلىدۇ.

تام گەۋدىسىنىڭ كەسمە يۇز تەپسىلىي چېرتيوژىدا، ئېگىزلىك يۆنىلىشىدىكى ئۆلچەملەر بېرىلمەي، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ نومىنال ئېگىزلىكى يەنى دېرىزىنىڭ ئاستى ـ ئۈستى قىسمىنىڭ ئېگىزلىكى، ئۆگزە لەمپىسىنىڭ ئېگىزلىكى، پول ۋە ئۆي ئىچى ـ سىرتىنىڭ ئېگىزلىكى بېرىلىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە لەمپە، تام، پول ۋە دېرىزە تەكچىسىنىڭ قېلىنلىقى، سۇۋاقنىڭ ماتېريالى ۋە قېلىنلىقى بېرىلىدۇ.

§ 7 . پەلەمپەينىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

پەلەمپەي ئىشلىتىلگەن ماتېريالىنىڭ ئوخشاشماسلىقىغا قاراپ، ياغاچ پەلەمپەي، پولات پەلەمپەي ۋە پولات چۈقلىق بېتون پەلەمپەيدىن ئىبارەت ئۈچ خىلغا بۆلۈنىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدە پولات چۈقلىق پەلەمپەي ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. ياغاچ پەلەمپەي ئىككى ـ ئۈچ قەۋەتلىك داچىلاردا بىرقەدەر كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

پولات پەلەمپەي زاۋۇتلارنىڭ ئارا قەۋەتلىرىگە چىقىشتا ئىشلىتىلىدىغان قوشۇمچە پەلەمپەي ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ.

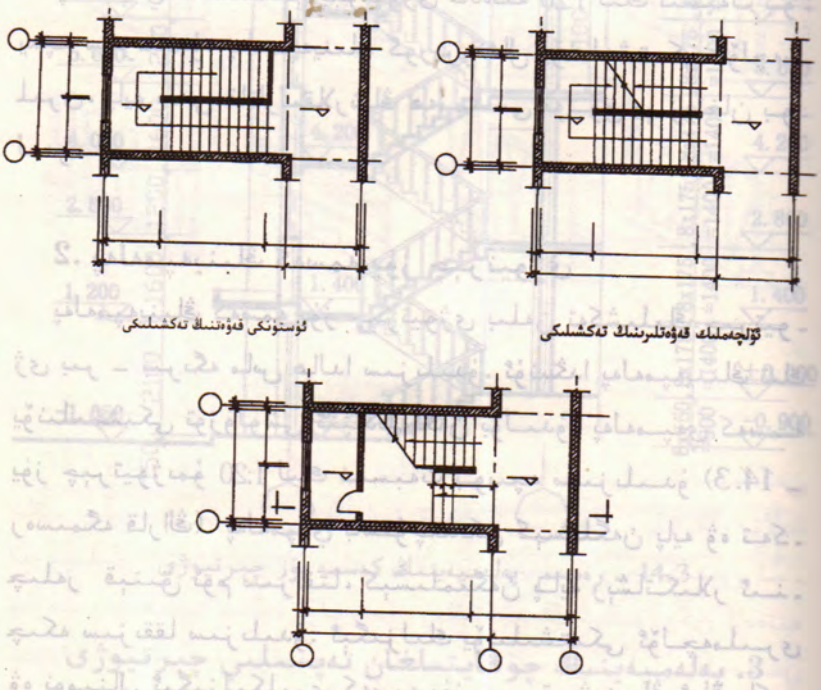
پەلەمپەينىڭ تۇزۇلۇشى بىرقەدەر مۇرەككەپ بولغاچقا، ئىمارەتنىڭ تەكشىلىك ۋە كەسمە يۈز چېرتيوژلىرىدا ئۇنىڭ تۇزۇلۇشىنى تولۇق ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن پەلەمپەينىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى ئايرىم سىزىلىدۇ. پەلەمپەي چېرتيوژى پەلەمپەينىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى، كەسمە يۈز چېرتيوژى ۋە قىسمەن ئورۇنلىرىنىڭ چوڭايتىلغان تەپسىلىي چېرتيوژىدىن ئىبارەت ئۈچ قىسمىغا بۆلۈنىدۇ.

1. پەلەمپەينىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

پەلەمپەينىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇش چېرتيوژى پەلەمپەي ئەتراپىدىكى تام پاسىل قىلىنىپ، ھەرقايسى قەۋەت پەلەمپەي تەكشىلىك چېرتيوژىنىڭ سىزىپ چىقىلىشىنى كۆرسىتىدۇ. تۇرالغۇ، ئىشخانا بىنالىرىغا ئىشلىتىلىدىغان پەلەمپەي كۆپ ھاللاردا بىر ئايلانما شەكلىدە بولىدۇ. ئۇنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى 13.3 - رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك بولىدۇ.

پەلەمپەي تەكشىلىك چېرتيوژىنىڭ گورىزونتال يۆنىلىشتىكى كېسىلىش ئورنى پەلەمپەي بىرىنچى تەكچىسىنىڭ ئاستىدىن بولىدۇ، ئۇنداق بولغاندا، بىرىنچى قەۋەتنىڭ تەكشىلىكى ۋە پەلەمپەينىڭ بىرىنچى باسقۇچى بىلەن ئىشىكتىن كىرگەندىن كېيىنكى بىر قانچە پەلەمپەي پايىسىنى كۆرگىلى بولىدۇ. ئوتتۇرىدىكى قەۋەتلەرنىڭ كېسىلىش ئورنى شۇ قەۋەتنىڭ ئالدىنقى پەلەمپەي باسقۇچىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ھەمدە پەلەمپەيخانىدىكى دېرىزىنى كۆرۈشنى ئويلاشقان ئاساستا ئاستىنقى قەۋەتنىڭ ئىككىنچى پەلەمپەي باسقۇچىنى كۆرگىلى بولىدىغان ئورۇندىن كېسىلىدۇ. ئەڭ ئۈستى قەۋەتنىڭ كېسىلىش ئورنى شۇ قەۋەتنىڭ دېرىزىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن، ئاستىنقى قەۋەت پەلەمپەي باسقۇچىنى كۆر-

گىلى بولىدىغان ئورۇندا بولىدۇ. پەلەمپەي تەكشىلىكىنى ھاسىل قىلغۇچى كەسكۈچى سىزىق پەلەمپەينى گورىزونتال يۆنىلىشتە مەلۇم پەلەمپەي پايىسىدىن كەسكەن بولسىمۇ، سىزغاندا ھەرقايسى قەۋەتلەرنى بىر - بىرىگە ئۇلاپ كۆرسىتىش ئۈچۈن، 45° لۇق يانتۇ سىزىق ئارقىلىق ئىپادىلىنىپ، بىر - بىرىگە چېتىلغان ھالەتتە سىزىپ كۆرسىتىلىدۇ.

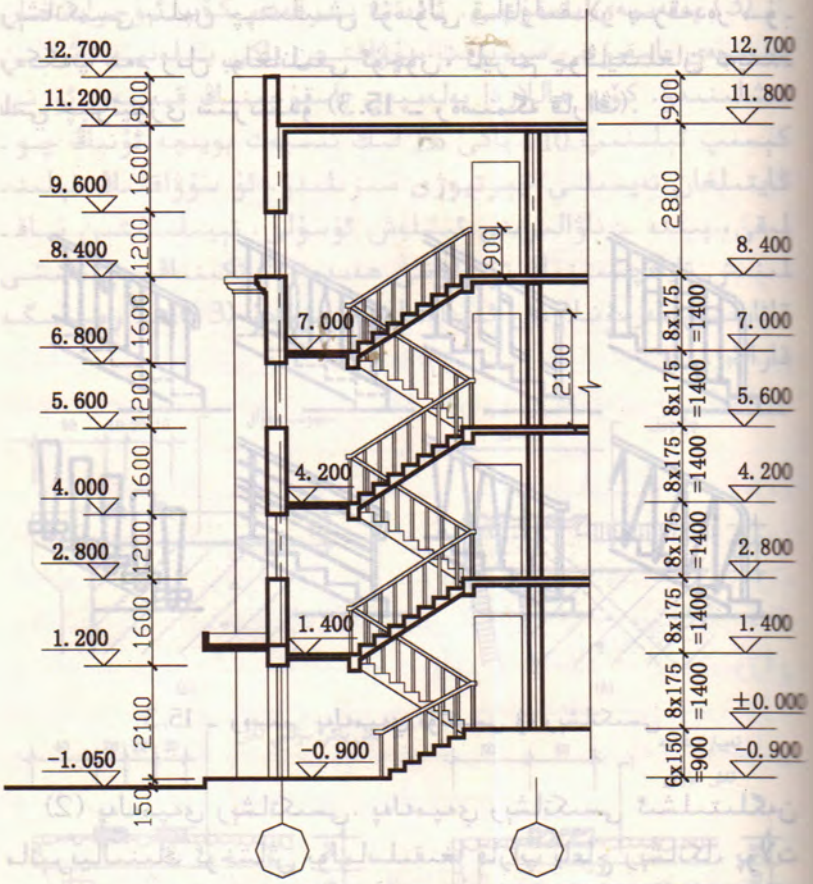
13.3 - رەسىم پەلەمپەينىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

پەلەمپەي باسقۇچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىنچىكە ئىستىرىلكىلىق سىزىق سىزىش ئارقىلىق چىقىش ياكى چۈشۈش يۆنىلىشى ئىپادىلىنىدۇ. ئىستىرىلكىنىڭ باش قىسمىغا «چىقىش» ياكى «چۈشۈش» دېگەن خەتلەر يېزىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە پەلەمپەي ئىككى بېشىدىكى تەكچىنىڭ ئۈستىگە نومىنال ئېگىزلىكى بېرىلىدۇ.

پەلەمپەي تەكشىلىك چېرتيوژى ئادەتتە 1:20 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلىدۇ. پەلەمپەينىڭ گورىزونتال يۆنىلىشتىكى ئۆلچەملىرى، پايە سانى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى تولۇق يېزىلغان بولىدۇ.

2. پەلەمپەينىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى

پەلەمپەينىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى بىلەن تەكشىلىك چېرتيوژى بىر - بىرىگە ماس ھالدا سىزىلىدۇ. ئۇنىڭدا پەلەمپەينىڭ تىك يۆنىلىشتىكى تۈزۈلۈشى ئىپادىلەنگەن بولىدۇ، پەلەمپەي كەسمە يۈز چېرتيوژىمۇ 1:20 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلىدۇ (14.3 - رەسىمگە قارالسۇن). پەلەمپەي باسقۇچىدىكى كېسىلگەن پايە ۋە تەكچىلەر قېنىق توم سىزىقتا، كېسىلمىگەن پايە رېشاتكىلار ئىنچىكە سىزىققا سىزىلىدۇ. ئېگىزلىك يۆنىلىشتىكى ئۆلچەملىرى ۋە نومىنال ئېگىزلىكلىرى كەسمە يۈز چېرتيوژىنىڭ ئوڭ ياكى سول تەرىپىگە يېزىلىدۇ.

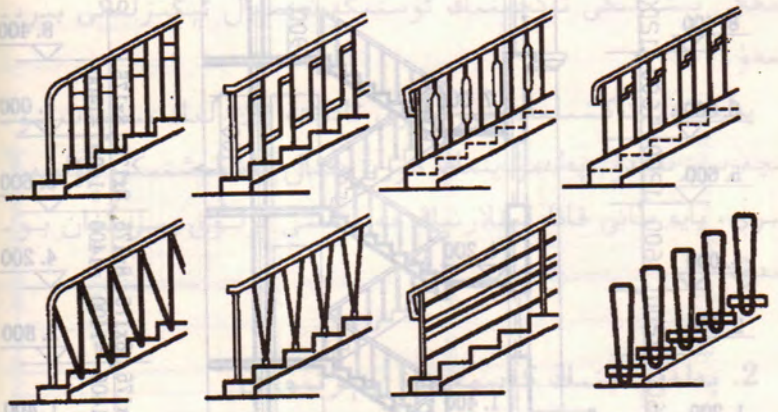

14.3 ـ رەسىم پەلەمپەينىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى

3. پەلەمپەينىڭ چوڭايتىلغان تەپسىلىي چېرتيوژى

(1) پەلەمپەي تۈنقىسى. پەلەمپەي تۈنقىسى ئىشلىتىلگەن ماتېـ
رىيالىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا قاراپ ياغاچ تۈنقا، پولات تۈرۈبا
تۈنقا، داتلاشماس پولات تۈرۈبىلىق تۈنقىدىن ئىبارەت بىر قانچە
خىلغا بۆلۈنىدۇ. تۈنقىنىڭ كەسمە يۈز شەكلى، ئۈنىڭ پەلەمپەي

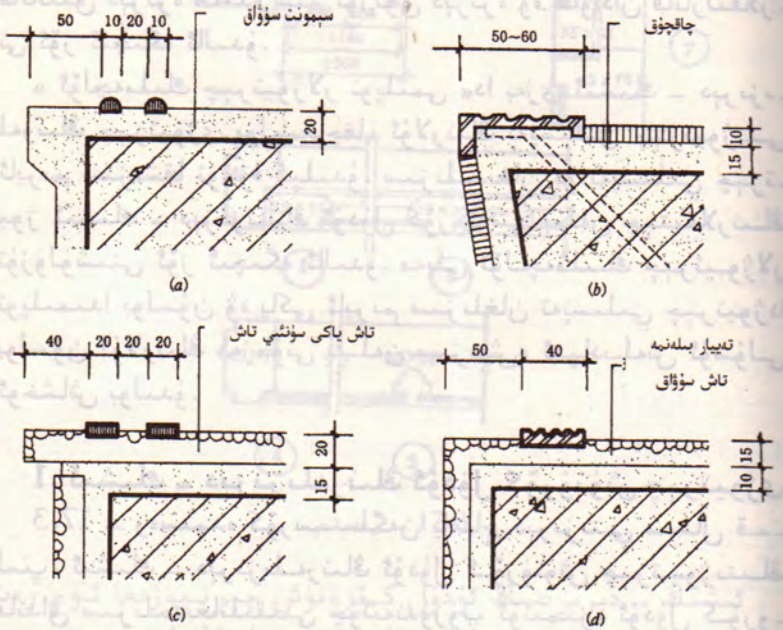
رېشاتكىسى بىلەن چېتىلىش ئۈسۈلى قاتارلىقلار بىرقەدەر مۇ-
رەككەپ ھەم زىل بولغانلىقى ئۈچۈن، ئايرىم چوڭايتىلغان تەپسى-
لىي چېرتيوژى سىزىلىدۇ (15.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

15.3 ـ رەسىم پەلەمپەي تۈتقىسى ۋە رېشاتكىسى

(2) پەلەمپەي رېشاتكىسى. پەلەمپەي رېشاتكىسى ئىشلىتىلگەن ماتېرىيالىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا قاراپ ياغاچ رېشاتكا، پولات تۈرۈبلىق رېشاتكا، داتلاشماس پولات تۈرۈبلىق رېشاتكىدىن ئى-بارەت بىر قانچە خىلغا بۆلۈنىدۇ. رېشاتكىنىڭ ئېگىزلىكى ئادەتتە 900 mm ئەتراپىدا بولىدۇ، رېشاتكىنىڭ ئاستى بېشى پەلەمپەي باسقۇچىغا بېكىتىلىپ، ئۈستى بېشى پەلەمپەي تۈتقىسى بىلەن چېتىلىدۇ (15.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

(3) پەلەمپەي باسقۇچى. ئادەتتە بىرقەدەر كۆپ ئۇچرايدىغان پەلەمپەي باسقۇچى سېمونت سۇۋاقتىن ياكى بىلەنمە تاشتىن ئىشلىنىدۇ. كۆپ هاللاردا پەلەمپەي باسقۇچىنىڭ قىسمەن ئورنى كېسىپ ئېلىنىپ 1:10 ياكى 1:5 لىك نىسبەت بويىچە ئۇنىڭ چوڭايتىلغان تەپسىلىي چېرتيوژى سىزىلىدۇ. ئۇ سۇۋاقنىڭ قېلىنلىقى، پىلتە ـ ناۋالىرنى ئىشلەش ئۇسۇلى، تېيىلىشتىن ساقلىنىش تاياقچىسىنىڭ تۇزۇلۇشى هەمدە رېشاتكىنىڭ چېتىلىشى قاتارلىق مەزمۇنلارنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ (16.3 ـ رەسىمگە قارا).

16.3 ـ رەسىم پەلەمپەي باسقۇچى ۋە تېيىلىشتىن ساقلىنىش تەدبىرلىرى

(a) ئالماستىن (مېتال قىرىندىلىرى بىلەن قوۋنى ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلەنگەن سېمونت لاي) ئىشلەنگەن تېيىلىشتىن ساقلىنىش تاياقچىسى؛ (b) چۆيۈندە ئىشلەنگەن تېيىلىشتىن ساقلىنىش تاياقچىسى؛ (c) موزايكىدا ئىشلەنگەن تېيىلىشتىن ساقلىنىش تاياقچىسى؛ (d) رەڭلىك مېتال (مىس قاتارلىقلار) دا ئىشلەنگەن تېيىلىشتىن ساقلىنىش تاياقچىسى

§ 8 . ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق تەپسىلىي چېرتيوژى

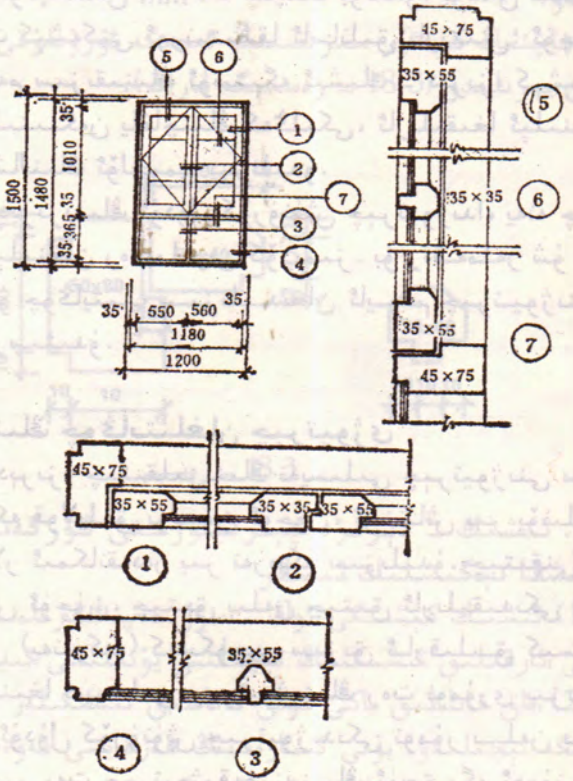
ياغاچ ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق ھەمكارلىقىدىكى دېگۈدەك ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمى بار. ياغاچ ئىشلەپچىقىرىش ئادەتتە تارشا ئىشلەپچىقىرىش، تاختايلىق ئىشلەپچىقىرىش، يېرىم ئەينەكلىك ئىشلەپچىقىرىش، ئەينەكلىك ئىشلەپچىقىرىش، پەنجىرىلىك ئىشلەپچىقىرىش، دېرىزىلىك ئىشلەپچىقىرىش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ياغاچ دېرىزە تۆت قاناتلىق دېرىزە، ئۈچ قاناتلىق دېرىزە، قوش قاناتلىق دېرىزە، تاق قاناتلىق دېرىزە ھەمدە سىم تورلۇق دېرىزە ۋە ھاۋادان قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

« ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمى »دا بەزى ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق چېرتيوژى بولمىغاچقا، ئۇلارنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژىنى ئايرىم سىزىشقا توغرا كېلىدۇ. سىزىلمىغان بۇ تەپسىلىي چېرتيوژ ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق ئۇدۇل كۆرۈنۈشى بىلەن چېتىشلىقلارنىڭ تۈزۈلۈشىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەيلى ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدا بولسۇن ۋە ياكى ئايرىم سىزىلغان تەپسىلىي چېرتيوژدا بولسۇن ئۇلارنىڭ مەزمۇنى بىلەن سىزىش، ئىپادىلەش ئۇسۇلى ئوخشاش بولىدۇ.

1. ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژى

17.3 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەن ياغاچ دېھقانچىلىق مىسال قىلىپ، ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق ئۇدۇل كۆرۈنۈش چېرتيوژنىڭ قانداق سىزىلمىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز. ئۇدۇل كۆرۈنۈشنىڭ ھەمكارلىشىدىكى ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق سىرتقى كۆرۈنۈشى ئاساس قىلىنىدۇ. ئادەتتە ئىشلەپچىقىرىش ـ دېھقانچىلىق تۆت ئەتراپىدىكى كونتۇر سىزىقلىرى تۇم سىزىق بىلەن، قالغانلىرى

ئوتتۇراھال توم سىزىق بىلەن، ئېچىلىش يۆنىلىشىنى ئىپادىلەيدىغان سىزىق يانتۇ سىزىق، ئىنچىكە سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

17.3 ـ رەسىم

ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىغا ئۇيۇچ رەت ئۆلچەم يېزىلىدۇ. سىرتى ياكى ئاستىدىن سانىغاندا بىرىنچى رەت سىزىقنىڭ ئۇستىگە ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ئومۇمىي كەڭلىك ۋە ئېگىزلىكى يەنى تامدىن قالدۇرۇلىدىغان ئورنىنىڭ ئۆلچىمى يېزىلىدۇ. مەسىلەن، 1200 × 1500mm (ئېگىزلىك × كەڭلىك)؛

ئىككىنچى رەت سىزىقنىڭ ئۈستىگە ئىشىك - دېرىزە ئىشىكىنىڭ سىرتقى كونتۇر ئۆلچىمى يېزىلىدۇ، بۇ ئۆلچەم تامدىن قالدۇرۇلىدىغان ئۆلچەمدىن 30mm كىچىك بولىدۇ، بۇنداق قىلىشتىكى مەقسەت كېشەكنى ئورنىتىشقا ئاسانلىق يارىتىش؛ ئۈچىنچى رەت ئۆلچەم سىزىقنىڭ ئۈستىگە ئىشىك - دېرىزە كېشىكى، قانىتىغا ئىشلىتىلگەن ياغاچنىڭ كەڭلىكى، ئارىلىقىغا ئېلىنغان ئەينەك ياكى شالنىڭ ئۆلچىمى يېزىلىدۇ.

ئىشىك - دېرىزىنىڭ ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدا، يەنە چەمبەر ئىچىگە ئېلىنغان رەقەملەرنى كۆرىمىز. بۇ رەقەملەر شۇ ئورۇننىڭ يەنمۇ چوڭايتىپ سىزىلىدىغان ئايرىم چېرتيوژىنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

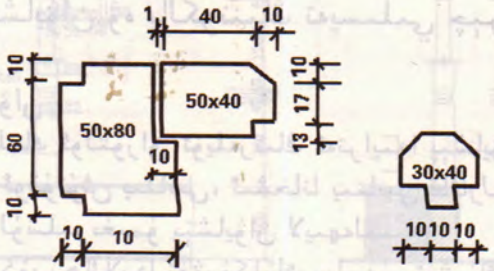
2. چېتىقنىڭ چوڭايتىلغان چېرتيوژى

ئىشىك - دېرىزە چېتىقلىرىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژىنى سىزغاندا، كۆرۈشكە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، ئوخشاش بىر يۆنىلىشتىكى چېتىقلار ئىمكانقەدەر بىر تەرەپكە سىزىلىدۇ. چېتىقنى توغرا ئىپادىلەش ئۈچۈن، چېتىق بىلەن چېتىق ئارىلىقىدىكى ئەينەك ياكى شال (پەنەركە) كەسكۈچى سىزىق ئارقىلىق كېسىپ تاشلىنىپ، يېنىغا تەپسىلىي چېرتيوژىنىڭ رەت نومۇرى يېزىلىدۇ. بۇ نومۇر ئۈدۈل كۆرۈنۈش چېرتيوژىدىكى نومۇر بىلەن بىردەك بولىدۇ، بىر بەت چېرتيوژ قەغىزىنىڭ ئۈستىگە ئورۇنلاشتۇرغىلى بولمىغانلىرى باشقا چېرتيوژ ئۈستىدە ئىپادىلىنىدۇ. بۇ خىل تەپسىلىي چېرتيوژ 1:5، 1:2 ياكى 1:1 لىك نىسبەت بويىچە سىزىلىدۇ.

چېتىق چېرتيوژىدا، ئىشىك - دېرىزە كېشىكى ۋە قانىتىنىڭ ئاستى - ئۈستى ھەمدە يان ياغاچلىرىنىڭ توغرا كەسمە يۈزلىرى توم سىزىقتا سىزىلىپ، ئىچىگە ياغاچنىڭ شەرتلىك بەلگىسى سىزىلىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا كېسىلمىگەن قىسمىنىڭ كونتۇر سى-

زىقلىرى ئوتتۇراھال سىزىقتا سىزىلىدۇ. ئەينەكنىڭ قېلىنلىقى 3mm بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۈچ تال ئىنچىكە سىزىق سىزىپ قويۇلىدۇ.

ياغاچنىڭ كونتۇر سىزىقىنىڭ ئىچىگە ئۈزۈنلۈقى بىلەن كەڭلىكى يېزىلىدۇ (18.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

18.3 ـ رەسىم

3. ئىشىك ـ دېرىزە چېرتيوژنىنى كۆرگەندە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار

(1) ئىشىك كېشىكى ئوڭ ـ سول دەپ ئايرىلمايدۇ، گىرەنىڭ ئورنى ئارقىلىق ئىشكىنىڭ ئېچىلىش يۆنىلىشى ئىپادىلىنىدۇ.

(2) تاق قاناتلىق ياكى قوش قاناتلىق ئىشىكلەر كۆپ ھالاردا ئىچىگە ئېچىلىدۇ. بۇنى ئىمارەتنىڭ ھەرقايسى قەۋەت تەكشىلىك چېرتيوژلىرىدا كۆرۈشكە بولىدۇ. ئەگەر ئۆي ئىچى بەك كىچىك بولۇپ، ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى ئىچىگە ئېچىش ئىمكانىيىتى بولمىغان ئەھۋالدا سىرتىغا ئېچىشقا بولىدۇ. كىنو ـ تىياتىرخانا، بىر قەۋەتلىك ئولتۇراق ئۆي قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنىڭ كىرىش ئىشكى سىرتقا قارىتىپ ئېچىلىدۇ.

(3) ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ تامدىكى ئورنىنىڭ تام ئوتتۇرىسىدا ياكى بىر يېنىدا بولىدىغانلىقى چېرتيوژدا ئىپادىلەنمەيدۇ.

قۇرۇلۇش قىلغۇچى ئىشىك ـ دېرىزىنىڭ ئورنى ياكى ئىشلىتىلىشىغا ئاساسەن كېشەك ئورنىنى بېكىتىدۇ. ئادەتتە ئىشىك ـ دېرىزە تام ئوق سىزىقى ئۈستىگە ئورنىتىلىدۇ. لېكىن، بەزىدە تام سىرتقى يۈزى بىلەن بىر سىزىقتا قىلىپ ئورنىتىلىدىغان ئەھۋاللارمۇ بولۇپ قالىدۇ.

§ 9 . پېشايۋان ۋە بالكونىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

1. پېشايۋان

بىر قەۋەتلىك ئولتۇراق ئۆيلەرنىڭ ئەتراپىدا پېشايۋان بولغاندىن سىرت، ئوقۇتۇش بىناسى، ئىشخانا بىناسى قاتارلىق ئاممىۋى سورۇن قۇرۇلۇشلىرىغمۇ پېشايۋان لايىھەلىنىدۇ.

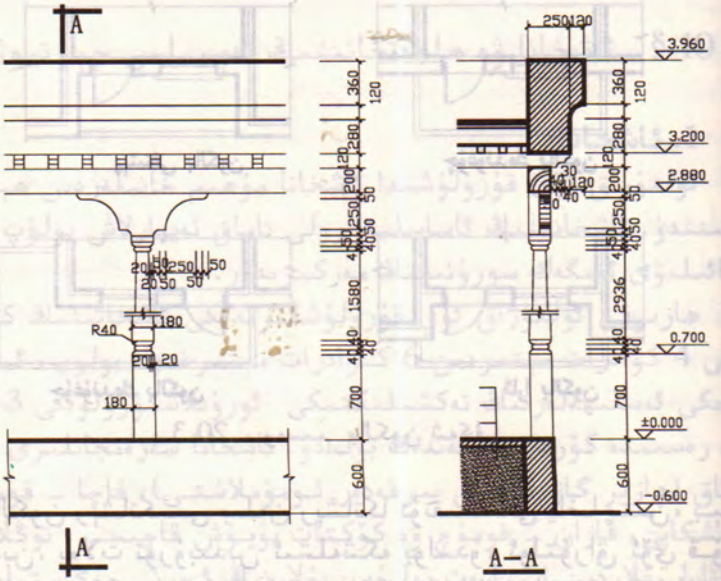
پېشايۋان كۆپ ھاللاردا تۇۋرۇكلۇك بولىدۇ. تۇۋرۇك ياغاچ ياكى بېتون ماتېرىيالىدىن ياسىلىدۇ. تۇۋرۇك كەسمە يۈزىنىڭ تەرەپ ئۇزۇنلۇقى 200 mm دىن چوڭ بولىدۇ.

پېشايۋان سۇپىسىنىڭ كەڭلىكى 1200 mm دىن 1800 mm غىچە بولىدۇ. پېشايۋان سۇپىسىنىڭ ئېگىزلىكى 600 mm دىن يۇقىرى بولغاندا پېشايۋان رېشاتكىسى ئورنىتىلىدۇ. رېشاتكىنىڭ ئارىلىقى 250 mm (ئوق سىزىق ئارىلىقى) ئەتراپىدا، ئېگىزلىكى 900 mm دىن يۇقىرى بولىدۇ (19.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

2. بالكون

بالكون ئولتۇراق ئۆيى قۇرۇلۇشىدا بىرقەدەر كەڭ كۆرۈلىدىغان بوشلۇق ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشتا ئىشلىتىش قىممىتى بولغاندىن باشقا ئىمارەت ئۈدۈل كۆرۈنۈشىگە نىسبەتەن بېزەك رولىمۇ بار.

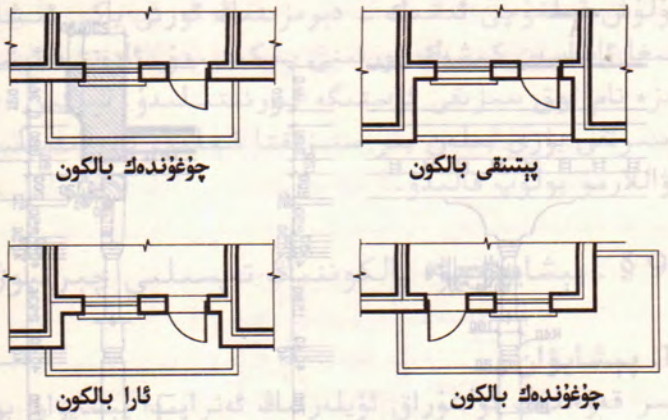
ئولتۇراق ئۆيى قۇرۇلۇشىدىكى بالكون ـ تۇرمۇش بالكونى ۋە مۇلازىمەت بالكونى دەپ ئىككىگە ئايرىلىدۇ. تۇرمۇش بالكونى

19.3 ـ رەسىم پېشايۋان ۋە پېشايۋان تۈۋرۈكىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

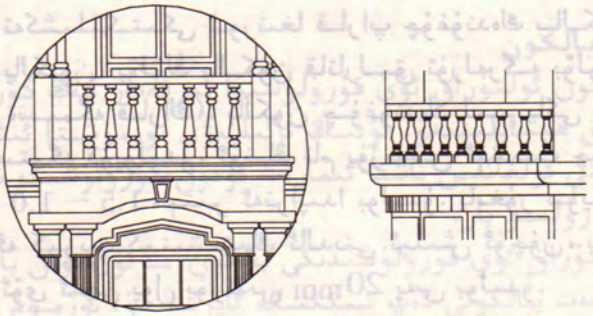
مېھمانخانا ياكى ياتاق ئۆي بىلەن تۇتاش بولۇپ، كىشىلەرنىڭ دەم ئېلىشى، ئۆي سىرتىدىكى مەنزىرىدىن ھۇزۇرلىنىشى ئۈچۈن ئىشلىتىلسە؛ مۇلازىمەت بالكونى ئاشخانىغا يانداش ئورۇنلاشتۇ- رۇلغان بولۇپ، ئاشخانىغا كىرەكلىك بولغان بۇيۇملارنى ساقلاش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

بالكون تەكشىلىكتىكى ئورنىغا قاراپ چۈغۇندەك بالكون، پېتىنقى بالكون، بۇلۇڭ بالكون قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ (20.3 ـ رەسىمگە قاراڭ). بالكون چۈغۇندەك لىم ياكى توغرا تامنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ، ئۇنىڭ تام يۈزىدىن ئېشىپ چىققان ئۇزۇنلۇقى 1.0 ~ 1.5 مېتىر ئەتراپىدا بولىدۇ. يامغۇر سۈيىنىڭ ئۆي ئىچىگە كىرىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، بالكون پول يۈزى ئۆي ئىچى پول يۈزىدىن 20mm پەس بولىدۇ.

20.3 ـ رەسىم بالكون شەكلى

بالكون رېشاتكىسى بىلەن رېشاتكا تۇتقىسىنى ياغاچتىن، بېتوندىن، پولات تۇرۇبىدىن ئىشلەشكە بولىدۇ، ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىدا بېتوندىن ياسالغانلىرى كۆپ ئىشلىتىلىدۇ؛ داچىلارغا ياغاچ ياكى ھازىر يېڭىدىن كېڭەيتىلىۋاتقان گەۋ ـ سېمونت ماتېريالى بىرقەدەر كۆپ ئىشلىتىلىدۇ؛ مېھمانخانا قاتارلىق بىرقەدەر ئالىي قۇرۇلۇشلارغا داتلاشماس پولاتتىن ئىشلەنگەن بالكون رېشاتكىلىرى بىرقەدەر كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. مەيلى قايسى خىل بالكون بولسۇن، بالكون رېشاتكىسىنىڭ ئېگىزلىكى 900mm ~ 1200mm غىچە بولىدۇ (21.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

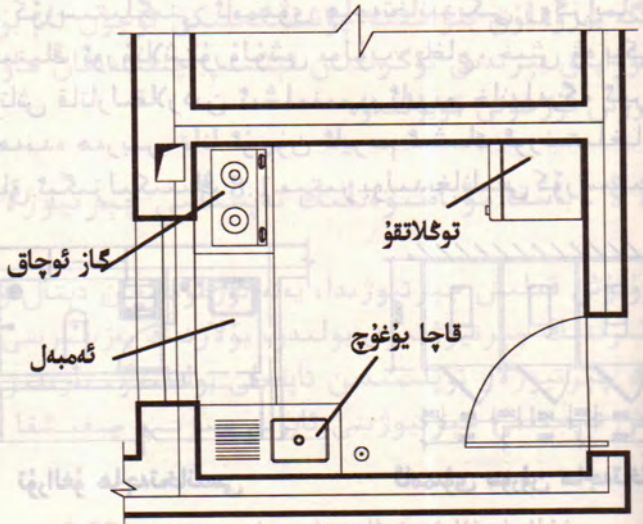
21.3 ـ رەسىم بالكون رېشاتكىسىدىن ئۈلگە

§ 10 . ئاشخانا ۋە ھاجەتخانىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

1. ئاشخانا

ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىدا ئاشخانا مۇھىم خانىلەردىن ھېسابلىنىدۇ. ئاشخانىنىڭ ئاساسلىق رولى تاماق تەييارلاش بولۇپ، ئۇ ئائىلىۋى ئەمگەك سورۇنىنىڭ مەركىزىدۇر.

ھازىرقى ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشلىرىدىكى ئاشخانىنىڭ كۆلىمى 4 كۋادرات مېتىردىن 6 كۋادرات مېتىرغىچە بولۇپ، ئىچىدىكى ئەسلىھەلەرنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى 3. 22 - رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك بولىدۇ. ئاشخانا سەرەمجانلىرى ئوچاق (ھازىر گاز ئوچاق بىرقەدەر ئومۇملاشتى)، قاچا - قومۇچ ئىشكاپى، قازان - قومۇچ ۋە كۆكتات يۇيۇش قاچىسى، توڭلاتقۇ قاتارلىقلاردىن ئىبارەت بولۇپ، بۇلارنىڭ ئورنى چوڭايتىلغان تەپسىلىي چېرتيوژدا ئېنىق كۆرسىتىلگەن بولىدۇ. ئوندىق بول-

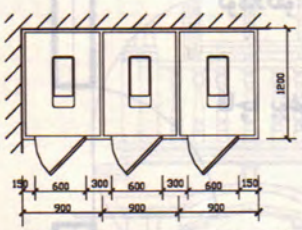
22.3 - رەسىم ئاشخانىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى

مىغاندا، توك، سۇ ۋە ئەۋرەز تۇرۇبىلىرىنىڭ ئورنىنى ئېنىق بې-كىتكىلى بولمايدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا ئاشخانىنىڭ مەلۇم بىر بۇلۇ-ڭىغا تۇرخۇن(بۇس تۇرخۇنى) ئورۇنلاشتۇرۇلغان بولىدۇ.

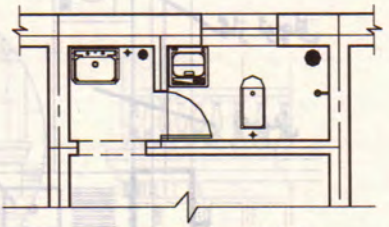
2. هاجەتخانا

هاجەتخانا ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان ئەسلىھەلەرنىڭ بىرى، ئاممىۋى قۇرۇلۇشلاردىكى هاجەتخانا ئەرلەر هاجەتخانىسى ۋە ئاياللار هاجەتخانىسى دەپ ئايرىلىدۇ. ئولتۇراق ئۆيلەردىكى هاجەتخانا ئادەتتە بىر ئادەمنىڭ ئىشلىتىشى بىلەنلا چەكلىنىدۇ. هاجەتخانىنىڭ تۇرۇلۇشى ۋە بېزىلىشى ئادەتتىكى ئۆيلەردىن پەرقلىق بولىدۇ. كۆپ هاللاردا هاجەتخانا تەپسىلىي چىرتيوژ ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ.

هاجەتخانىغا سەپلىنىدىغان ئۇسكۇنە ۋە سايمانلارنىڭ تەكشى-لىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى، ماسشتابى 1:50، 1:20 ياكى 1:10 بولغان تەپسىلىي چىرتيوژ ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. 23.3 ـ رە-سىمدە كۆرسىتىلگىنى ئاممىۋى هاجەتخانىدىكى زوڭزايما تەرەت قاچىسىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بولۇپ، ياغاچ، خىش ۋە ياكى بە-لەنمە تاش قاتارلىقلاردىن ئىشلىنىپ، ئايرىم خانىلەرگە ئايرىلغا-لىقى هەمدە هەربىر خانا ئۈچۈن ئايرىم ئىشىك ئورنىتىلغانلىقى ۋە توساق ئېگىزلىكىنىڭ 1.8 مېتىر بولىدىغانلىقى كۆرسىتىلگەن.

ئاممىۋى سورۇن هاجەتخانىسى

تۇرالغۇ هاجەتخانىسى

23.3 ـ رەسىم هاجەتخانىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى

هاجەتخانىدا زوكزايما تەرەت قاچىسىدىن باشقا يەنە يۇندى سۇيى قاچىسى، قول يۇيۇش قاچىسى، ئەرلەر هاجەتخانىسىدا يەنە كىچىك تاهارەت قاچىسى قاتارلىقلار سەپلەنگەن بولىدۇ. يۇندى سۇيى قاچىسى بىلەن قول يۇيۇش قاچىسى ئىلگىرى بېتون ۋە خىشلاردىن ياسىلاتتى. ئۇنىڭ ئىگىلىگەن ئورنى چوڭ، قوپال، ئالماشتۇرۇش قىيىن بولۇشتەك بېتەرسىزلىكى هازىرقى زامان قول يۇيۇش قاچىسى تەرىپىدىن ئىسلاھ قىلىندى. كىچىك تەرەت قاچىسىمۇ ئىلگىرىكى ئوقۇرسمان شەكىلدىن ئۆزگەرتىلىپ، تامغا ئېسىپ قويۇلىدىغان يەككە شەكىللىك كىچىك تەرەت قاچىسىغا ئالماشتۇرۇلدى.

ئادەتتە هاجەتخانىنىڭ يەر يۈزى چاقچۇق چاپلاپ بىر تەرەپ قىلىنغاندىن باشقا، تاملىرىمۇ كەم بولغاندا 1.8 مېتىر ئېگىزلىكتە چاقچۇق چاپلاش ئارقىلىق بېزىلىدۇ.

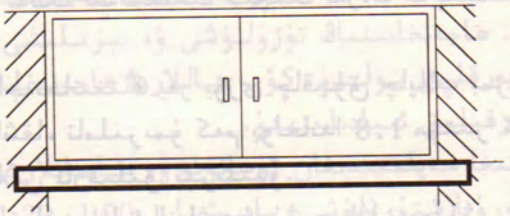
هاجەتخانىنىڭ هاۋا ئالماشتۇرۇشى راۋان بولۇشى، بولۇپمۇ، ئولتۇراق ئۆيلەردىكى هاجەتخانىلارنىڭ كۆلىمى كىچىك، ئۇنىڭ ئۈستىگە يورۇقلۇق بىۋاسىتە چۈشمىگەنلىكى ئۈچۈن تام بۇلۇڭىنىڭ مۇۋاپىق يېرىدىن ئۆگزىدىن ئېشىپ چىقىدىغان هاۋا ئالماشتۇرۇش تۇرخۇنى قويۇلىدۇ.

§ 11 . باشقا مۇناسىۋەتلىك تەپسىلىي چېرتيوژلار

قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىدا، يەنە نۇرغۇنلىغان دېتال ۋە ئۆي سايمانلىرىنىڭ چېرتيوژلىرى بولىدۇ، بۇلارنىڭ بەزىلىرىنى ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدىن تاپقىلى بولسىمۇ، بەزىلىرىنىڭ ياسىلىش تەپسىلىي چېرتيوژىنى ئايرىم سىزىپ چىقىشقا توغرا كېلىدۇ.

1. تام ئىشكاپ ۋە ئاسما ئىشكاپ

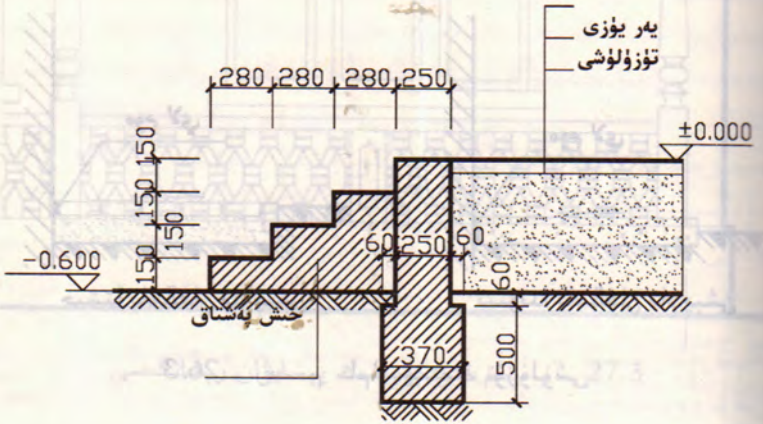
تام ئىشكاپ بىلەن ئاسما ئىشكاپنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژنىسىزغاندا، ئۇنىڭ ئورنى ئىمارەتنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئىپادىلىنىدۇ، شۇ ئاساستا باشقا ئورۇندا چوڭايتىپ سىزىش ئارقىلىق ئۇنىڭ تەپسىلىي ياسىلىش ئۇسۇلى ئىزاھلىنىدۇ. يەنى ئىشكاپنىڭ كەڭلىك ۋە ئېگىزلىك ئۆلچىمى، ئىشلىتىلگەن ماتېرىيالنىڭ تۈرى، سۇپىتى، قېلىنلىقى، چېتىلىش ئۇسۇلى قاتارلىقلار ئايرىم ئىپادىلىنىدۇ (24.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

24.3 ـ رەسىم ئاسما ئىشكاپ

2. پەشتاق

پەشتاق ئىشلىتىلگەن ماتېرىيالنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا ئاساسەن خىشتا قويۇرۇلغان پەشتاق، تاشتا قويۇرۇلغان پەشتاق، بېتوندىن ئىشلەنگەن پەشتاقتىن ئىبارەت بىر قانچە تۈرگە بۆلىنىدۇ. ئۆي ئىچى بىلەن ئۆي سىرتىنىڭ ئېگىزلىك پەرقى كۆپ ھاللاردا 450mm دىن 900mm غىچە بولىدىغان بولغاچقا، پەشتاقنىڭ سانىمۇ 3 تىن 6 گىچە بولىدۇ، ئادەتتە ئۆي سىرتىغا ياسىلىدىغان پەشتاق باسقۇچنىڭ ئېگىزلىكى 150mm، كەڭلىكى 300mm قىلىپ لايىھەلىنىدۇ (25.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

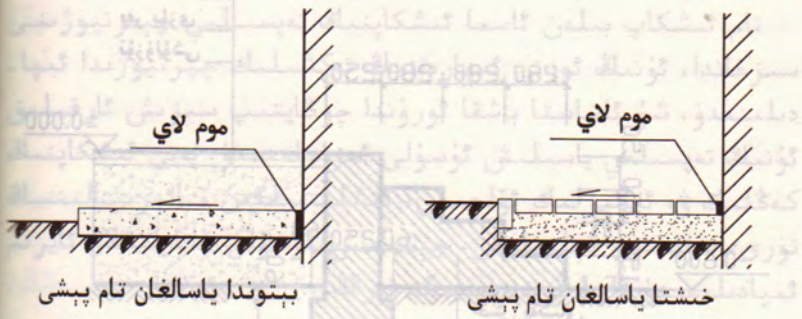

25.3 ـ رەسىم پەشتاقنىڭ تۈزۈلۈشى

پەشتاقنىڭ شەكلى ۋە ماتېرىيالى بىرقەدەر ئومۇملىشىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، پەشتاقنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژىنى ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدىن تاللاپ ئىشلىتىشمۇ بىرقەدەر ئومۇملاشقان ئۇسۇلدۇر.

3. تام پېشى

تام پېشى تەپسىلىي چېرتيوژى ئاساسەن دېگۈدەك ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدىن تاللاپ ئىشلىتىلىدۇ. تام پېشىنىڭ تام يۇزىدىن ئېشىپ چىقىش كەڭلىكى ئاساسەن ئۆگزە لەمپىسىنىڭ ئېگىزلىكىگە قاراپ بېكىتىلىدۇ. ئادەتتە 800mm دىن 1200mm غىچە بولىدۇ. تام تۈۋىگىچە يامغۇر سۇيىنىڭ يىغىلىپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، تام پېشىنىڭ يانتۇلۇقى 3% تىن 5% كىچە بولىدۇ (26.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

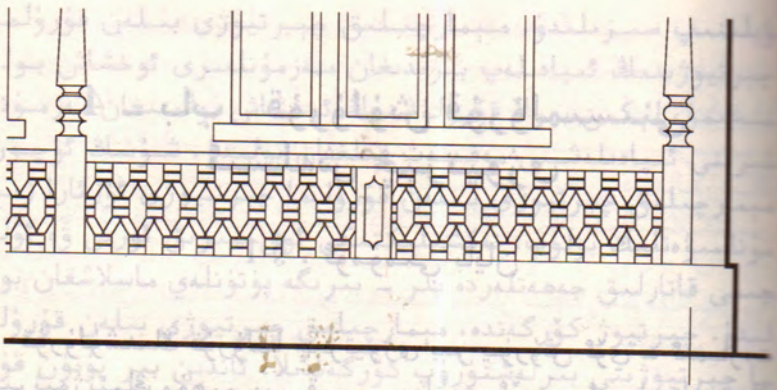

26.3 ـ رەسىم تام پېشىنىڭ تۈزۈلۈشى

4. كۇنگۇرە

كۇنگۇرە ئىلگىرى ئولتۇراق ئۆيلەرنىڭ قورۇقتاملىرىنىڭ ئۇستۇنكى قىسمىنى بېزەشتە بىرقەدەر كۆپ ئىشلىتىلىپ كېلىنگەن بىر خىل بېزەش دېتالى ئىدى. ھازىرقى زامان بىناكارلىقىدا بۇ خىل بېزەك تۇسىنى ئالغان دېتال پەلەمپەيخانا دېرىزىسىنىڭ سىرتىغا، چوڭ زاللارنىڭ بۆلگۈچى تېمى ئورنىدا، بالكون ۋە پېشايۋانلارنىڭ توساق تۇۋرۇكلىرىنىڭ ئورنىدا ئىشلىتىلىپ كېلىنمەكتە.

ئۆلچەملىك چېرتيوژلاردا كۇنگۇرىنىڭ شەكلى ۋە نۇسخىسى ئانچە كۆپ بولمىغاچقا، ھەممە ئىمارەتكە بۇ نۇسخىلارنىڭ ماس كېلىشى ناتايىن، شۇنىڭ ئۈچۈن زۆرۈر بولغان نۇسخىلارنى ئىشلىتىشكە توغرا كەلگەندە، ئۇلارنىڭ ئايرىم تەپسىلىي چېرتيوژنى سىزىشقا توغرا كېلىدۇ (27.3 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

27.3 ـ رەسىم كونكورىلمك پىشايۋان رېشاتكىسى

4 ـ باب قۇرۇلۇش قۇرۇلمىسىنى ئىشلەش چېرتيوژى

§ 1 . ئومۇمىي بايان

قۇرۇلۇشنىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى بىر يۈرۈش ئۆي ـ ئىمارەت چېرتيوژنىڭ مۇھىم بىر قىسمى بولۇپ، ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە تۈزۈلۈشىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ. خەنزۇچىدا قىسقارتىلىپ (施结) دەپ يېزىلىدۇ. ئۇنىڭدا ئاساسلىقى قۇرۇلما لايىھەسىنى ئىشلەشتىكى زۆرۈر بولغان چۈشەندۈرۈش، ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ ئۇلىنى ئىشلەش، پولات چۆنقلىق بېتون دېتاللارنى ئىشلەش ۋە قۇراشتۇرۇش قاتارلىق مەزمۇنلار بايان قىلىنغان بولۇپ، قۇرۇلۇشنىڭ خاسچوتىنى ئىشلەشتىكى مۇھىم مەنبە ھېسابلىنىدۇ. بىز ئالدىنقى بابتا بايان قىلغان مېمارچىلىق چېرتيوژىدا قۇرۇلۇشنىڭ ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ كونكرېت ئۆلچىمى ۋە تۈزۈلۈشى ئېنىق ئىپادىلەنمەيدۇ. مەسىلەن، مېمارچىلىق چېرتيوژىدا، بېتوندىن ئىشلىنىدىغان لىم، تۈۋرۈك، پول تاختىسى، پەلەمپەي، بالكون قاتارلىقلارنىڭ ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ كەسمە يۈزىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى، ئىشلىتىلگەن پولات چۆنقلىرىنىڭ سەپلىنىش ئەھۋالى بېرىلمەيدۇ. بەزىدە مېمارچىلىق چېرتيوژىدا ئىپادىلەپ بېرىلىدىغان مەزمۇنلار بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولسا، شۇ دېتالنىڭ كونتۇر سىزىقىمۇ تولۇق سىزىلمايدۇ. لېكىن مېمارچىلىق چېرتيوژىنىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى ئادەتتە ئۇلىنىڭ ئۇستۇنكى قىسمى كېسىـ

ۋىلىنىپ سىزىلىدۇ. مېمارچىلىق چېرتيوژى بىلەن قۇرۇلما چېرتيوژىنىڭ ئىپادىلەپ بېرىدىغان مەزمۇنلىرى ئوخشاش بولمىسىمۇ، لېكىن بىرلا قۇرۇلۇشنىڭ ئوخشاش بولمىغان مەزمۇنلىرىنى ئىپادىلەشنى مەقسەت قىلغان بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن مېمارچىلىق چېرتيوژى بىلەن قۇرۇلما چېرتيوژى ئۆزئارا زىچ مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، تەكشىلىكتىكى ئوق سىزىق ئورنى ۋە ئۆلچىمى قاتارلىق جەھەتلەردە بىر - بىرىگە پۈتۈنلەي ماسلاشقان بولىدۇ. چېرتيوژ كۆرگەندە، مېمارچىلىق چېرتيوژى بىلەن قۇرۇلما چېرتيوژىنى بىرلەشتۈرۈپ كۆرگەندىلا، ئاندىن بىر پۈتۈن قۇرۇلۇشقا نىسبەتەن ئومۇميۈزلۈك چۈشەنچە ھاسىل قىلغىلى بولىدۇ.

قۇرۇلما چېرتيوژى ئادەتتە ئۇل، تام، تۈۋرۈك، ئۆي يېپىقى (پول ياكى ئۆگزە تاختىسى) قاتارلىق بىر قانچە تۈرلۈك چېرتيوژلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھەر خىل قۇرۇلۇشنىڭ ھەرقايسى بۆلەكلىرىنىڭ چېرتيوژ سانى ۋە ئونىڭ ئىگىلىگەن نىسبىتىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ.

1. قۇرۇلما چېرتيوژىنىڭ تۈرلىرى

قۇرۇلما چېرتيوژى لايىھەلەش تەرتىپى بويىچە: قۇرۇلۇش ئونىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى ۋە كەسمە يۈز تەپسىلىي چېرتيوژى؛ پول يېپىقىنىڭ قۇرۇلمىسىنى ئورۇنلاشتۇرۇش تەكشىلىك چېرتيوژى؛ ئۆگزە يېپىقىنىڭ قۇرۇلمىسىنى ئورۇنلاشتۇرۇش تەكشىلىك چېرتيوژى؛ لىم، تۈۋرۈك ۋە تاختىلارنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى؛ پەلەمپەي قۇرۇلمىسىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى ھەمدە بالكون، لەمپە، چارچاپ، ئېھتىيات تۈۋرۈكى قاتارلىقلارنىڭ قۇرۇلمىسىنى ئىشلەشتە كەم بولسا بولمايدىغان تەپسىلىي چېرتيوژلاردىن تەركىب تاپىدۇ.

2. قۇرۇلما دېتاللىرىنىڭ شەرتلىك بەلگىسى

قۇرۇلما چېرتيوژىنىڭ تەكشىلىكىنى ئورۇنلاشتۇرغاندا، چېرتيوژ ئۇستىدىكى مەزمۇنلارنى ئاددىيلاشتۇروش، ئىزدەشكە ۋە كۆرۈشكە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، «بىناكارلىقتىكى سىزمىچىلىق ئۆلچىمى» دە، بىناكارلىقتا ئىشلىتىلىدىغان دېتاللارنىڭ ھەممىسىگە دېگۈدەك بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن شەرتلىك بەلگىلەر بېرىلگەن (1.4 ـ جەدۋەلدە كۆرسىتىلدى).

1.4 ـ جەدۋەل بىناكارلىقتا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان دېتاللارنىڭ بەلگىسى

№	ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى	بەلگىسى
1	تاختا	B
2	ئۆگزە تاختىسى	WB
3	ئوقۇر تاختا	CB
4	قاتلىما شەكىللىك تاختا	ZB
5	زىچ قوۋۇرغىلىق تاختا	MB
6	پەلەمپەي تاختىسى	TB
7	ياپما تاختا	GB
8	لەمپە تاختىسى	YB
9	تام تاختىسى	QB
10	كاۋاك تاختا	KB
11	كۆچلەندۇرۇلىدىغان تاختا	YKB
12	لىم، جەگە	L
13	ئۆگزە لىمى	WL
14	چارچاپ	QL
15	ئىشىك بېشى	GL
16	كىران لىمى	DL
17	پەلەمپەي لىمى	TL
18	ھېدىر لىم	WJ
19	رام	KJ
20	تۆۋرۈك	Z
21	ئۈل	J
22	ئۈل لىمى	JL
23	پەلەمپەي	T
24	ئىشىك لەمپىسى	TP
25	بالكون	YT
26	چەكزە (بادرا)	LT
28	ئالدىن قويۇلغان دېتال	M
28	ئېھتىيات تۆۋرۈكى	GZ

3. قۇرۇلما چېرتيوژىنىڭ ئومۇمىي چۈشەندۈرۈشى

قۇرۇلۇشنىڭ قۇرۇلمىسىنى ئىشلەش چېرتيوژىنىڭ بىرىنچى بېتىدە، تۆۋەندىكى مەزمۇنلار يېزىق شەكلىدە چۈشەندۈرۈلگەن بولىدۇ.

(1) ئۇلنى لايىھەلەشتە ئاساس قىلىنىدىغان ماتېرىياللار، مەسىلەن، يەرنى تەكشۈرۈش دوكلاتى، سۇ رايى (يەر ئاستى سۈيىنىڭ چوڭقۇرلۇقى) ۋە ئۇل يەرنىڭ كۆتۈرۈشچانلىقى قاتارلىق ماتېرىياللار؛

(2) قۇرۇلۇش قىلىنىدىغان جاينىڭ تەبىئىي شارائىتىنى ئىزاھلايدىغان ماتېرىيال، يەنى شامال بېسىمى، قارنىڭ بېسىمى قاتارلىقلار؛

(3) قۇرۇلۇشقا تەسىر قىلىدىغان يۈكنىڭ تاللىنىشى، يەنى پول ئۈستىدىكى ھەرىكەتچان يۈك، ئۆگزىدىكى ھەرىكەتچان يۈك قاتارلىقلار؛

(4) قۇرۇلۇشنىڭ يەر تەۋرەشكە بولغان چىداملىق تەلىپى، يەنى شۇ رايوننىڭ يەر تەۋرەش دەرىجىسى ۋە قۇرۇلۇشنى يەر تەۋرەشكە چىداملىق قىلىپ لايىھەلەشتىكى تەلەپلەر؛

(5) قۇرۇلۇشقا ئىشلىتىلىدىغان ماتېرىيالغا بولغان تەلەپ، يەنى پولات چۈىق ۋە بېتوننىڭ چىداملىق دەرىجىسى، خىش ۋە سېمونت لاينىڭ چىداملىق دەرىجىسى قاتارلىقلار؛

(6) قۇرۇلۇش قىلىش تېخنىكىسىغا بولغان تەلەپ، ئۆلچەملىك چېرتيوژلارنىڭ ئىشلىتىلىشى قاتارلىق مەزمۇنلار قۇرۇلما چېرتيوژىنىڭ ئومۇمىي چۈشەندۈرۈشىدە بىرقەدەر ئەتراپلىق ئىزاھلىنىدۇ.

§ 2 . ئۇل چېرتيوژى

ئۇل ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ ئەڭ مۇھىم ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان قىسمى. قۇرۇلۇشنىڭ ئۇلىنى ئىشلەش چېرتيوژى قۇرۇلۇش قۇرۇلمىسىنى ئىشلەش چېرتيوژىدا ئاساسلىق چېرتيوژلاردىن بىرى ھېسابلىنىدۇ.

قۇرۇلۇشنىڭ ئۇلى بىۋاستە ئۇل يەرگە قويۇلىدىغان بولغاچقا، ھەربىر بىنا سېلىنىدىغان يەرنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ قۇرۇلۇشنىڭ ئۇلى لايىھەلىنىدۇ. ئوخشاش بىر بىنانىڭ ئوستۇنكى قىسمىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئوخشاش بولسىمۇ، ئۇلىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىدىكى سەۋەب دەل مۇشۇنىڭدىن بولغان. ئۇل چېرتيوژى ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى، ئۇلنىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژىدىن باشقا تۇرۇبىلارنىڭ تەكشىلىك ۋە كەسمە يۈز چېرتيوژى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

1. ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

(1) ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى: چۈشىنىشكە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ئادەتتە قۇرۇلۇشلاردا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ئۇل شەكلى 1.4 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك بىر نەچچە خىل بولىدۇ. مەلۇم ئولتۇراق ئۆينىڭ ئۇل قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇش چېرتيوژىنى كۆرۈپ ئۆتەيلى. بۇ رەسىمدە ئۇلنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئىپادىلەنگەن بولۇپ، بارلىق ئۇل كەسمە يۈز تەپسىلىي چېرتيوژلىرىنىڭ مەنبەسىدۇر.

(2) ئۇل تەكشىلىك چېرتيوژىنىڭ قوشۇمچە مەزمۇنلىرى

ئوق سىزىق نومۇرى: ئوق سىزىق نومۇرى مېمارچىلىق چېرتيوژىغا ئاساسەن بېكىتىلىدۇ.

ئۆلچەم: ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئۆيلەرنىڭ كەڭلىك

ۋە ئۇزۇنلۇق يۆنىلىشىدىكى ئۆلچەملىرىلا بېرىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن قۇرۇلۇشنىڭ ئومۇمىي كەڭلىكى ۋە ئۇزۇنلۇقى بېرىلمەيدۇ.

كەسكۇچى سىزىق: ئۇلىنىڭ كەسكۇچى سىزىقلىرىنىڭ رەت نومۇرى دەل ئۇلىنىڭ كەسمە يۈز تەپسىلىي چېرتيوژىنىڭ رەت نومۇرىدۇر. كەسكۇچى سىزىق توم سىزىق بىلەن كەسمەكچى بولغان ئۇلىغا تېگىپ سىزىلىپ، ئىككى تەرىپىگە رەت نومۇرى يېزىلمىدۇ.

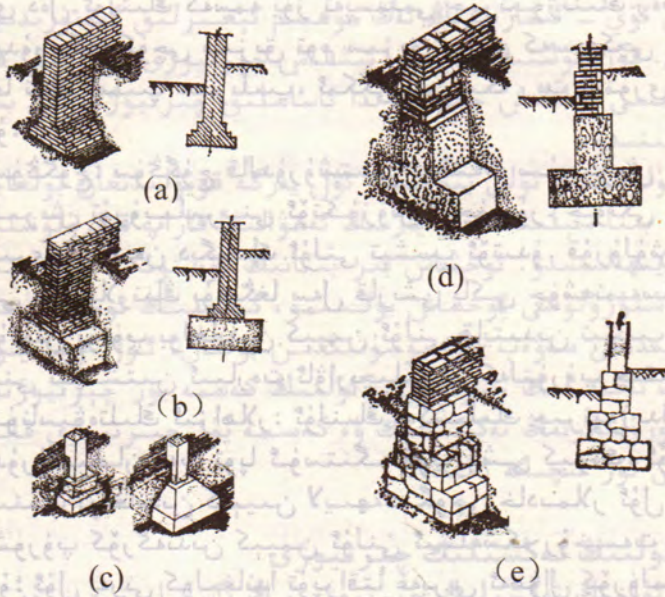
سۇڭگۇچ: سۇڭگۇچ قالدۇرۇشتىن مەقسەت سۇ بېرىش ۋە سۇ چىقىرىش تۇرۇبىلىرىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈندۇر. چۈنكى تۇرۇبا يوللىرى ئاساسەن دېگۈدەك ئۇلىنى تېشىپ ئۆتىدۇ. قۇرۇلۇش قىلغۇچى خادىملارنىڭ بۇنىڭغا سەل قارىشى ياكى چۈشەنمەسلىكى، قۇرۇلۇش پۈتۈپ بولغاندىن كېيىن ئۇلىنى قايتىدىن تېشىپ تۇرۇبا يولىنى ئېچىشتىن ئىبارەت ئاۋارىچىلىكنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

مۇناسىۋەتلىك ئىزاھلار: ئۇلىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا «ئۇل تىندۇرۇلمىغان ئەت توپا ئۈستىگە قويۇلۇشى كېرەك. ئۇل يەر كولىنىپ بولغاندىن كېيىن لايىھەلىگۈچى خادىملار ئۇل يەرنى تەكشۈرۈپ كۆرگەندىن كېيىن ئۇلىنى ئىشلەشكە رۇخسەت قىلىنىدۇ؛ ئۇل يەرنى كولىغاندا تۈپراقتا غەيرىي ئەھۋال كۆرۈلسە، نەق مەيدانda تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىنىدۇ» دېگەنگە ئوخشاش ئىزاھلار بېرىلىدۇ. بۇنداق ئىزاھ بېرىلمىسىمۇ ئۇل يەنىلا مۇشۇ تەرتىپ بويىچە ئىشلىنىشى كېرەك، ئىزاھاتتا يوقكەن دەپ بۇ تەرتىپنى بۇزۇشقا بولمايدۇ.

2. ئۇلىنىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى

چۆنەكسىمان ئۇلىنىڭ كەسمە يۈزى. بۇ ئاساسەن توم سىزىقتا سىزىلىپ، ماتېرىيالنىڭ شەرتلىك بەلگىلىرى بېرىلىدۇ، ئۇلىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمى يەنى $0.0000 \pm$ نىڭ ئۈستۈنكى قىسمىدىكى تام كەسكۇچى سىزىق بىلەن كېسىپ تاشلىنىدۇ. ماتېرىيالى خىش بولسا 45 گىرادۇسلۇق يانتۇ سىزىق بىلەن، ماتېرىيالى تاش بولۇ-

سا تاشنىڭ بەلگىسى بويىچە سىزىلىدۇ. 1.4 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك، پولات چۆنقلىق بېتون ئۈل بولۇپ، پولات چۆنقى سىزىلغان بولسا، بېتوننىڭ شەرتلىك بەلگىسى سىزىلمايدۇ.

(a) خىش ئۈل، (b) ھاك ـ توپا ئۈل، (c) بېتون ئۈل (مۇستەقىل بېتون ئۈل)، (d) تاش بېتون ئۈل، (e) تاش ئۈل

1.4 ـ رەسىم ئۈلنىڭ شەكلى

ئۈل تېمىنىڭ ئىككى يېنىغا توم سىزىق سىزىش ئارقىلىق تەكشىلەنگەن يەر يۈزى ئىپادىلىنىدۇ. بۇنىڭدا ئىچكى تامنىڭ ئىككى يېنىدىكى تەكشىلەنگەن يەر يۈزى سىزىقى تەڭ بولىدۇ. سىرتقى تامنىڭ ئىككى يېنىدىكى تەكشىلەنگەن يەر يۈزى سىزىقىنىڭ تەڭ بولۇشى ناتايىن. كۆپىنچە ھاللاردا ئۆي ئىچى تەرەپتىكى سىزىق ئېگىز، سىرت تەرەپتىكىسى پەسرەك بولىدۇ.

ئۈل تاپىنىنىڭ چوڭايتىلىدىغان قىسمىدىكى ھەربىر تەكچە

سىنىڭ كەڭلىك ۋە ئېگىزلىك يۇنىلىشتىكى ئۆلچەملىرى يېزىلىدۇ. خىش ئۇل تەكچىسىنىڭ كەڭلىك ۋە ئېگىزلىك ئۆلچىمى خىشنىڭ ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن كېلىشى ھەمدە 60mm نىڭ ھەسسىسى بويىچە بولۇشى كېرەك، تاش ئۇل تەكچىسىنىڭ كەڭلىك ۋە ئېگىزلىك ئۆلچىمى 300mm ئەتراپىدا بولۇشى كېرەك.

ئۇل كەسمە يۈزىدىكى ئوق سىزىق تامنىڭ ئوق سىزىقى بىلەن بىردەك بولىدۇ. شۇنداقلا بۇ سىزىقنىڭ ئۇلدىن ئېشىپ چىققان قىسمىنىڭ باش قىسمىغا چەمبەر سىزىق رەت نومۇرى يېزىلىدۇ. ئەگەر بىر قانچە ئورۇندىكى تامغا ئوخشاش بىر كەسمە يۈز ئىشلىتىلسە، ئوق سىزىق چەمبىرى سىزىلىپ، ئىچىگە ئوق سىزىق رەت نومۇرى يېزىلمايدۇ، چۈنكى كەسمە يۈز چېرتيوژى ئوق سىزىقىغا ئاساسەن سىزىلماستىن تەكشىلىكتىكى ئورنىغا ئاساسەن سىزىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن كەسمە يۈز چېرتيوژىغا كېسىش رەت نومۇرى قويۇلىدۇ.

3. چۆنەكسىمان ئۇل چېرتيوژىنى كۆرۈش

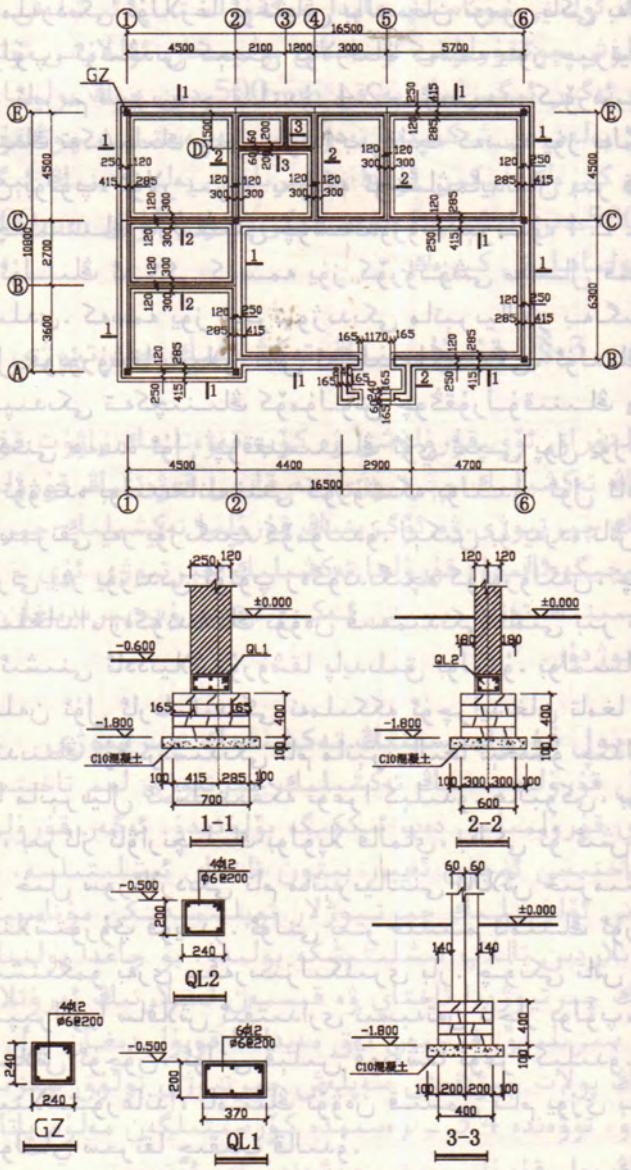
ئادەتتىكى ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشلىرىدا تام ئېغىرلىق كۆتۈرگۈچى گەۋدە بولۇپ، ئۆيلەرنى مەلۇم بۆلەكلەرگە بۆلۈپ تۇرىدۇ ۋە ئۆيلەرنىڭ گەۋدىسىنى تەشكىل قىلىدۇ، تام گەۋدە قىلىنغان قۇرۇلما ئۈچۈن ئادەتتە چۆنەكسىمان ئۇل ئىشلىتىلىدۇ. بۇ خىل ئۇلغا كۆپ ھاللاردا خىش ياكى تاش ئاساسلىق ماتېرىيال قىلىنىپ، تام بۇاستە چۆنەكسىمان ئۇلنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ، 2.4 ـ رەسىمدە مەلۇم ئولتۇراق ئۆي ئۇلىنىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژى بىلەن كەسمە يۈز چېرتيوژى كۆرسىتىلدى.

ئۇلنىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژى قۇرۇلۇشنىڭ بىرىنچى قەۋتىنى ئۆي ئىچى يەر يۈزىدىن مەلۇم ئېگىزلىكتە گورىزونتال يۇنىلىشتە كەسكەندىن كېيىن، تۆۋەن تەرەپتە قالغان كەسمە يۈز كۆرۈنۈشىدىن ئىبارەت. چېرتيوژدا كۆرسىتىلگەن توم سىزىق تام

تېگىنىڭ سىزىقىنى كۆرسىتىدۇ. تام گەۋدىسىنىڭ يېنىدىكى ئىنچىكە سىزىق ئۇل تېگىنىڭ سىرتقى سىزىقىنى بىلدۈرىدۇ، ئۇلنىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژىدىن تامنىڭ ئاستىدا ئۇلنىڭ بار - يوقلۇقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى ئۆزئارا ماسلاشقان بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئوق سىزىق نومۇرى ۋە ئوق سىزىق ئارىلىق ئۆلچەملىرى پۈتۈنلەي دېگۈدەك بىردەك بولىدۇ. 2.4 - رەسىمدىن قۇرۇلۇشنىڭ گەۋدىسى بولغان تام گەۋدىسىنىڭ تېگىدە پۈتۈنلەي ئۇل بارلىقىنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ. پەلەمپەينىڭ يەرگە قويۇلىدىغان قىسمىنىڭ تېگىدىمۇ ئۇل بولىدۇ، لېكىن ئېغىرلىق چۈشمەيدىغان تاملارغا يەنى ھاجەتخانىنىڭ توسما تاملىرىغا ئۇل قويۇلمايدۇ. سەۋەبى توسما تاملار ناھايىتى يېنىك بولغاچقا، ئۇنى پول كۆتۈرۈپ تۇرالايدۇ.

ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئىشىك - دېرىزىلەرنىڭ ئورنى كۆرسىتىلمىگەچكە، ئۆلچەم سىزىقلىرى نىسبەتەن ئاددىي بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن قۇرۇلۇشنىڭ ھەربىر تەرىپىگە ھەرقايسى تەرەپنىڭ ئوق سىزىقلىرى بىلەن ئومۇمىي ئوق سىزىقنىڭ ئارىلىق ئۆلچىمىدىن ئىبارەت ئىككى رەت رەقەم يېزىلىدۇ. بۇلاردىن باشقا قاتمىقچى بولغان ئۇلنىڭ ئورنىنى بېكىتىپ، تانا تارتىش ئۈچۈن، ئوق سىزىق بىلەن ئۇل ئاستى يانلىرىنىڭ ئۆلچەملىرىمۇ يېزىلىدۇ.

ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدىن ئۇلنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇش ئەھۋالىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ، لېكىن ئۇلنىڭ كۆمۈلۈش چوڭقۇرلۇقى، توغرا كەسمە يۈزىنىڭ شەكلى ۋە تەپسىلىي ئۆلچەملىرىنى ئىپادىلىگىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلنىڭ ئايرىم بىر كەسمە يۈز كۆرۈنۈشى بولۇشى كېرەك، بۇنىڭ ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئۇلنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا ھەربىر قاتار تام ئۇلىنىڭ ئايرىم قىسىملىرىغا كېسىش بەلگىسى قويۇلۇپ، ھەر خىل شەكىل

2.4 ـ رەسىم ئۇلىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

ۋە ئۆلچەملەردىكى ئۇللارغا ئوخشاش بولمىغان نومۇر ياكى بەلگە-
لەر قويۇلۇپ، ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇلارنىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژى
ئايرىم - ئايرىم سىزىپ چىقىلىدۇ. 2.4 - رەسىمدە كۆرسىتىل-
گەن ئۇلىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا بىرقانچە كەسمە يۈز بەلگىسى
بېرىلگەن بولۇپ، ئۇلار بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدىغان بىر قانچە
ئۇل ئۆلچىمىنىڭ بارلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، 2.4 - رە-
سىمدە ئۇلىنىڭ ئىككى كەسمە يۈز كۆرۈنۈشى مىسال قىلىپ
كۆرسىتىلدى. كەسمە يۈز چېرتيوژىدىكى ماتېرىياللار بەلگىسە-
دىن، ئۇل قوپۇرۇشقا ياپىلاق تاش ئىشلىتىلگەنلىكى، ئۇلىنىڭ تۆ-
ۋەن تەرىپىدىكى تەكچىنىڭ كۆمۈلۈش چوڭقۇرلۇقىنىڭ 1.8m
ئىكەنلىكىنى ھەمدە ئۇل چوققىسىنىڭ ئۆي ئىچى پول يۈزىدىن
50mm تۆۋەندە بولىدىغانلىقىنى كۆرۈشكە بولىدۇ. ئۇل ئادەتتە
ئۆينىڭ سىرتقى يەر يۈزىگىچە كۆمۈلىدۇ. لېكىن بۇ يەردە تاش ئۇل
ئۆي سىرتى يەر يۈزىدىن ئۆتۈپ زەگۈندىگىچە كۆتۈرۈلگەن، چۈنكى
بۇنداق قىلغاندا، زەگۈندىنىڭ تۆۋەن قىسمىدىكى تامنى بىر تەرەپ
قىلىش ئىشىنى ئاددىيلاشتۇرۇشقا پايدىلىق بولىدۇ. بولمىسا، زە-
گۈندە بىلەن ئۇل ئارىلىقىدىكى نەملىككە ئۇچرايدىغان تامغا ھەم-
دە زەگۈندىنىڭ يۇقىرىسىدىكى تام ماتېرىيالىغا تېخىمۇ چىداملىق
ۋە پۇختا ماتېرىيال ئىشلىتىشكە توغرا كېلىدۇ. ھالبۇكى، بۇنداق
قىلغاندا، بىر ئاز ئاۋارىچىلىك بولۇپلا قالماي، بەلكى ئۇ ئىش ئور-
نىدا ھەر خىل سورتلاردىكى تام ماتېرىيالىنى تاللاش خىزمىتىنە-
مۇ قىيىنلاشتۇرۇپ قويىدۇ. ئۇلنى بىر قىسىم تامنىڭ ئورنىغا
دەسسىتىشنىڭمۇ بەزى يېتەرسىزلىكلىرى بار. چۈنكى تاش ئۇل-
نىڭ تېمپېراتۇرا ساقلاش ئىقتىدارى نىسبەتەن ناچار بولۇپ، ئۇل-
نى ياخشىلاش ئۈچۈن، ئۇلنى قېلىن قويۇشقا توغرا كېلىدۇ. ئۇل-
نى قېلىنلاشتۇرغاندا، تامنىڭ تۆۋەن قىسمى تام يۈزى بىلەن
تەكشى بولماي سىرتقا چىقىپ قالىدۇ.

قىسمەن يەر ئاستى ئۆيلىرى بار قۇرۇلۇشلاردا، يەر ئاستى ئۆ-

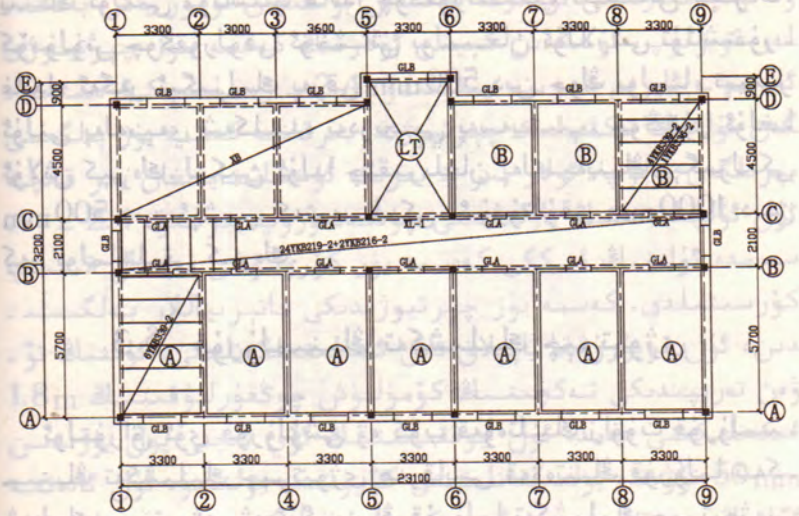
يىنىڭ ئۇلىنى مۇناسىپ ھالدا چوڭقۇرلىتىپ ئىشلەش كېرەك. كۆمۈلۈش چوڭقۇرلۇقى ئوخشاش بولمىغان ئۇللارنى تۇتاشتۇرغاندا، ئەگەر ئېگىزلىك پەرقى 500mm دىن چوڭ بولسا، تېيىز ئۇلىنى پەلەمپەي شەكلىدە تەدرىجىي پەسەيتىپ، چوڭقۇر ئۇلغا ئۇلاش كېرەك. لېكىن ئۇلدا چىقىرىلغان پەلەمپەينىڭ ئېگىزلىكى 500mm دىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، ئۇزۇنلۇقى 1000mm دىن كەم بولماسلىقى كېرەك.

§ 3 . قۇرۇلمىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشى ۋە كۆپ قەۋەتلىك زاۋۇت قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى ھەرقايسى قەۋەتنىڭ قۇرۇلما تەكشىلىك چېرتيوژى ۋە ئۆگزىنىڭ قۇرۇلما تەكشىلىك چېرتيوژىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قۇرۇلما تەكشىلىك چېرتيوژى ئۆي ـ ئىمارەت گەۋدىسىنىڭ تۈزۈلمىسىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان مۇھىم چېرتيوژدۇر.

1. پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى لىم تاختىلىق ۋە تاختاي قۇرۇلمىلىق دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. ئەگەر قۇرۇلۇشنىڭ پول تاختىسى ئۇچۇن تەييار بېتون تاختاي ئىشلىتىلسە، بۇ تاختايلارنى ئۆلچەملىك چېرتيوژلار توپلىمىدىكى مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلاردىن تاللاپ ئىشلىتىشكە بولىدۇ. بۇ چاغدا پولنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا تاختاي ۋە قىسمەن لىملارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى سىزىلىدۇ. قىسمەن نەق مەيداندا قويۇلىدىغان پول تاختىسىنىڭ پولات چۇنقىنى سەپلەش چېرتيوژى تولۇق سىزىپ چىقىلىدۇ. تۆۋەندە 3.4 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەن مەلۇم ياتاق بىنا سىنىڭ پول قۇرۇلمىسىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز.

3.4 ـ رەسىم پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

بۇ بىنانىڭ پول قۇرۇلمىسى تەييار بېتون تاختاي بىلەن قىسمەن نەق مەيدانداً قويۇلغان بېتون تاختايدىن تەركىب تاپقان. ھاجەتخانا ۋە سۇخانا قاتارلىق دائىم سۇ يىغىلىپ تۇرىدىغان ئۆيلەردىكى يىغىلغان سۇ تاختاي ئارىسىدىكى يوچۇقتىن ئۆتۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا نەق مەيدانداً قويۇلىدىغان بېتون پول تاختىسى ئىشلىتىلىدۇ. بۇنىڭدىن باشقا ھاجەتخانىلاردىكى تاھارەت قاچىسىنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا، پول تاختىسىدىن تۆشۈك ئېچىشتا نەق مەيدانداً قويۇلىدىغان بىرقەدەر قولايلىق تەييار بېتون تاختايدىن تۆشۈك ئېچىش چەكلەنگەن.

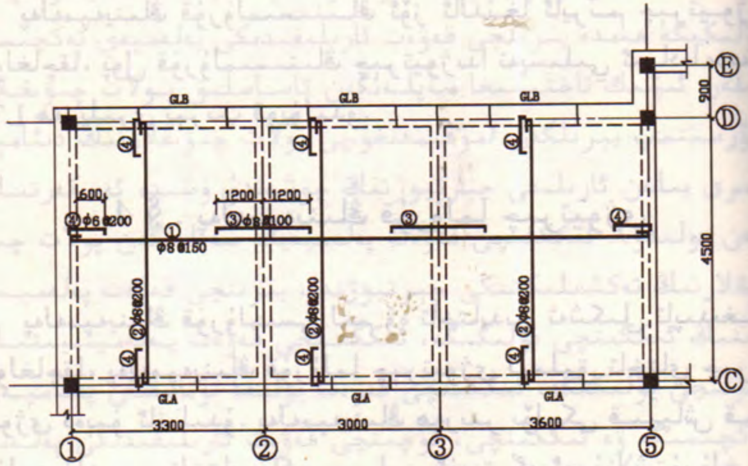
پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن مېمارچىلىق تەكشىلىك چېرتيوژىدىكى ئوق سىزىقلارنىڭ ئۆلچىمى ۋە رەت نومۇرى تامامەن بىر خىل بولىدۇ. پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا تەييار تاختاينىڭ پولغا يېپىلىش يۆنىلىشى، تاختاي

سانى ۋە نومۇرى ئىپادىلەپ قويۇلىدۇ. 3.4 ـ رەسىمدىن، تەييار تاختاي يېپىلغان ئۆينىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ئىككى خىل بو- لۇپ، A خىلدىكى ئۆيگە ئۇزۇنلۇقى (ئارتمىسى) 3300mm، كەڭلى- كى 900mm لىك تەييار كاۋاك تاختايدىن ئالتىسى؛ B خىلدىكى ئۆيلەرگە ئۇزۇنلۇقى 3300mm، كەڭلىكى 900mm لىق تەييار كاۋاك تاختايدىن تۆتى ۋە ئۇزۇنلۇقى 3300mm، كەڭلىكى 600mm لىك تاختايدىن بىرسى يېپىلغان، چوڭلۇقى ئوخشاش بولغان ئۆيلەرگە يېپىلمىدىغان تاختاينىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئوخشاش بولغاچقا، ھەربىر خىلدىكى ئۆيلەردىن بىرسىگىلا تاخ- تاينىڭ يېپىلىش كۆرۈنۈشى ۋە نومۇرىنى ئىپادىلەپ يۇيۇپ، قالـ غان ئوخشاش ئۆيلەرگە A، B بەلگىسىنى قويۇپ قويسا بولىدۇ. كارىدورغىمۇ ئۇزۇنلۇقى 2100mm، كەڭلىكى 900mm لىق تەييار كاۋاك تاختايدىن 24 پارچە، ئۇزۇنلۇقى 2100mm، كەڭلىكى 600mm لىق تەييار كاۋاك تاختايدىن ئىككى پارچە يېپىلغان. بىر ـ بىرىگە ئوخشاشمىغان تاختاينى ئىشلىتىشتىن مەقسەت، مۇم- كىنقەدەر تاختاينىڭ ئومۇمىي يېپىلىش كەڭلىكىنىڭ تەلىپىگە ماسلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. مەسىلەن، B خىلدىكى ئۆينىڭ تامدىن تامغا بولغان ساپ ئارىلىقى 4260mm=240-4500 بولۇپ، كەڭلىكى 900mm لىق تاختايدىن تۆتى، كەڭلىكى 600mm لىق تاختايدىن بىرى ئىشلىتىلسە، تاختاينىڭ ئومۇمىي يېپىلىش كەڭلىكى 4200mm بولىدۇ، بۇ سان 4260mm غا يېقىنلىشىدۇ. قېپقالغان 60mm لىق ياكى ئۇنىڭدىن چوڭراق يوچۇققا پولات چىۋىق باغلاپ، بېتون لاي قويۇۋەتسە بولىدۇ.

پول قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدىكى نەق مەيدانـدا قويۇلىدىغان بېتون تاختاي قىسمى پولات چىۋىق سەپلەش چېرتـ يوژىنى سىزىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. ھاجەتخانا بىلەن سۇخا- نىنىڭ تەكشىلىكتىكى شەكلى كۆزادراتقا يېقىنلىشىپ قالغاچقا، ئۇنىڭغا يېپىلمىدىغان تاختاي ئىككى يۇنىلىشلىك بولىدۇ (ئادەتتە

پول تاختىسىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئۇزۇنلۇقى بىلەن كەڭلىكىنىڭ نىسبىتى 2 دىن كىچىك بولسا، بۇنداق تاختايلار ئىككى يۆنىلىشلىك تاختاي، 2 گە تەڭ ياكى چوڭ بولسا، بۇنداق تاختاي تاق يۆنىلىشلىك تاختاي دەپ ئاتىلىدۇ). شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاساسىي پولات چۈشۈق ئىككى يۆنىلىش بويىچە سەپلىنىدۇ. تام تاختاينىڭ باش قىسمىنى بېسىپ تۇرغاچقا، تاختايغا يۈك تەسىر قىلغاندا، ئۇنىڭ ئوتتۇرا قىسمى تۆۋەنگە، باش قىسمى يۇقىرىغا قاراپ ئېگىلىدۇ، تاختاينىڭ باش قىسمى يۇقىرىغا قاراپ ئېگىلگەندە، تاختاينىڭ ئۈستۈنكى يۈزىدە تارتىش كۈچى پەيدا بولىدۇ. دېمەك، بۇ خىل تارتىش كۈچىگە تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن، تامنىڭ چۆرىسىگە تاختاينىڭ ئۈستى قىسمىنى بويلىتىپ پولات چۈشۈق سەپلىنىدۇ.

4.4 ـ رەسىمدىن تام ياقىلىتىپ سەپلەنگەن پولات چۈشۈقنىڭ ئۈچى 90 گىرادۇس ئېگىلگەن بولۇپ، بۇنىڭ رولى پولات چىدىمىلىقنى قېلىپ ئىچىدە تاختاينىڭ يۇقىرى قىسمىغا تىك تۇرغۇزۇشتىن ئىبارەت. ئۇدۇل پىرويېكسىيە بويىچە قارىغاندا، تەكشىلىكتىكى پولات چۈشۈق سەپلەش چېرتيوژىدىن پولات چۈشۈقنىڭ ئىلمەك شەكلىنى كۆرگىلى بولمايدۇ. بىراق چېرتيوژدا كۆپرەك مەسىلىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن، كۆپ ھاللاردا بىرلا ۋاقىتتا پولات چۈشۈق ئۈچىغا ئىلمەكمۇ سىزىپ قويۇلىدۇ. بۇ پولات چىدىمىلىقنىڭ 90 گىرادۇس ئايلانغاندىن كېيىنكى كۆرۈنۈشىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. نەق مەيداندا قويۇلىدىغان پول تاختىسىغا سەپلەنگەن پولات چۈشۈقلارغا نومۇر قويۇش ھەمدە ئۇلارنىڭ دىئامېتىرى، ئۇزۇنلۇقى، ئۇزۇنلۇقى، سانى ۋە باشقىلار چېرتيوژ يۈزىدە ئىپادىلەپ قويۇلىدۇ. پولات چۈشۈقنى ئىپادىلەيدىغان سان ـ سىپىرلارنى مۇنداق چۈشىنىشكە بولىدۇ. Φ8 @200 دېگەن بۇ بەلگە، پولات چۈشۈقنىڭ دىئامېتىرىنىڭ 8mm، ئۇزۇنلۇقىنىڭ 200mm ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

4.4 ـ رەسىم بېتون تاختىنىڭ پولات چىۋىق سەپلىنىش چېرتيوژى

بېتوننىڭ چىدامىلىق دەرىجىسى، تاختاينىڭ قېلىنلىقى، پولات چىۋىقنىڭ تورى ۋە مۇقىملىغۇچى پولات چىۋىقلارنىڭ سەپلىنىشى قاتارلىقلار چېرتيوژ چۈشەندۈرۈشىدە ئىزاھلىنىدۇ.

ھەربىر قەۋەت پول تاختىسىنىڭ ئاستىدىكى ئىشىك ـ دېرىزە بېشىغا قويۇلىدىغان لىم ئىشىك بېشى ياكى دېرىزە بېشى دەپ ئاتىلىدۇ. ئىشىك بېشى، دېرىزە بېشى، پول تاختىسى بىلەن تەڭ ئېگىزلىكتە قويۇلىدىغان بالكون قاتارلىق بۆلەكلەرنىڭ قۇرۇلما چېرتيوژىمۇ ئادەتتە پولنىڭ قۇرۇلما چېرتيوژىدا ئىپادىلىنىدۇ. ئۇلارغا تەييار دېتاللار ئىشلىتىلگەن بولسا، مۇناسىپ نومۇرى يېزىپ قويۇلىدۇ، ئەگەر نەق مەيداندا قويۇلسا، ئۇنىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى ئايرىم سىزىلىدۇ. 3.4ـ ۋە 4.4 ـ رەسىمدە ئىشىك بېشى ۋە دېرىزە بېشى (لاتىن ھەرپىدە GL شەكلىدە يېزىلىدۇ) قاتارلىقلارنىڭ نومۇرى يېزىلغان.

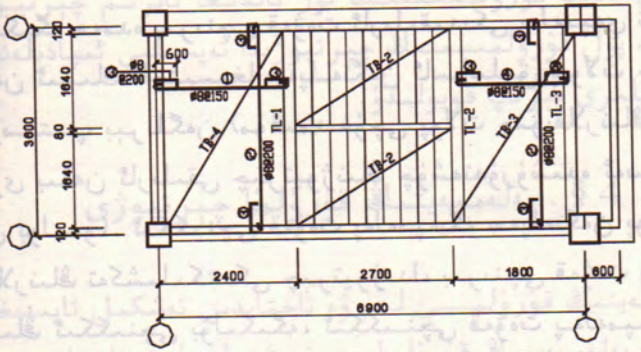
پەلەمپەينىك قۇرۇلمىسىنىڭ ئۆز ئالدىغا ئايرىم چېرتيوژى بولغاچقا، پول قۇرۇلمىسىنىڭ چېرتيوژىدا تەپسىلىي ئىپادىلەنمەي LT ھەرپلىرى يېزىپ قويۇلىدۇ.

§ 4 . پەلەمپەينىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى

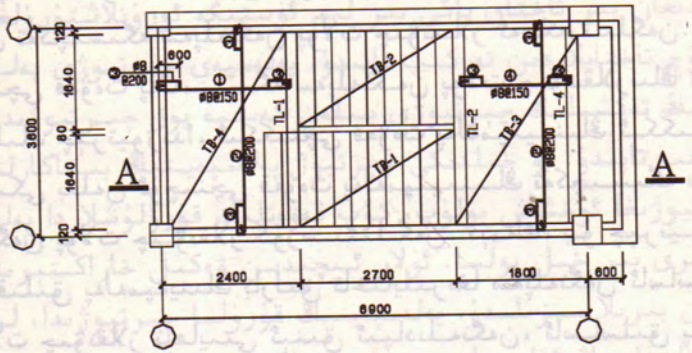
پەلەمپەينىڭ قۇرۇلمىسى لىم ۋە تاختايدىن تەشكىل تاپىدىغان بولغاچقا، پەلەمپەينىڭ قۇرۇلما چېرتيوژى لىملىق تاختاي چېرتيوژى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. پەلەمپەينىڭ ھەربىر بۆلىكى قىيپاش قويۇلىدىغان بىر تاختاي ياكى بىر لىم ئۈستىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان باسقۇچ تاختايلاردىن تەركىب تاپىدۇ. پەلەمپەي چېرتيوژى پەلەمپەينىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن كەسمە يۈز چېرتيوژىدىن تەركىب تاپىدۇ. بۇ خىلدىكى چېرتيوژ پەلەمپەينىڭ بىناكارلىق چېرتيوژىغا ئوخشاش بولۇپ، كۆپ قەۋەتلىك قۇرۇلۇشلاردا پەلەمپەيلىرى بىر خىل بولسا، ئۇلار ئىچىدىن ۋەكىل خاراكتېرىنى ئالغان بىرلا سىزىلىدۇ. پەلەمپەينىڭ قۇرۇلما چېرتيوژىدا، لىملىق تاختاينىڭ ئۆلچەملىرى بىلەن پولات چۇڭقۇرلىنىڭ سەپلىنىش ئەھۋالى ئىپادىلىنىدۇ. تۆۋەندە مەلۇم بىنانىڭ نەق مەيدانداقويۇلىدىغان پولات چۇڭقۇق بېتون پەلەمپەيىنى مىسال قىلىپ، پەلەمپەي چېرتيوژىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز.

پەلەمپەيگە سەپلەنگەن پولات چۇڭقۇرلىنىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژىدا، پەلەمپەي بۆلىكى ۋە پەلەمپەي تەكچىسىگە سەپلەنگەن ئاساسلىق پولات چۇڭقۇرلىنىمۇ ئىپادىلەپ بەرگىلى بولىدۇ. 5.4 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەن بىرىنچى قەۋەت پەلەمپەي قۇرۇلمىسىنىڭ

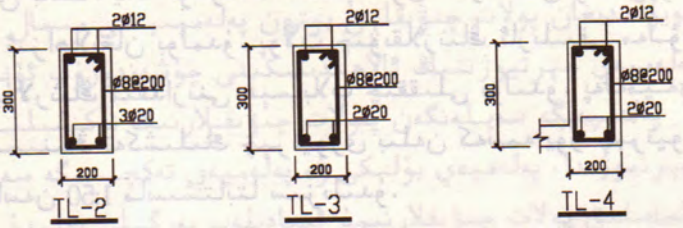
تەكشىلىكتىكى چېرتيوژىدا، شۇ قەۋەت پەلەمپىيىنىڭ بىرىنچى بۆلىكىگە ھەمدە بىرىنچى قەۋەت ئارىلىقىدىكى پەلەمپەي تەكچىسى بىلەن ئىشىك تاختىسىغا سەپلەنگەن ئاساسلىق پولات چۈنقىلار كۆرسىتمە بېرىلگەن (مۇقىمدىغۇچى پولات چۈنقىلارنىڭ دىئامېترى بىلەن ئارىلىقى چېرتيوژنىڭ چۈشەندۈرۈشىدە ئەسكەرتىلگەن بولىدۇ). ئىككىنچى قەۋەت پەلەمپەيگە سەپلەنگەن پولات چۈنقىلارنىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژىدا، بىرىنچى قەۋەت پەلەمپەيىنىڭ ئىككىنچى بۆلىكىگە، ئىككىنچى قەۋەت پەلەمپىيىنىڭ بىرىنچى بۆلىكىگە، ئىككىنچى قەۋەت پولىغا تۇتاشقان پەلەمپەي تەكچىسىگە ۋە ئىككىنچى، ئۈچىنچى قەۋەت ئارىلىقىدىكى پەلەمپەي تەكچىسىگە سەپلەنگەن پولات چۈنقىلار ئەسكەرتىلگەن. ئۈچىنچى قەۋەت پەلەمپىيىگە سەپلەنگەن پولات چۈنقىلارنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئىككىنچى قەۋەت پەلەمپىيىنىڭ ئىككىنچى بۆلىكى بىلەن ئۈچىنچى قەۋەت پەلەمپىيىنىڭ تەكچىسىگە سەپلەنگەن پولات چۈنقىلار كۆرسىتىلگەن. دېمەك، بۇ چېرتيوژلار ئارقىلىق پەلەمپەينىڭ بارلىق تاختايلىرىغا سەپلەنگەن ئاساسلىق پولات چۈنقىلار ناھايىتى ئېنىق ئىپادىلەنگەن، ئاساسلىق پولات چۈنقىلارنىڭ شەكلىنى سىزغاندا، ئۇلارنىڭ نومۇرى يېزىپ قويۇلغاندىن باشقا، يەنە ئۇلارنىڭ دىئامېترى، ئارىلىقى ۋە ئۇزۇنلۇقمۇ ئىزاھلانغان بولىدۇ. پولات چۈنقىلارنىڭ ئارىلىقى مەلۇم بولسا، بۇلارنىڭ مىقدارىنى ھېسابلاپ چىققىلى بولىدۇ، پەلەمپەي قۇرۇلمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن كەسمە يۈز چېرتيوژى ئاساسەن 1:50 ماسشتابتا سىزىلىدۇ.

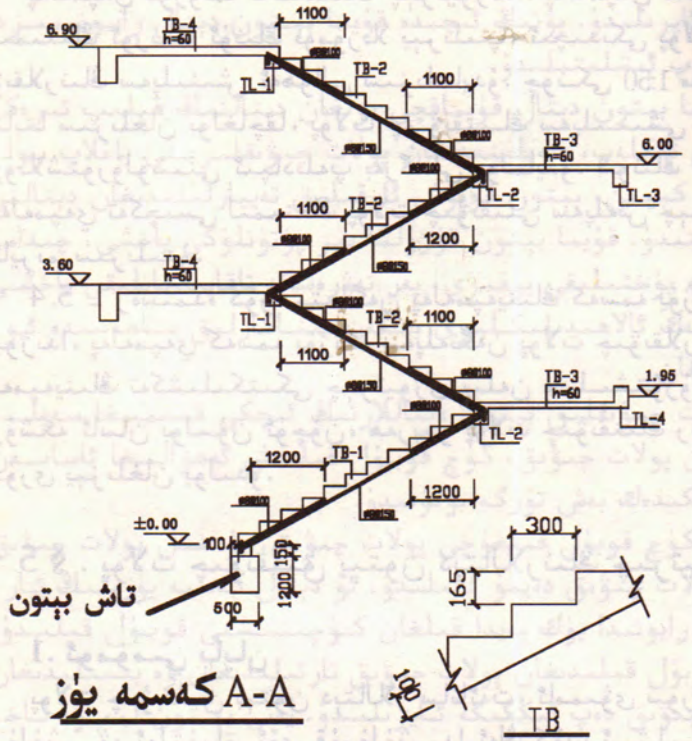

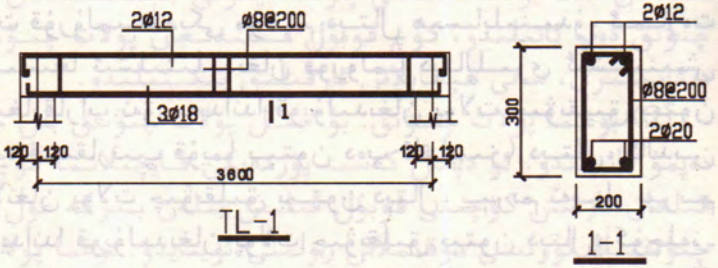
2 ـ قەۋەت پەلەمپەي تەكچىسگە پولات چۇنۇق سەپلەش چبرتيوژى

1 ـ قەۋەت پەلەمپەي تەكچىسگە پولات چۇنۇق سەپلەش چبرتيوژى

5.4 ـ رەسىم پەلەمپەينىڭ پولات چۇنۇق سەپلىنىش چىرتيوژى

پەلەمپەي قۇرۇلما تەكشىلىك چېرتيوژىدا، پەلەمپەي تەكچىسى لىمىنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭ نومۇرىلا بېرىلىپ، ئىچىدىكى پولات چەۋىقلارنىڭ سەپلىنىش ئەھۋالى سىزىلمايدۇ. چۈنكى 1:50 ماسشتابتا سىزىلغان بولغاچقا، پولات چۇقنىڭ سەپلىنىشى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن پەلەمپەي تەكچىسى لىمىنىڭ پولات چۇقنىنى سەپلەش چېرتيوژى ئايرىم سىزىلىدۇ.

5.4 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەن پەلەمپەينىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژىدا، پەلەمپەي كەسمە يۈزىگە سەپلەنگەن پولات چۇقلارنى پەلەمپەينىڭ تەكشىلىكتىكى چېرتيوژى بىلەن سېلىشتۇرۇپ كۆرۈشكە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، ھەربىر پولات چۇقنىڭ رەت نومۇرى يېزىلغان بولىدۇ.

§ 5 . پولات چۇقلىق بېتون دېتاللارنىڭ چېرتيوژى

1. ئومۇمىي بايان

پولات چۇقلىق بېتون دېتاللار سانائەت، ئاممىۋى سورۇن قۇرۇلۇشى ۋە ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىدا ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلىپ كېلىنىۋاتقان قۇرۇلما دېتاللىرىدۇر. پولات چۇقلىق بېتوندا ئىشلىنىدىغان تۈۋرۈك، لىم، تاختاي، رام قۇرۇلمىسى قاتارلىقلار ئىمارەت قۇرۇلمىسىدىكى مۇھىم دېتال ھېسابلىنىدۇ. ئىمارەت قۇرۇلمىسىغا ئىشلىتىلىدىغان قۇرۇلما دېتاللىرى ئىشلىنىش ئۇسۇلىغا قاراپ نەق مەيدىدا قويۇلىدىغان پولات چۇقلىق بېتون (تۆۋەندە قىسقارتىپ قۇيما بېتون دەپ ئاتايمىز) دېتال، ئالدىن تەييارلانغان پولات چۇقلىق بېتون دېتال، يېرىم تەييار يېرىم نەق مەيدىدا قويۇلىدىغان پولات چۇقلىق بېتون دېتال، كۆچلەندۈرۈلىدىغان پولات چۇقلىق بېتون دېتال دەپ بىر قانچە چوڭ

تۇرگە ئايرىلىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدە قۇيما بېتون دېتال رايونىمىزدا ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

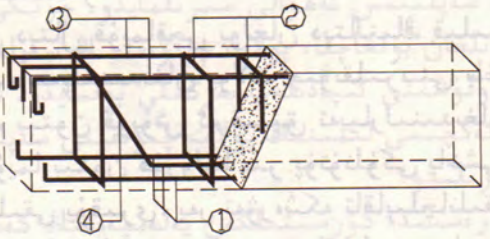
قۇيما بېتون دېتال قۇيماقچى بولغان دېتالنىڭ قېلىپ تىرەك-لىرىنى تىكلەپ، سەپلىنىدىغان پولات چۇۋنقلىرىنى باغلاپ بول-غاندىن كېيىن، بېتون قويۇش ئارقىلىق تەييارلىنىدىغان دېتالنى كۆرسىتىدۇ. قۇيما بېتون قۇرۇلما بىر پۈتۈنلۈكى ياخشى، چىداملىقى ۋە پۇختىلىقى يۇقىرى، يەر تەۋرەشكە تاقابىلچانلىقى ياخشى بولۇشتەك ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن بىناكارلىق ساھەسىدە ئو-مۇملاشقان.

پولات چۇۋنقلىق بېتون دېتاللارنىڭ ئىچكى قىسمىغا سەپلە-نىدىغان پولات چۇۋنق، كۆچ قوبۇل قىلىش ئەھۋالىغا ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك بەش تۇرگە بۆلۈنىدۇ.

(1) كۆچ قوبۇل قىلغۇچى پولات چۇۋنق. بۇ خىل پولات چۇۋنق غول پولات چۇۋنق دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئۇ دېتال كەسمە يۈزىنىڭ تار-تىلىش رايونىدا يۈك پەيدا قىلغان كۆچىنىشنى قوبۇل قىلىدۇ. كۆچ قوبۇل قىلىدىغان پولات چۇۋنق تارتىلىدىغان ۋە بېسىلىدىغان پولات چۇۋنق دەپ ئىككىگە ئايرىلىدۇ. يەنى بېتون لىم ۋە تاخ-تايلارنىڭ ئاستىنقى قىسمىغا سەپلىنىدىغان پولات چۇۋنق تارتى-لىدىغان پولات چۇۋنق دەپ؛ بېتون تۆۋرۈكلەرنىڭ ئىچىگە سەپلە-نىدىغان تىك يۆنىلىشتىكى پولات چۇۋنق بېسىلىدىغان پولات چۇۋنق دەپ ئاتىلىدۇ، كۆچ قوبۇل قىلىدىغان پولات چۇۋنقنىڭ دىئامېترى، سانى ھېسابلاش ئارقىلىق بېكىتىلىدۇ.

(2) بوغما پولات چۇۋنق. بۇ خىل پولات چۇۋنق بەل چۇۋنق دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئۇ دېتال كەسمە يۈزىدىكى قايچىلانما كۆچ پەيدا قىلغان تارتىش كۆچىنى قوبۇل قىلىش بىلەن بىرگە غول پولات چۇۋنقنىڭ ئورنىنى مۇقىملاش رولىنى ئويناىدۇ. بوغما پولات چۇ-ۋنقنىڭ شەكلى تىك تۆت بۇلۇڭ شەكلىدە بولۇپ، ئىككى ئۇچى ئىلمەك ھالەتتە بولىدۇ (6.4 ـ رەسىمگە قارالسۇن)، ئۇنىڭ دىئامې-

تىرى 6mm دىن يۇقىرى بولىدۇ.

① كۆچ قوبۇل قىلغۇچى پولات چۇنۇق؛ ② بوغما چۇنۇق؛ ③ مۇقىملىغۇچى پولات چۇنۇق؛ ④ ئەگمە پولات چۇنۇق

6.4 ـ رەسىم پەلەمپەينىڭ پولات چۇنۇق سەپلىنىش چىرتيوژى

(3) مۇقىملىغۇچى پولات چۇنۇق. مۇقىملىغۇچى پولات چۇنۇق لىمنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىغا سەپلىنىپ، بوغما پولات چۇنۇقنىڭ ئورنىنى مۇقىملاش رولىنى ئۆتەيدۇ. ئۇنىڭ دىئامېترى 8mm دىن 12mm غىچە بولىدۇ.

(4) چاتما پولات چۇنۇق. بۇ خىل پولات چۇنۇق ئاساسلىقى بېتون تاختايغا سەپلىنىدۇ. بېتون تاختاي يەككە يۆنىلىشلىك بولسا، قىسقا يۆنىلىشكە كۆچ قوبۇل قىلىدىغان پولات چۇنۇق سەپلىنىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە چاتما پولات چۇنۇق سەپلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئاساسلىق رولى كۆچ قوبۇل قىلىدىغان پولات چۇنۇقنىڭ ئورنىنى مۇقىملاش بىلەن بىرگە تاختاي ئۈستىدىكى يۈكنى تەكشى تارقىتىپ بېرىش ھەمدە تاختايدا بوي يۆنىلىشتە دەز چىقىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىن ئىبارەت.

(5) ئېھتىيات پولات چۇنۇقى. دېتالنىڭ ئېھتىياجى ياكى قۇراشتۇرۇشتىكى تەلىپىگە ئاساسەن سەپلىنىدىغان پولات چۇنۇقلارنىڭ ھەممىسى ئېھتىيات پولات چۇنۇقى دېيىلىدۇ. ئۇنىڭ ئاساسلىق رولى بېتون دېتالنىڭ كۆچ قوبۇل قىلىدىغان پولات

چۈنق سەپلەنمەيدىغان جايلىرىدىن دەز چىقىپ كېتىشىنىڭ ئالدى ئېلىشتىن ئىبارەت.

پولات چۈنق بېتون قۇرۇلما دېتاللىرىنى لايىھەلەش بەلگىلىمىسىدە، دېتاللارغا سەپلىنىدىغان پولات چۈنقلارغا، پولات چۈنقنىڭ دەرىجىسىگە قاراپ بەلگە قويۇش بەلگىلەنگەن بولۇپ، پولات چۈنق قۇرۇلما چېرتيوژلىرىدا مۇشۇ بەلگە بويىچە ئىپادىلىنىپ، دىئامېترى قوشۇپ يېزىلىدۇ (2.4 ـ جەدۋەلگە قارالسۇن).

2.4 ـ جەدۋەل كۆپ ئىشلىتىلىدىغان پولات چۈنقنىڭ تۈرى ۋە شەرتلىك بەلگىسى

ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى	بەلگىسى	خەنزۇچە ئاتىلىشى
1 ـ دەرىجىلىك پولات چۈنق	Φ	Ⅰ级钢筋
2 ـ دەرىجىلىك پولات چۈنق	Φ Φ	Ⅱ级钢筋
3 ـ دەرىجىلىك پولات چۈنق	ΦΦΦ	Ⅲ级钢筋
4 ـ دەرىجىلىك پولات چۈنق	Φ Φ	Ⅳ级钢筋
5 ـ دەرىجىلىك پولات چۈنق	Φ Φ′	Ⅴ级钢筋

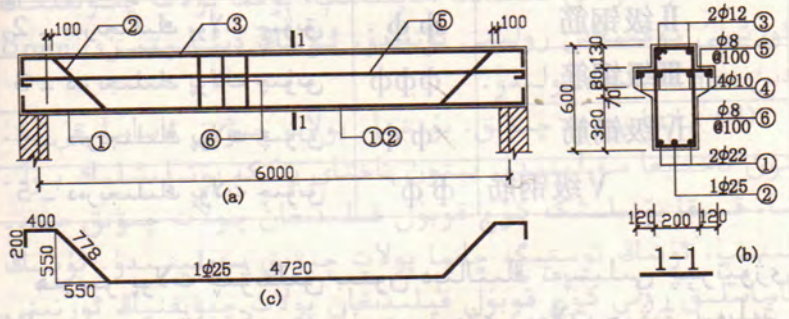
ھەربىر پولات چۈنقلىق بېتون دېتالنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى قېلىپ چېرتيوژى، كەسمە يۈز چېرتيوژى، پولات چۈنق سەپلەش چېرتيوژى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

2. لىم ۋە تۇۋرۇك

(1) قېلىپ چېرتيوژى. دېتالنىڭ ۋەكىل خاراكتېرىنى ئالغان مەلۇم بىر يۈزىنىڭ ئودۇل كۆرۈنۈشى ئاساسىدا سىزىلىدىغان بۇ خىل چېرتيوژدا دېتالنىڭ سىرتقى ئۆلچىمى ئىپادىلىنىدۇ. ئۇنىڭدا يەنە پولات چۈنقنىڭ سەپلىنىش ھالىتىمۇ سىزىلىدۇ.

قېلىپ چېرتيوژىدىكى دېتالنىڭ سىرتقى كونتۇر سىزىقى دەل قېلىپنىڭ ئىچكى قىسمىنىڭ ئۆلچىمى بولۇپ، دېتالنىڭ بېتون قويۇلغاندىن كېيىنكى پۈتۈپ چىقىش ھالىتىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ- نىڭدا پولات چۇڭقۇ توم سىزىق بىلەن دېتالنىڭ كونتۇر سىزىقى ئوتتۇراھال سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ. لېم ۋە تۈۋرۈككە سەپلىنى- دىغان بوغما پولات چۇڭقۇ توم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ. بۇي يۆنىلىشتىكى بوغما پولات چۇڭقۇنىڭ ھەممىسى سىزىلمايدۇ، ئۇچ تال سىزىلسىلا بولىدۇ. لېكىن قۇرۇلۇش قىلغاندا، يېزىلغان ئۆل- چەم بويىچە سەپلىنىدۇ (7.4 ـ رەسىم(a) گە قارالسۇن).

قېلىپ چېرتيوژىغا سىزىلغان پولات چۇڭقۇنىڭ مۇۋاپىق جايى- غا پولات چۇڭقۇنىڭ نومۇرى، ئۇنىڭ ئارقا قىسمىغا پولات چۇڭقۇ- نىڭ سانى، دىئامېترى، ئارىلىقى دېگەنلەر يېزىلغان بولىدۇ.

7.4 ـ رەسىم لېمغا پولات چۇڭقۇ سەپلەش چېرتيوژى

(2) كەسمە يۈز چېرتيوژى. لېم ۋە تۈۋرۈكلەرنىڭ توغرا كەس- مە يۈز چېرتيوژىنىڭ سانى دېتال كەسمە يۈزىنىڭ شەكلى، پولات چۇڭقۇنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى قاتارلىق ئامىللار ئارقىلىق بېكە- تىلىدۇ. دېتالنىڭ كەسمە يۈزى بوي يۆنىلىشتە بىر خىللا بولۇپ، پولات چۇڭقۇنىڭ سەپلىنىشىدىمۇ چوڭ ئۆزگىرىش بولمىسا، كەم دېگەندە بىر كەسمە يۈز چېرتيوژى سىزىلىدۇ. كەسمە يۈز چېرتـ-

يۇزىدا دېتال كەسمە يۈزىنىڭ ئېگىزلىكى، كەڭلىكى ھەمدە سەپ-
لەنگەن پولات چۈشقىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بىرقەدەر تەپسىلىي
ئىپادىلىنىدۇ. قۇرۇلۇش قىلىشقا يەنى لىم قېلىپنىڭ ئېگىزلىك
ۋىنىلىشتىكى ئورنىنى بېكىتىشكە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، نو-
مىنال ئېگىزلىك لىم توغرا كەسمە يۈز چېرتيوژى بىلەن قېيىل-
سىپ، چېرتيوژىنىڭ مۇڭاپىق ئورنىغا يېزىلىدۇ (7.4 ـ رەسىم
(b) گە قارالسۇن).

3. پولات چۈشق سەپلەش چېرتيوژى. دېتال ئىچكى قىسمىدە-
كى پولات چۈشقىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بىرقەدەر مۇرەككەپ بو-
لۇپ، قېلىپ چېرتيوژى بىلەن كەسمە يۈز چېرتيوژىدا ئۇلارنى
تولۇق ئىپادىلەپ بېرىش مۇمكىن بولمىغاندا، پولات چۈشقىنى
ئايرىم ئىپادىلەشكە توغرا كېلىدۇ (7.4 ـ رەسىم (c) گە قارالسۇن).
بۇنىڭدا پولات چۈشق توم سىزىق بىلەن سىزىلىپ، ئۇنىڭ ئۇس-
تىگە پولات چۈشق نومۇرى، سانى ياكى ئارىلىقى، پولات چۈشق
بەلگىلىمىسى، دىئامېتىرى، پولات چۈشقىنىڭ ھەربىر بۆلىكىنىڭ
ئۇزۇنلۇقى، ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى يېزىلىدۇ.

3. قۇيما بېتون تاختاي

قۇيما بېتون تاختاينىڭ قېلىپ چېرتيوژى بىلەن پولات چە-
ۋىقىنىڭ سەپلىنىش ھالىتىنى قۇرۇلما تەكشىلىك چېرتيوژىغا
بېۋاستە سىزىشقىمۇ بولىدۇ. لېكىن تاختاينىڭ كۆلىمى بىرقە-
دەر كىچىك بولغاندا، پولات چۈشقىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى تو-
لۇق ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدىغان ئەھۋال كۆرۈلىدۇ. بۇنداق
ئەھۋالدا شۇ تاختاينى ئايرىم ئورۇنغا 1:50 لىك نىسبەت بويىچە
سىزغاندا، ئىچكى قىسمىغا سەپلەنگەن پولات چۈشقىنى تولۇق
ئىپادىلەپ بەرگىلى بولىدۇ.

قۇيما بېتون تاختاينىڭ تەپسىلىي چېرتيوژىدا، پولات چۈشق-
لىنىڭ بەلگىسى، رەت نومۇرى، ئارىلىقى، ئۇزۇنلۇقى قاتارلىق مەز-
مۇنلار ئىپادىلىنىدۇ (4.4 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

5 - باب قۇرۇلۇش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

قۇرۇلۇشنىڭ ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش ۋە قۇراشتۇرۇش چېرتيوژى ئومۇمەن ئۆي - ئىمارەت يورۇتۇش (توك بىلەن تەمىنلەش)، سۇ بېرىش، يۇندى چىقىرىش، ئىسسىتىش، ھاۋا ئالماشتۇرۇش چېرتيوژى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ چېرتيوژلار قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى ھېسابلىنىدۇ.

§ 1 . ئومۇمىي بايان

ئادەتتىكى ئەھۋالدا، بىر يۇرۇش ئۆي - ئىمارەتنى قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن، بىناكارلىق قۇرۇلۇش ۋە قۇرۇلما چېرتيوژى بويىچە ئاساسەن باشقا، يەنە توكچىلىق، سۇ بېرىش ۋە سۇ چىقىرىش، ئىسسىتىش ۋە ھاۋا ئالماشتۇرۇش قاتارلىق بىناكارلىق ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژنىڭ بولۇشى تەلەپ قىلىنىدۇ. بۇلارنىڭ ئۆز ئالدىغا ئالاھىدىلىكى ۋە ئىشلىتىلىش تەلىپى بولسىمۇ، ھەممىسىلا ئۆي - ئىمارەتنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى ھېسابلىنىدۇ. بۇ ئۇسكۇنىلەرنى ياساش ۋە قۇراشتۇرۇشتا چوقۇم بەلگىلىك چېرتيوژنىڭ بولۇشى تەلەپ قىلىنىدۇ.

مەلۇم بىر قۇرۇلۇشنى قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن سىزىلغان ئۇسكۇنىلەرنى ئىشلەش چېرتيوژى بىلەن قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژى ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى زىچ ئورگانىك باغلىنىش بولىدۇ، مەسىلەن، ئالايلۇق، قۇرۇلۇشنىڭ ئۇلىنى ئىشلىگەندە، سۇ بېرىش

ۆە سۇ چىقىرىش تۇرۇبىلىرىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن مۇناسىپ تۆ-
شۈكلەر قالدۇرۇلىدۇ؛ تام قۇيغاندا بولسا، توك سىملىرىنى چىراغ
ۆە باشقا ئۇسكۇنىلەرنىڭ مۇقىم جايىغا ئاپىرىش ئۈچۈن، تامغا
نوكەش ئېرىقچە تارتىپ توك سىم تۇرۇبىلىرى بېسىلىدۇ؛ يېپىق
پول ۆە ئۆگزە بېتون تاختىلىرى) نى قۇيغاندا توك سىم تۇرۇبە-
لىرى ۆە هاجەتخانا تۇرۇبىلىرى ئۈچۈن تۆشۈك قالدۇرۇلىدۇ. مانا
مۇشۇنىڭغا ئوخشاش مەشغۇلاتلارنىڭ هەممىسىنى دېگۈدەك قۇرۇ-
لۇشنىڭ گەۋدىسى (قۇرۇلمىسى) نى ئىشلىگۈچىلەر تاماملايدۇ.
شۇڭا، قۇرۇلۇشنىڭ گەۋدىسىنى ئىشلىگۈچى خادىملارمۇ ئۇسكۇنە
چېرتيوژىدىن مەلۇم ساۋاتقا ئىگە بولۇشى كېرەك. شۇنداقلا ئۇس-
كۇنىلەرنى قۇراشتۇرغۇچى ۆە ياسىغۇچى مەخسۇس تېخنىكلارمۇ
قۇرۇلۇشنىڭ ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژىنى تولۇق چۈ-
شىنەلەيدىغان بولۇشى كېرەك.

2 § . توك ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

بىز ئىشلىتىۋاتقان توك مەنبەسىنىڭ ئېلېكتر ئىستانسىسى
ئىكەنلىكى هەممىمىزگە ئايان. ئېلېكتر ئىستانسىلىرىدىن تار-
قىتىلىدىغان توك ئادەتتە ئۈچ فازلىق توك بولۇپ، ئۇ يۇقىرى
بېسىملىق توك سىمى بىلەن تارقىتىلىدۇ ھەمدە توك ئىشلىتىدە-
غان رايوندا بېسىم ئۆزگەرتكۈچ (ترانسفورماتور) ئارقىلىق تۆۋەن
بېسىمغا ئۆزگەرتىلىپ، ئاندىن هەرقايسى توك ئىشلەتكۈچى نۇق-
تىلارغا تەڭشەپ بېرىلىدۇ. توك بىلەن تەمىنلەش سىستېمىسى
ئۈچ فازا تۆت سىملىق قۇرۇلما بولۇپ، ئۇنىڭ سىم يولى ئۈچ تال
فازا بىلەن بىر تال نۆل سىمدىن تەركىب تاپىدۇ. فازا سىملاردىكى
توك بېسىمى 380V، فازا سىم بىلەن نۆل سىمنىڭ توك بېسىمى
220V بولىدۇ، ئۈچ تال فازا سىم ABC بىلەن، نۆل سىم 0 بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ.

1. شەرتلىك بەلگە ۋە ئىزاھلار

توكچىلىق يورۇتۇشتا ئىشلىتىلىدىغان توك ۋە قوزغاتقۇچى توك (ماشىنا، ئۈسكۈنىلەرنى ھەرىكەتلەندۈرىدىغان توك سىستېمىسى) دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. يورۇتۇشتا ئىشلىتىلىدىغان توك ھەرقانداق بىر قۇرۇلۇشتا چوقۇم بولۇشقا تېگىشلىك توك ھېسابلىنىدۇ. قوزغاتقۇچى توك بولسا ئادەتتە زاۋۇتلاردا كۆپرەك ئىشلىتىلىدۇ. بۇ ئىككىسىنىڭ مەيلى قايسى بولسۇن يەنىلا توك بىلەن تەمىنلەش سىستېمىسىدىن شاخلىنىپ، ئۇلاش ئارقىلىق ئىشلىتىلىدىغان ئورۇنغا كىرگۈزۈلىدۇ.

توكچىلىق چېرتيوژنىنى كۆرگەندە، تۆۋەندىكى تەرتىپكە ئەمەل قىلىپ بېرىش كېرەك. يەنى توك سىمىنىڭ ئۆيگە قەيەردىن كىرىدىغانلىقىنى بىلىش، ئاندىن توك تەقسىملەش ساندۇقى (يەنى توك سائىتى بار ئورۇن)، غول سىم، تارماق سىم، چىراغ ياكى توك ئۈسكۈنىلىرى قاتارلىقلارنىڭ ئورنىنى بىلىشتىن ئىبارەت مۇشۇ تەرتىپ بويىچە كۆرۈش كېرەك. توكچىلىق چېرتيوژنىنى كۆرۈشتە زۆرۈر بولغان بىر قىسىم شەرتلىك بەلگىلەرنى1.5 ـ جەدۋەلدىن كۆرۈڭ.

1.5 ـ جەدۋەل توك بېرىش چېرتيوژىدا ئۇچرايدىغان بىر قىسىم شەرتلىك بەلگىلەر

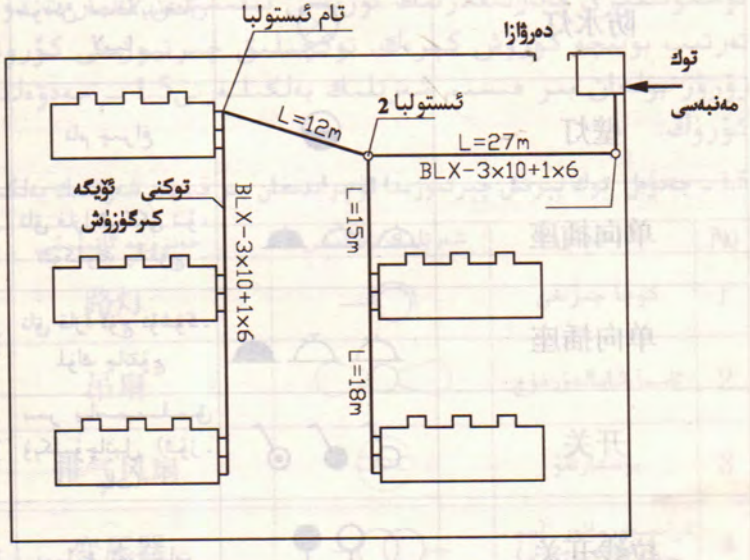
№	ئاتىلىشى	شەرتلىك بەلگىسى	خەنزۇچە ئاتىلىشى
1	كوچا چىرىغى		路灯
2	ئاسما شامالدۇرغۇچ		吊扇
3	بۇستارتقۇ		排气风扇
4	ترانسفورماتور (بىر-سىم ئۆزگەرتكۈچ)		变压器

(1.5 ـ جەدۋەلنىڭ داۋامى)

№	ئاتلىشى	شەرتلىك بەلگىسى	خەنزۇچە ئاتلىشى
5	توك تەقسىملەش ئورنى (ئۆيى)		配电所
6	توك تەقسىملەش ساندۇقى		配电箱
7	سىم ئايرىش ساندۇقى		分线盒
8	قۇياش نۇرلۇق لامپۇچكا (نىئون لامپا)		日光灯
9	ئاسما چىراغ		白只罩灯
10	سۇدىن ساقلايدىغان لامپا		防水灯
11	تام چىراغ		壁灯
12	تاق فازا ئىككى تۆشۈكلۈك چانقۇچ		单向插座
13	تاق فازا ئۈچ تۆشۈكلۈك چانقۇچ		单向插座
14	بىر باسمىلىق ۋېكلىيۇچاتېل (ئۈزۈچات)		开关
15	يىپلىق ئۈزۈچات		拉线开关

2. توك لىنىيىسىنىڭ ئۆي سىرتىدىكى ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى

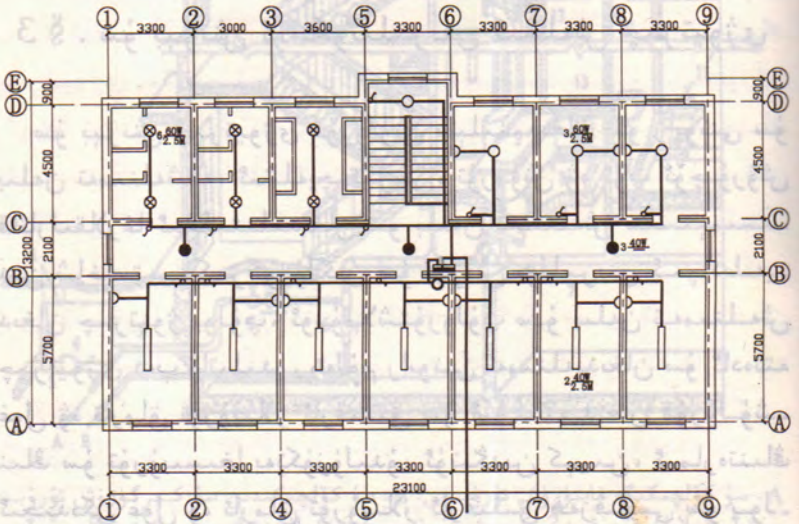
توك مەنبەسى توك بىلەن تەمىنلەيدىغان ئورۇن بېكىتىپ بەرگەن ئورۇننى كۆرسىتىدۇ. بىرقەدەر چوڭ بولغان زاۋۇت، ئولتۇراق رايونلىرىنىڭ ھەممىسىگە دېگۈدەك توك بېسىمنى ئۆزگەرتىش ئورنى (ترانسفورماتور ئىستانسىسى) لايىھەلىنىپ، يۇقىرى بېسىملىق توكنى تۆۋەن بېسىملىق توك ھالىتىگە كەلتۈرگەندىن كېيىن، ئىشلىتىلىدىغان ئورۇنغا يەتكۈزۈلىدۇ. ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، لىنىيىنىڭ يۆنىلىشى، دېلگرام (ئىستولىبا) ئورنى، يول چىرىغىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ھەمدە بۇ توك لىنىيىسىنىڭ بوشلۇقتىن ياكى يەرگە كۆمۈش ئارقىلىق يەتكۈزۈلىدىغانلىقى، توك سىم يولىنىڭ قايسى ئورۇندىن ئىمارەتكە كىرگۈزۈلىدىغانلىقى ئىپادىلىنىدۇ (1.5 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

1.5 ـ رەسىم توك لىنىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئورۇنلاشتۇرۇلۇش چېرتيوژى

3. توكچىلىق تەكشىلىك چېرتيوژى

ئۆي ئىچىدىكى ھەرخىل چىراغ ۋە ئۈسكۇنىلەرنىڭ ئورنى تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئەسكەرتىلگەن بولىدۇ. بۇنىڭدا توك سىممىنىڭ ئۆي ئىچىگە قايسى ئورۇندىن كىرگۈزۈلىدىغانلىقى، نەچچە تال سىم كىرىدىغانلىقى، توك تەقسىملەش ساندۇقىنىڭ ئورنى، چىراغلارنىڭ تۈرلۈك ئۇز ـ چات ۋە پاتروم ئورنى ۋە ئۇلارنىڭ پول يۈزىدىن بولغان نورمال ئېگىزلىكى قاتارلىق مەزمۇنلار يورۇتۇش تەكشىلىك چېرتيوژىدا ئىپادىلىنىدۇ (2.5 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

2.5 ـ رەسىم توكچىلىق تەكشىلىك چېرتيوژى

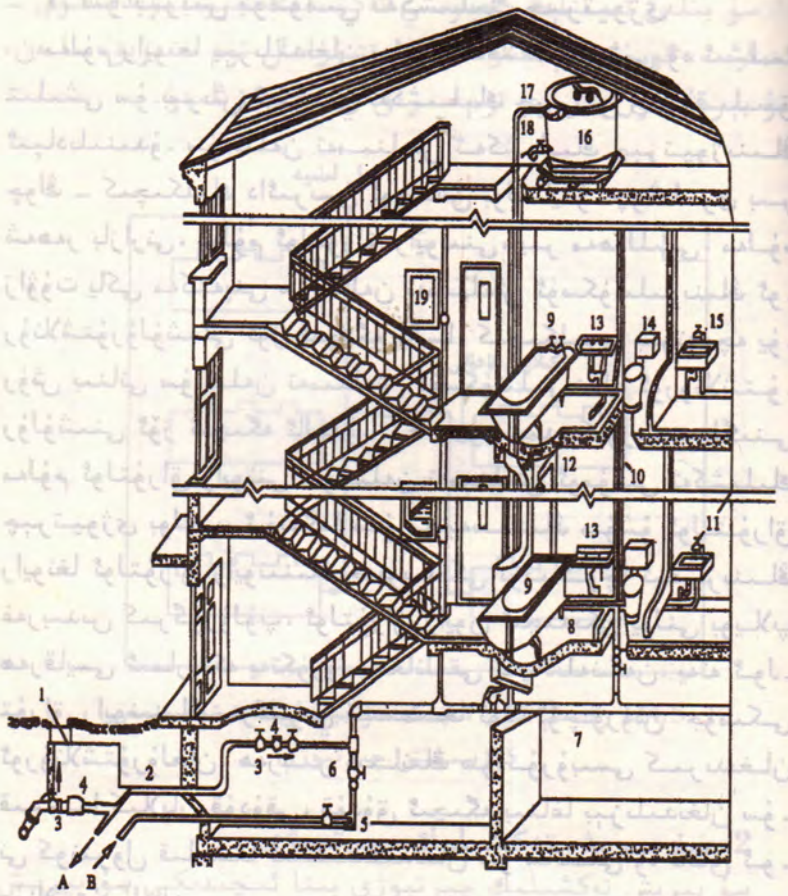
4. توكچىلىق سىستېما چېرتيوژى

توكچىلىق سىستېما چېرتيوژىنىڭ سۇ بېرىش ۋە سۇ چىقىـ

رىش، ئىسسىتىش سىستېما چېرتيوژىغا ئوخشاشمايدىغان يېرى شۇكى، ئۇنىڭ ئىستېرېئولۇق چېرتيوژى سىزىلمايدۇ، شەرتلىك بەلگىلەر ئارقىلىق چېرتيوژ سىزىش ئۇسۇلى قوللىنىلىدۇ. بۇ- نىڭدا ئاساسلىقى توك تەقسىملەش ساندۇقىنىڭ ئورنى، توك ئۇس- كۇنىلىرىنىڭ ئورنى قاتارلىقلارنى ئىپادىلەش بىلەن بىرگە، توك سىملىرىنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى، سىم ماتېرىيالىنىڭ تۈرى قا- تارلىق مەزمۇنلار ئىزاھلىنىدۇ. شۇنداقلا يەنە ئۇلارنى قانداق قۇراشتۇرۇش، قۇراشتۇرغاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىش قاتارلىق مەزمۇنلارمۇ مۇشۇ چېرتيوژ يۈزىدە ئەسكەرتىلىدۇ.

§ 3 . سۇ بېرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

سۇ بېرىش چېرتيوژى قۇرۇلۇش سىزىلىدىغان شۇ رايونىنى سۇ بىلەن تەمىنلەشتە، ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش ۋە ئوت ئۆچۈرۈش قاتارلىقلارغا ئىشلىتىلىدىغان سۇ بىلەن تەمىنلەش سىستېمىسى- دىن شاخلىتىپ كىرگۈزۈلگەن سۇ بېرىش يوللىرىنى ئىپادىلەي- دىغان چېرتيوژ بولۇپ، ئومۇملاشتۇرۇلۇپ سۇ بىلەن تەمىنلەش چېرتيوژى دەپ ئاتىلىدۇ. مەلۇم رايونىنى تەمىنلەيدىغان سۇ ئادەتتە غول ۋە تارماق تۇرۇبىلار ئارقىلىق سۇ ئىشلىتىدىغان قۇرۇلۇش- نىڭ سۇ تۇرۇبىسىغا يەتكۈزۈلىدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن، ئىمارەتنىڭ ئىچىدىكى غول ۋە تارماق تۇرۇبىلار ئارقىلىق ھەرقايسى سۇ يول- لىرىغا تەڭشەپ ئۇلىنىدۇ. ئۆي ئىچىدىكى سۇ بىلەن تەمىنلەش سىستېمىسىنىڭ شەكلى سىرتتىن سۇ بىلەن تەمىنلەش ئەھۋالى- غا ۋە ئۆي ئىچى سۇ ئېھتىياج تەلىپىگە ئاساسەن، 3.5 -رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك شەكىللەرده بولىدۇ.

A. سۇ كۆلچىكىگە قايتۇرۇش تۇرۇبىسى؛ B. سۇ كۆلچىكىدىن سۇ كىرگۈزۈش تۇرۇبىسى؛ 1. كىلاپان قۇدۇقى؛ 2. كىرىش تۇرۇبىسى؛ 3. كىلاپان؛ 4. سۇ سائىتى؛ 5. سۇ پومپىسى؛ 6. سۇ قايتۇرماس كىلاپان؛ 7. غول تۇرۇبا؛ 8. تارماق تۇرۇبا؛ 9. ۋاننا؛ 10. تىك تۇرۇبا؛ 11. جۇمەك؛ 12. دۆش؛ 13. يۇز يۇيۇش قاچىسى؛ 14. چوڭ تەرەت قاچىسى؛ 15. كىر يۇيۇش دېسى؛ 16. سۇ ساندۇقى؛ 17. سۇ كىرىش تۇرۇبىسى؛ 18. سۇ چىقىرىش تۇرۇبىسى 19. ئوت ئۆچۈرگۈچ.

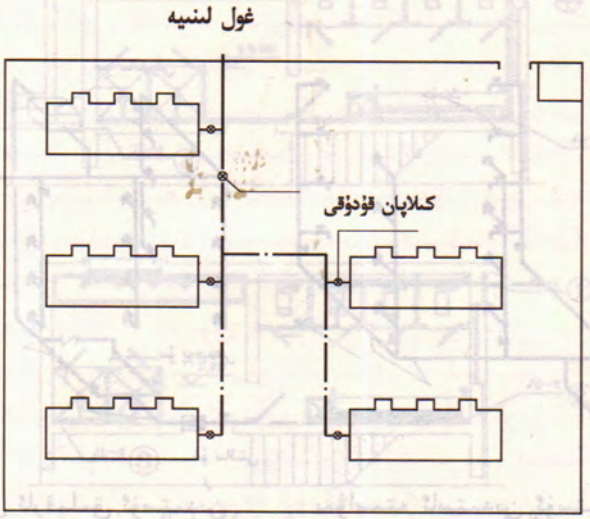
3.5 ـ رەسىم ئۆي ئىچىگە سۇ بېرىش سىستېمىسىنى كۆرسىتىش چېرتيوژى

1. سۇ بېرىش ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى

مەلۇم رايونغا بېرىلىدىغان سۇنىڭ تەقسىملىنىشى ۋە ئىشلىتىلىشى سۇ بېرىش ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. سۇ بىلەن تەمىنلەش تەكشىلىك چېرتيوژىنىڭ چوڭ - كىچىكلىك دائىرىسى ئوخشاش بولمايدۇ. چوڭلىرى بىر شەھەر بازارنى، مەلۇم ئولتۇراق رايونىنى، بىر مەھەللىنى، مەلۇم زاۋۇت ياكى مەكتەپنى سۇ بىلەن تەمىنلەش ئۇسكۇنىلىرىنىڭ ئو-رۇنلاشتۇرۇلۇشىنى ئۆز ئىچىگە ئالسا، كىچىكلىرى بىرنەچچە يۇ-رۇش بىنانى سۇ بىلەن تەمىنلەش ئۇسكۇنىلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇ-رۇلۇشىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. 4.5 - رەسىمدە كۆرسىتىلگىنى مەلۇم ئولتۇراق رايونىنى سۇ بىلەن تەمىنلەش ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى بولۇپ، ئۇنىڭدا سۇ مەنبەسىنىڭ مۇشۇ ئولتۇراق رايونغا ئولتۇراق رايونىنىڭ جەنۇبىدىكى تۆت كوچا ئېغىزىنىڭ غەربىدىن كىرگۈزۈلۈپ، ئولتۇراق رايون ئىچىدىكى يولنى بويلاپ ھەرقايسى ئىمارەتكە يەتكۈزۈلىدىغانلىقى ئىپادىلەنگەن. يەنە ئول-تۇراق رايونىنىڭ مەركىزىي قىسمىغا ئوت ئۆچۈرۈش جۇمىكى ئورۇنلاشتۇرۇلغان. ھەربىر بىنانىڭ سۇ تۇرۇبىسى كىرىدىغان قىسمىدا كىلاپان قۇدۇقى، قۇدۇق ئىچىگە بىناغا بېرىلىدىغان سۇ-نى كونترول قىلىشتا ئىشلىتىلىدىغان سۇ سائىتى ۋە تاقاق ئو-رۇنلاشتۇرۇلغان.

شۇنىمۇ بىلىش كېرەككى، سۇ تۇرۇبىسىنىڭ توڭلاپ قېلىشى-دىن ساقلىنىش ئۈچۈن، سۇ بېرىش تۇرۇبىسىنىڭ يەرگە كۆمۈ-لۈش چوڭقۇرلۇقى، شۇ رايون تۇپرىقىنىڭ توڭلاش قاتلىمىدىن تۆۋەن بولۇشى، شۇنداقلا ماشىنا ۋە باشقا قاتناش قوراللىرىنىڭ بېسىۋېتىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.

سۇ بىلەن تەمىنلەش ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژىدا، ئۆي ـ ئىمارەت، قورۇق تام قاتارلىقلار ئوتتۇراھال توم سىزىق بىلەن، سۇ بېرىش تۇرۇبىلىرى توم سىزىق بىلەن سىزىلىدۇ.

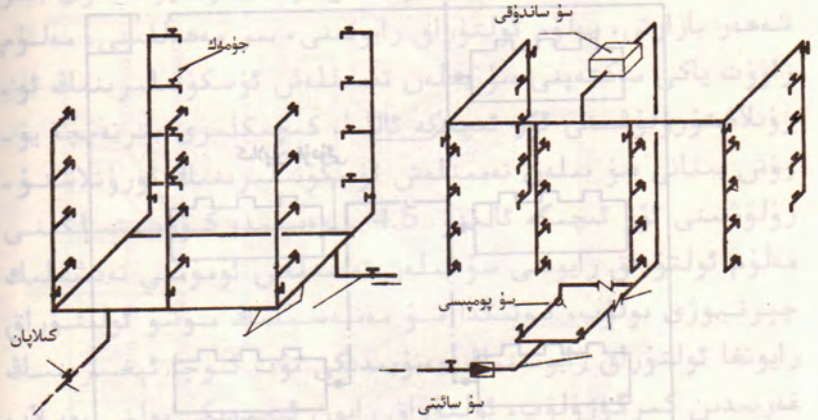

4.5 ـ رەسىم ئۆي ئىچىگە سۇ بېرىش سىستېمىسىنى كۆرسىتىش چېرتيوژى

2. سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژى

سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژى بىنا ئىچىدىكى سۇ بېرىش تۇرۇبىلىرىنىڭ مېڭىش يۆنىلىشى، كىرىش ئورنى، شاخلىنىشى ۋە ھەرقايسى جۈمەكلەرنىڭ ئورنىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ. سۇ تۇرۇبىسى يەر ئاستىدا ئۇلىنى تېشىپ ئۆتۈپ بىناغا كىرگۈزۈلۈپ، تىك تۇرۇبا ئارقىلىق ھەرقايسى قەۋەتكە يەتكۈزۈلىدۇ، ئادەتتە 5.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك سۇ بېرىش شەكلى كۆپرەك ئىشلىتىلىدۇ. بۇ ئاستىدىن ئۇستىگە سۇ بېرىش دېيىلىدۇ، ناۋادا سۇ بې-

سىمى تۆۋەن بولسا، ئۆگزىگە سۇ ساندۇقى ئورنىتىپ، سۇنى نا-
سوس بىلەن سۇ ساندۇقىغا قاچىلىۋېلىپ، ئاندىن ھەرقايسى قە-
ۋەتتىكى ئۆيلەرگە تەقسىملەپ بېرىلىدۇ. بۇ ئۇسۇلدىن ئاستىغا
سۇ بېرىش دېيىلىدۇ

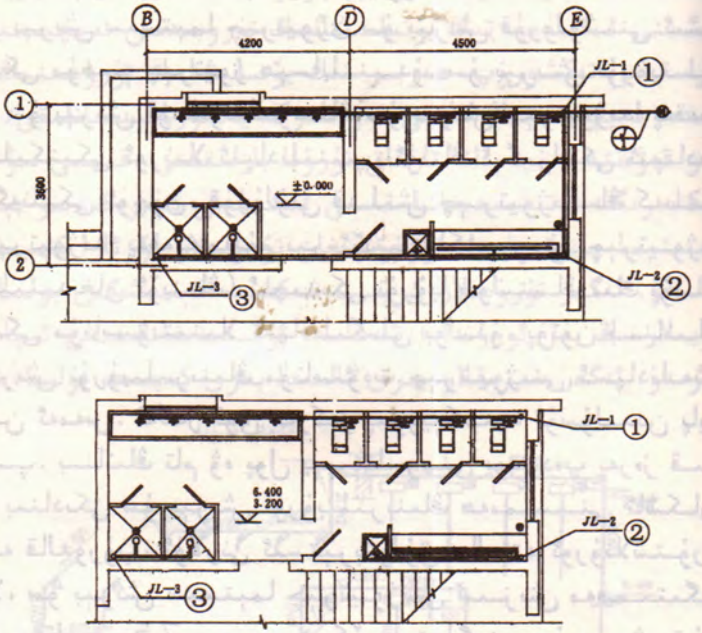

سۇ پومپىسى ئارقىلىق ئۇستىدىن ئاستىغا سۇ بېرىش ئۇسۇلى

بىۋاستە ئاستىدىن ئۇستىگە سۇ بېرىش ئۇسۇلى

5.5 ـ رەسىم سۇ بېرىش سىستېمىسىنى كۆرسىتىش چېرتيوژى

ئەگەر ھەر قايسى قەۋەتلەردىكى سۇ ئىشلىتىش ئەسلىھەلىرى ئوخشاش بولمىسا، ھەر قايسى قەۋەتنىڭ سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژنى ئايرىم ـ ئايرىم سىزىشقا توغرا كېلىدۇ. ئوخشاش بولسا، ئۆلچەملىك قىلىپ بىرنى سىزىش بىلەن كۇپايىلىنىدۇ. 6.5 ـ رەسىمدە مەلۇم مېھمانسارانىڭ ئەرلەر ھاجەتخانىسى ۋە ئۇنىڭغا سەپلەنگەن يۇيۇنۇش ئەسلىھەلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇش چېرتيوژى كۆرسىتىلگەن بولۇپ، مۇشۇ قەۋەتتە ئۇچ دانە تىك تۇ-
رۇبىنى كۆرگىلى بولىدۇ.

6.5 ـ رەسىم سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژى

① نومۇرلۇق تىك تۇرۇبا تۆت دانە تەرەت قاچىسىنىڭ سۇ ساد-
دۇقى بىلەن يۇز يۇيۇش دېسسىنىڭ جۇمەكلىرىگە ئۇلانغان؛ ② نو-
مۇرلۇق تىك تۇرۇبا كىچىك تەرەت ئېرىقچىسى بىلەن يۇندى دې-
سسىنىڭ جۇمىكىگە ئۇلانغان؛ ③ نومۇرلۇق تىك تۇرۇبا ئىككى
مونچىدىكى دۇش جۇمىكىگە ئۇلانغان.

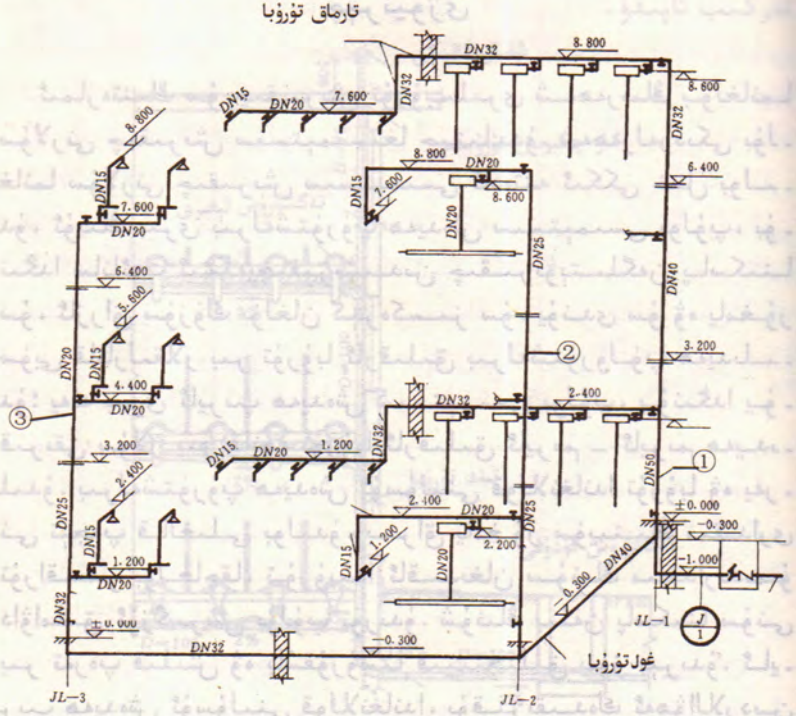
سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژىدىكى سىزىقلار ئومۇمىي تەك-
شىلىك چېرتيوژىدىكى سىزىقلار بىلەن ئوخشاش بولۇپ، تامنىڭ
كونتۇر سىزىقى ئوتتۇراھال توم سىزىق بىلەن سىزىلىپ، ئۆل-
چەملىرى يېزىلمايدۇ. پەقەت ئۆيلەرنىڭ كەڭلىك، ئۇزۇنلۇق يۆنە-
لىشتىكى ئوق سىزىق ئۆلچەملا يېزىلىدۇ.

3. سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژى

سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژى سۇ بېرىش قۇرۇلۇشىنى ئىشلەشتىكى مۇھىم چېرتيوژ ھېسابلىنىدۇ. سۇ بېرىش تۇرۇبىسى بىلەن سۇ بېرىش ئۈسكۈنىلىرىنىڭ سۇ بېرىش چېرتيوژىدا پەقەت تەكشىلىكتىكى ئورنىلا ئىپادىلىنىپ، ئۇنىڭ ئېگىزلىكى ئىپادىلەنمىگەنلىكى ئۈچۈن، قۇرۇلۇش قىلىش چېرتيوژىنىڭ كەسمە يۈز چېرتيوژىدا پەقەت مەلۇم بىر ئۆينىڭ (كەسمە يۈز چېرتيوژى ئىپادىلىنىدىغان ئۆينىڭ) ئىچىدىكى تۇرۇبا يولىنىڭ تىك يۆنىلىشتىكى مۇناسىۋىتىنىلا ئىپادىلىگىلى بولىدۇ. پۈتۈن بىنانىڭ سۇ بېرىش تۇرۇبىلىرىنىڭ مۇناسىۋىتى چېرتيوژىنى ئىپادىلەش مۇمكىن ئەمەس. ئەگەر ئوق مەركەز پىرويېكسىيە ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ، بىنانىڭ تام ۋە پول يېپىقلىرىنى يوق دەپ پەرەز قىلىپ، بىنادىكى سۇ بېرىش تۇرۇبىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئاشكارا ھالەتتە قالدۇرۇپ، ئۇلارنى ئىستېرېئولۇق ھالەتتە ئورۇنلاشتۇرغاندىلا، سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژىنى سىزىش مەقسىتىگە يەتكىلى بولىدۇ. 7.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگىنى سۇ بېرىش تۇرۇبىلىرىنىڭ ئىستېرېئولۇق ئورۇنلاشتۇرۇلغان سىستېما چېرتيوژىدىن ئىبارەت.

ئادەتتە سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژىدا، تۇرۇبىلارنىڭ ئەمەلىي ئۇزۇنلۇقىنى ئىمكانقەدەر تولۇق ئىپادىلەپ بېرىش ئۈچۈن، ئۇدۇل ئوق مەركەز پىرويېكسىيە ئۇسۇلى قوللىنىلىدۇ. مۇشۇنداق قىلغاندا گورىزونتال ۋە تىك يۆنىلىشتە تۇرۇبىلارنىڭ ئەمەلىي ئۇزۇنلۇقىنى بىرقەدەر تولۇق ئىپادىلەپ بەرگىلى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژىنى كۆرگەندە، ئاۋۋال سۇ بېرىش سىستېما چېرتيوژى بىلەن سۇ بېرىش تەكشىلىك چېرتيوژىنى سېلىشتۇرۇپ چىقىپ، پىرويېكسىيە يۆنىلىشىنىڭ قايسى تەرەپتە بولىدىغانلىقىنى بېكىتكەندىن كېيىن، سۇ بېرىش تۇرۇبىسىنىڭ كىرىش ئورنىدىن باشلاپ، ئىستېرىلكا كۆرسەتكەن يۆنە-

لىشكە ئاساسەن، تەرتىپ بويىچە تۇرۇبىنىڭ يەر ئاستىدىكى يۆنە-
لىشىنى ئىگىلەپ، تىك يۆنىلىشلىك تۇرۇبىدىن نەچچىسىنىڭ
بارلىقىنى تەكشۈرۈپ، ھەربىر تىك يۆنىلىشلىك تۇرۇبىنىڭ ئە-
چىدە، نەچچىسىنىڭ قايسى قەۋەتلەرگە يەتكۈزۈلىدىغانلىقى، ھەر-
بىر قەۋەتتە نەچچە دانە تارماق تۇرۇبا بارلىقىنى، قايسى سۇ جۇ-
مەكلىرىگە تۇتىشىدىغانلىقىنى ئىگىلەش كېرەك. سۇ بېرىش
سىستېما چېرتيوژىدا، نۇرغۇنلىغان تۇرۇبىلار ئۆزئارا كېسىشكەن
بولىدۇ. ئەگەر تۇرۇبىلار كرېست شەكلىدە كېسىشكەن بولسا، تۇ-
رۇبىلارنىڭ بىر ئورۇندا + شەكلىدە ئۇلىنىدىغانلىقىنى ئىپادىلەپ
بېرىدۇ. ئەگەر سىزىقلار بىرى ئالدىدا بىرى كەينىدە بولسا، تۇرۇ-

7.5 ـ رەسىم سۇ بېرىش سىستېمىسىنى كۆرسىتىش چېرتيوژى

بىلارنىڭ مۇشۇ يەردە ئۇلانماي، ئىلگىرى ـ كېيىن ئالمىشىپ ئۆتىدىغانلىقىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ.

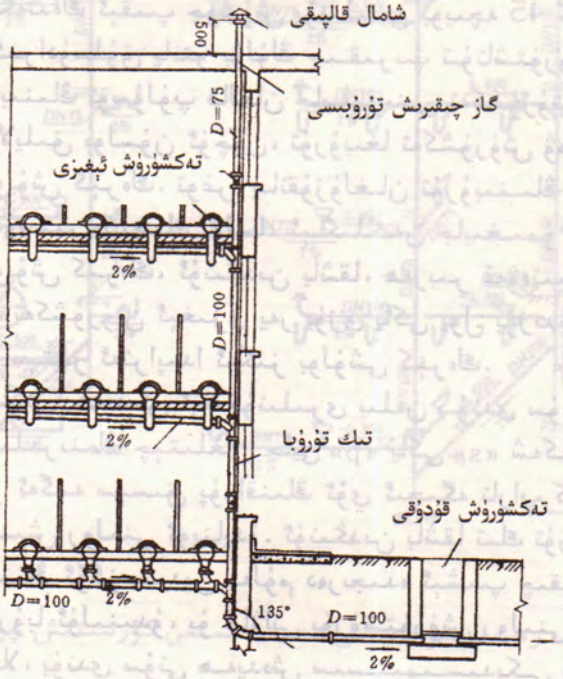
سۇ بېرىش تۈرۈبىلىرىنىڭ پولدىن تېشىپ ئۆتكەن جايىغا، بىر پارالليل سىزىق ۋە 45 گىرادۇسلۇق يانتۇ سىزىق سىزىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە مۇشۇ سىزىقنىڭ ئوتتۇرىسىغا شۇ قەۋەتنىڭ ئېگىزلىكى بېرىلىدۇ. تۈرۈبىنىڭ تامنى تېشىپ ئۆتكەن قىسمىغىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش سىزىق سىزىلىدۇ (5.5 ـ رەسىمگە قارالسۇن).

§ 4 . سۇ چىقىرىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

ئىمارەتنىڭ سۇ چىقىرىش تۈرۈبىلىرى شەھەرنىڭ بۇلغانما سۇلارنى چىقىرىش سىستېمىسىغا چېتىلىدۇ. شەھەرلەردىكى بۇلغانما سۇلارنى چىقىرىش سىستېمىسى ئادەتتە ئىككى خىل بولىدۇ، ئۇنىڭ بىرى بىرلەشتۈرۈپ ھەيدەش سىستېمىسى بولۇپ، بۇنىڭدا سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىدىن چىقىرىۋېتىلگەن پاسكىنا سۇ، ئازراق سۈزۈك بولغان كېرەكسىز سۇ، يۇندى سۇ ۋە يامغۇر سۈيى قاتارلىقلار بىر تۈرۈبا ئارقىلىق بىرلەشتۈرۈلۈپ ھەيدىلىدۇ؛ يەنە بىرى ئايرىپ ھەيدەش سىستېمىسى بولۇپ، بۇنىڭدا يۇقىرىقى سۈلار بىر قانچە تۈرۈبا ئارقىلىق ئايرىم ـ ئايرىم ھەيدىلىدۇ. بىرلەشتۈرۈپ ھەيدەش ئۇسۇلىنى قوللانغاندا تۈرۈبا ۋە يەر ئاستىدىكى قالغىلى بولىدۇ، بىراق يامغۇر سۈيىنىڭ مىقدارى تۇراقسىز بولغاچقا، تۈرۈبىدا ئاقىدىغان سۇنىڭ مىقدارىدىمۇ داۋاملىق ئۆزگىرىش بولۇپ تۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن پاسكىنا سۇنى بىر تەرەپ قىلىش ۋە باشقۇرۇشتا قىيىنچىلىق يۇز بېرىدۇ. ئايرىپ ھەيدەش ئۇسۇلىنى قوللانغاندا، يۇقىرىقىدەك ئەھۋاللاردىن

ساقلانغىلى بولىدۇ. بۇ خىل ئۇسۇلدا پاسكىنا سۇنى بىر تەرەپ قىلغاندا كېتىدىغان مەبلەغنى تېجىگىلى بولسىمۇ، لېكىن تۇرۇ-بىلارنى قۇراشتۇرۇشقا كېتىدىغان چىقىم كۆپرەك بولىدۇ. يامغۇر كەم ياغىدىغان رايونلاردا يەنىلا بىرلەشتۇرۇپ ھەيدەش ئۇسۇلىنى قوللىنىش مۇۋاپىق.

ئۆي ـ ئىمارەت ئىچىگە ئورۇنلاشتۇرۇلىدىغان پاسكىنا سۇ چىقىرىش سىستېمىسى 8.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك بولۇپ، ئۇ يۇندى سۇ يىغىش ئۇسكۇنىسى، يۇندى سۇ چىقىرىۋېتىدىغان تىك تۇرۇبا، ياتقۇزۇلغان گورىزونتال يۆنىلىشتىكى تۇرۇبا ۋە سىرتقا ئۇلىنىدىغان سۇ چىقىرىۋېتىش تۇرۇبىسى قاتارلىقلاردىن تەركىب تاپىدۇ.

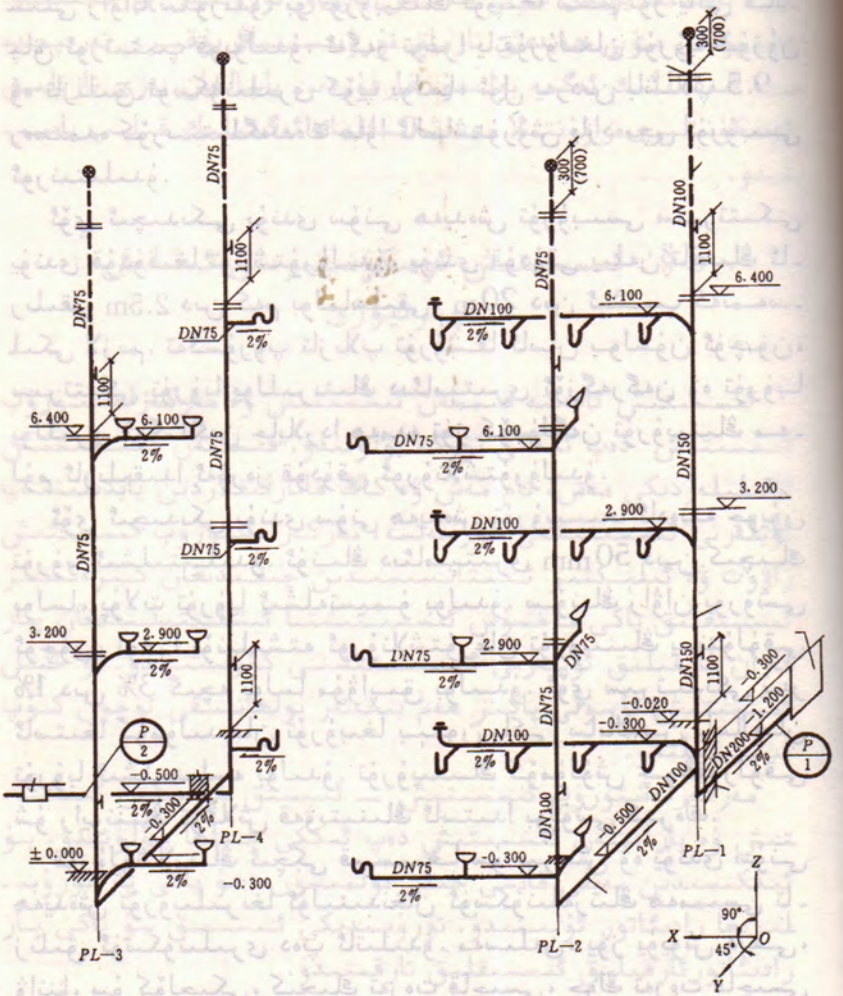
8.5 ـ رەسىم سۇ ھەيدەش تۇرۇبىسىنىڭ كۆرسەتمە چىرتيوژى

قەۋەتلىك بىنالارنىڭ بىرىنچى قەۋىتىدىكى يۇندى سۇنى ھەيدەش تۇرۇبىسى ئادەتتە شۇ قەۋەتنىڭ ئاستىغا ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ. قالغان قەۋەتلەرنىڭ بولسا، پول تاختىسىنىڭ ئاستىغا ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ. ئەگەر پاكىز ۋە كۆركەم بولۇش تەلەپ قىلىنسا، تۇرۇبىنى باشقا ماتېرىياللار ئارقىلىق ئوراپ قويۇشقىمۇ بولىدۇ.

يۇندى سۇنى ھەيدەيدىغان تىك تۇرۇبا ئادەتتە پاسكىنا سۇ ماڭىدىغان ئۇسكۇنىلەر توپلاشقان جايغا يېقىنراق ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ. كۆركەم قىلىش ۋە يەرنى تېجەپ قېلىش ئۈچۈن، تىك تۇرۇبىنى ئۆينىڭ بۇلۇڭىغا ئورنىتىش كېرەك.

تىك تۇرۇبىنى يانتۇ ياتقۇزۇلغان تۇرۇبىغا چاتقاندا، يۇندى سۇنىڭ راۋان ھەيدىلىشىگە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، 9.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك ئېقىپ چۈشۈش يۆنىلىشى بويىچە 45 گىرادۇس ياكى 60 گىرادۇسلۇق يانتۇ بۇلۇڭ چىقىرىپ تۇتاشتۇرۇش كېرەك. تۇرۇبىنىڭ توسۇلۇپ قالغان جايلىرىنى تەكشۈرۈش ۋە تازىلاشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، تۇرۇبىغا تەكشۈرۈش ۋە تازىلاش ئېغىزى قويۇش كېرەك. توغرا ياتقۇزۇلغان تۇرۇبىنىڭ بۇلۇڭى 135 گىرادۇستىن كىچىك بولسا، ئېگىلگەن جايىغمۇ تازىلاش ئېغىزى قويۇش كېرەك، ئۇنىڭدىن باشقا، ھەربىر قەۋەتتىكى تىك تۇرۇبىنىڭ تەكشۈرۈش ئېغىزى يەر يۈزى ياكى پول يۈزىدىن تەخمىنەن بىر مېتىر ئەتراپىدا ئېگىز بولۇشى كېرەك.

يۇندى سۇنى ھەيدەش ئۇسكۇنىلىرى بىلەن يۇندى سۇنى ھەيدەش تۇرۇبىلىرىنىڭ چېتىلغان جايى «p» ياكى «s» شەكلىدە ئېگىلىدۇ. بۇ ئەگمە سېسىق پۇراقنىڭ ئۆي ئىچىگە تاراپ كېتىشىدىن ساقلىنىش رولىنى ئويناىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا تىك تۇرۇبىنىڭ ئۈچىغا ئۆينىڭ ئۆگزىسىدىن مەلۇم دەرىجىدە ئېشىپ چىقىپ تۇرىدىغان تۇرۇبا ئۇلىنىدۇ، بۇ ھاۋانى يۇرۇشتۇرۇش رولىنى ئويناىدۇ. شۇنداقلا، يۇندى سۇنى ھەيدەش سىستېمىسىدىكى سېسىق

9.5 ـ رەسىم سۇ ھەيدەش سىستېمىسىنى كۆرسىتىش چېرتيوژى

گازلارنى سىرتقا چىقىرىۋېتىپ، پاسكىنا سۇلارنىڭ تۆۋەنگە ئېقىشىنى راۋانلاشتۇرىدۇ. بۇ تۇرۇبىنىڭ ئۈچىغا سىم تور ياكى قالپاق ئورنىتىپ قويۇلىدۇ. ئەگەر توغرا ياتقۇزۇلغان تۇرۇبا ئۇزۇن ۋە تازىلىق ئۈسكۈنىلىرى كۆپ بولسا، ئۇل يەردىن باشلاپ 9.5 - رەسىمدە كۆرسىتىلگەندەك ھاۋا ئالماشتۇرۇش يارىدەمچى تۇرۇبىسى ئورنىتىلىدۇ.

ئۆي ئىچىدىكى يۇندى سۇنى ھەيدەش تۇرۇبىسى سىرتتىكى يۇندى قۇدۇقىغا تۇتاشتۇرۇلىدۇ، يۇندى قۇدۇقى بىلەن تامنىڭ ئارىلىقى 2.5m دىن كەم بولماسلىقى، 20m دىن ئېشىپ كەتمەسلىكى لازىم. تەكشۈرۈپ تازىلاپ تۇرۇشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، سىرتتىكى تۇرۇبا يوللىرىنىڭ دىئامېتىرى ئۆزگەرگەن ۋە تۇرۇبا يوللىرى ئېگىلگەن جايلاردا ھەمدە تۇز كۆمۈلگەن تۇرۇبىنىڭ مەلۇم ئارىلىقىدا ئەۋرەز قۇدۇقى ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ.

ئۆي ئىچىدىكى يۇندى سۇنى ھەيدەش تۇرۇبىسىغا ئادەتتە چويۇن تۇرۇبا ئىشلىتىلىدۇ. ئۇنىڭ دىئامېتىرى 50mm دىن كىچىك بولسا، پولات تۇرۇبا ئىشلەتسىمۇ بولىدۇ. سۇنىڭ راۋان يۇرۇشى ئۈچۈن، توغرا يۇنىلىشتە ئورۇنلاشتۇرغان تۇرۇبىنىڭ يانتۇلۇقى 1% دىن 3% گىچە بولسا مۇۋاپىق بولىدۇ. ئۆي سىرتىدىكى يەر ئاستىغا كۆمۈلىدىغان تۇرۇبىغا بېتون ياكى ساپالدىن ياسالغان تۇرۇبا ئىشلىتىلسە بولىدۇ. تۇرۇبىنىڭ كۆمۈلۈش چوڭقۇرلۇقى شۇ رايوننىڭ توڭلاش قەۋىتىنىڭ ئاستىدا بولۇشى كېرەك.

قۇرۇلۇشلارنىڭ ئىچكى قىسمىغا سۇ بېرىش ۋە يۇندى سۇنى ھەيدەش تۇرۇبىلىرىغا ئۇلىنىدىغان ئۈسكۈنىلەرنىڭ ھەممىسى تازىلىق ئۈسكۈنىلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن، يۇز يۇيۇش دېسە، ژاننا، سۇ كۆلچىكى، كىچىك تەرەت قاچىسى، چوڭ تەرەت قاچىسى قاتارلىقلار. بۇلار سۇ بېرىش ۋە يۇندى سۇنى چىقىرىۋېتىش سىستېمىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى ھېسابلىنىدۇ. تازىلىق ئۈسكۈنىلىرىنىڭ كۆپ قىسمى فارفور بۇيۇملىرىدىن تەييارلىنى-

دۇ، ھەربىر تازىلىق ئۈسكۈنىسىنىڭ ئۈستىگە سۇ بېرىش جۈمە-
كى، ئاستىغا يۇندى سۇنى ھەيدەش تارماق تۇرۇبىسى ئورنىتىلە-
دۇ. يۇندى سۇنى ھەيدەش تارماق تۇرۇبىسىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە
«s» شەكىللىك ئەگمە بولىدۇ. فارفۇردىن ياسالغان بەزى تازىلىق
ئۈسكۈنىلىرى زاۋۇتتىلا «s» شەكىللىك ئەگمىلىك قىلىپ ياسا-
لىدۇ.

5 § . ئىسسىتىش ئۈسكۈنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

ئىسسىتىش ئادەتتە قىسمەن ئىسسىتىش ۋە مەركەزلەشتۈرۈپ ئىسسىتىش دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. قىسمەن ئىسسىتىش ئائىلىلەردىكى مەش، تام مەش ۋە كاڭ قاتارلىقلاردىن پايدىلىنىپ ئۆيلەرنى ئىسسىتىشنى كۆرسەتسە، مەركەزلەشتۈرۈپ ئىسسىتىش زاۋۇت ۋە ئېلېكتىر ئىستانسىسىدىن چىقىدىغان كېرەكسىز ئىسسىقلىق ياكى مەخسۇس ئىسسىتىشتا ئىشلىتىلىدىغان پار قازان ئارقىلىق ئۆيلەرنى ئىسسىتىشنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل ئىسسىتىش ئۈسۈلى پاكىز ھەم بىخەتەر بولغانلىقى ئۈچۈن كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

مەركەزلەشتۈرۈپ ئىسسىتىش — ئىسسىق سۇ بىلەن ئىسسىتىش ۋە پار بىلەن ئىسسىتىش دەپ ئىككى خىلغا بۆلۈنىدۇ، بۇ ئىككىسىدىن مەيلى قايسى خىلى بولمىسۇن، سۇ ياكى پار تۇرۇبىلىرىغا رادىئاتور ئۇلىنىدۇ. تۇرۇبىدىكى ئىسسىق سۇ ياكى پار رادىئاتورئارقىلىق ئىسسىقلىق تارقىتىدۇ.

ئىسسىق سۇ بىلەن ئىسسىتىش سىستېمىسىنىڭ سۇيى پار قازىنىدىن چىققاندا قايناق سۇنىڭ تېمپېراتۇرىسى 90 گىرادۇس بولىدۇ، بۇ سۇ بارلىق رادىئاتورلاردىن ئۆتۈپ، يەنە پار قازىنىغا

قايتىپ كەلگەندە سۇنىڭ تېمپېراتۇرىسى تەخمىنەن 70 گىرادۇس قا چۈشىدۇ. ئىسسىق سۇ بىلەن ئىسسىتىش سىستېمىسىدىكى سۇ پار قازىنىدا ئىسسىش جەريانىدا كېڭىيىش پەيدا قىلغاچقا، سۇنىڭ كېڭىيىشىگە ئىمكانىيەت قالدۇرۇش ئۈچۈن، ئىسسىتىلىدىغان قۇرۇلۇشنىڭ ئەڭ ئۈستى قىسمىغا سۇ تۇڭى ئورنىتىلىدۇ، بۇنىڭدىن باشقا، تۇرۇبا ئىچىدە ھاۋا قاپلىشىپ قېلىپ، سۇ راۋان ئۆتۈشەلمەي، ئىسسىتىشقا تەسىر يېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، تۇرۇبا ئىچىدە تۇرۇپ قالغان ھاۋانى ۋاقتىدا چىقىرىۋېتىش لازىم.

پار بىلەن ئىسسىتقاندا، پار تېمپېراتۇرىسى ئىسسىق سۇغا قارىغاندا يۇقىرى بولغاچقا، پار ماڭدىغان تۇرۇبىنىڭ دىئامېتىرى ئىسسىق سۇ ماڭدىغان تۇرۇبىنىڭ دىئامېتىرىدىن كىچىك بولىسىمۇ، ئۆيىنى تېز ئىسسىتىدۇ، قەرەللىك ئىسسىتىلىدىغان قۇرۇلۇشلارنى، يەنى كىنو ـ تىياتىرخانا ۋە ئاشخانا قاتارلىقلارنى پار بىلەن ئىسسىتىش بىرقەدەر مۇۋاپىق. لېكىن پار تۇرۇبىسىدىن بىر خىل ئاۋاز چىقىپ تۇرىدىغان بولغاچقا ھەمدە تېمپېراتۇرا يۇقىرى بولغاچقا، ئۆيىنىڭ ھارارىتىدە ئۆزگىرىش كۆپ بولىدۇ. بۇلاردىن باشقا يەنە ئۆيىنىڭ ھاۋاسىنى قۇرغاقلاشتۇرۇپ قويىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئولتۇراق ئۆي ۋە دوختۇرخانا قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنى يەنىلا سۇ بىلەن ئىسسىتقان ياخشى.

سۇ بىلەن ئىسسىتىش ياكى پار بىلەن ئىسسىتىشنىڭ قايسى بىرى بولمىسۇن، ئۇلارنىڭ قوش تۇرۇبلىق ياكى تاق تۇرۇبلىق ھەمدە يۇقىرىدىن باشلىنىش ياكى تۆۋەندىن باشلىنىش قاتارلىق شەكىللىرى بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەر قايسىسى ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىككە ئىگە.

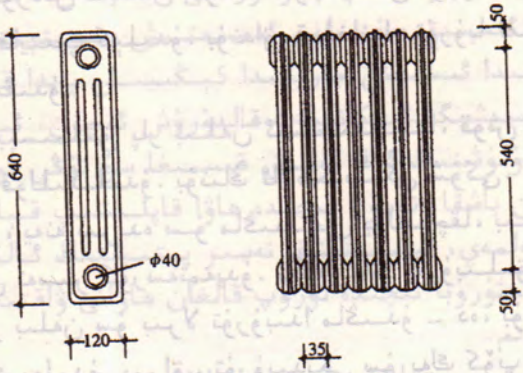
قوش تۇرۇبلىق سىستېما بىلەن ئىسسىتقاندا، ئىسسىق سۇ تۇرۇبىسى بىۋاستە رادىئاتورغا ئۇلىنىدىغان بولغاچقا، رادىئاتور ئىچىدىكى سۇنىڭ تېمپېراتۇرىسى ئۆز ھالىتىنى ساقلاپ قالالايدۇ.

دۇ. رادىئاتوردىن قايتقان سۇ ــ سۇ قايتىش تۇرۇبىسى ئارقىلىق پارقىرىتىپ كېلىدۇ. بۇنداق قىلغاندا، تۇرۇبا ئىسرىقچىلىقى كېلىپ چىقىدۇ.

تۆۋەن بېسىملىق پار بىلەن ئىسسىتىشتا، قوش تۇرۇبلىق سىستېما قوللىنىلىدۇ. بۇنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى، تۇرۇبىنىڭ بىرىدە پار، يەنە بىرىدە سۇ ماڭىدىغان بولغاچقا، بىر ـ بىرىگە ھېچقانداق تەسىر كۆرسەتمەيدۇ. ئەگەر تاق تۇرۇبلىق سىستېما بولسا، پار بىلەن سۇ بىرلا تۇرۇبىدا ماڭىدۇ ـ دە، بۇ ئاددىي ھەم تېجەشلىك بولىدۇ. بىراق، تۇرۇبىدىكى سۇ بەك كۆپ بولۇپ كەتكەنده، پارنىڭ راۋان مېڭىشى توسقۇنلۇققا ئۇچرايدۇ. قوش تۇرۇبلىق پار سىستېمىسىدىكى رادىئاتورغا بولسا پار توسقۇچ ئورنىتىلىدۇ. ئۇ سۇنى ئۆتكۈزۈۋېتىپ، پارنى توسۇپ قېلىش رولىنى ئويناىدۇ.

1. ئىسسىتىش ئۇسكۇنىلىرى ۋە شەرتلىك بەلگىلەر

ئۆي ـ ئىمارەتلەردە ئىسسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئۇسكۇنىلەر رادىئاتور دەپ ئاتىلىدۇ. رادىئاتور چويۇن، پولات، ئالىيۇمىن، فارفۇر ۋە بېتون قاتارلىق ماتېرىياللاردا ئىشلىنىدۇ. ئۇلارنىڭ شەكلى ھەر خىل بولىدۇ، بۇنىڭ ئىچىدە كۆپ ئىشلىتىلىدىغانلىرى تۇرۇبا شەكىللىك، ياپراق شەكىللىك، تۆۋرۈك شەكىللىكتىن ئىبارەت. بۇلارنىڭ ئىچىدە چويۇندىن ئىشلەنگەن ياپراق ۋە تۆۋرۈك شەكىللىكلىرى كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. تۆۋرۈك شەكىللىك رادىئاتور سىيلىق بولۇپ، ئۇنى تازىلاش ئاسان بولىدۇ. ياپراق شەكىللىك رادىئاتورنىڭ ئىسسىتىش ئۈنۈمى يۇقىرى بولىدۇ، 5. 10 ـ رەسىمده رادىئاتورنىڭ شەكلى كۆرسىتىلدى.

10.5 ـ رەسىم رادىئاتورنىڭ شەكلى ۋە ئۆلچىمى

رادىئاتور تۇرۇبا، ھەر خىل زاپچاس ۋە ئوسكۇنە قاتارلىقلار ئارقىلىق بىر ـ بىرى بىلەن تۇتاشتۇرۇلىدۇ، بۇ زاپچاس ۋە ئوسكۇنىلەر ئىسسىتىش ئوسكۇنىلىرىنى قۇراشتۇرۇش چېرتيوژلىرىدا 2.5 ـ جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەن شەرتلىك بەلگىلەر ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ.

2. ئىسسىتىش چېرتيوژى

ئادەتتە قۇرۇلۇشلاردىكى ئىسسىتىش ئوسكۇنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژلىرى، ئىسسىتىش سىستېمىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى، ئىستېرېئولۇق كۆرۈنۈش چېرتيوژى ۋە ئىسسىتىش ئوسكۇنىلىرىنىڭ چوڭايتىلغان چېرتيوژى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىسسىتىش تۇرۇبا يوللىرىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىدا تۇرۇبىلارنىڭ ئورنى، دىئامېتىرى ھەمدە رادىئاتورنىڭ تۇرى، سانى ۋە باشقىلار ئىپادىلىنىدۇ. چوڭايتىلغان چېرتيوژدا بولسا بەزى قىـ

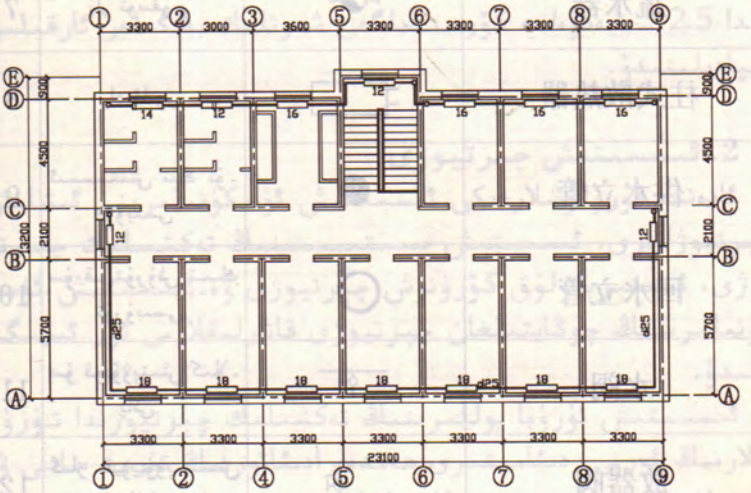
1.5 ـ جەدۋەل سۇ بېرىش چېرتيوژىدا ئۇچرايدىغان بىر قىسىم شەرتلىك بەلگىلەر

№	ئاتلىشى	شەرتلىك بەلگىسى	خەنزۇچە ئاتلىشى
1	ئىسسىتىش غول تۇ-رۇبىسى		热水干管
2	سۇ قايتۇرۇش غول تۇرۇبىسى		回水干管
3	چاسا شەكىللىك كېڭەيتكۈچ		方形伸缩器
4	كىلاپان		阀门
5	توختىتىش كىلاپانى		载止阀
6	رادىئاتورنىڭ ھاۋا قويۇۋەتكۈچىسى		散热器跑风门
7	پار توسقۇچ		蔬水器
8	رادىئاتور		柱式散热器
9	ئىسسىتىش تىك تۇ-رۇبىسى		供水立管
10	سۇ قايتۇرۇش تىك تۇرۇبىسى		回水立管
11	سۇ قويۇۋېتىش كىلا-پانى		水阀
12	گاز قويۇۋېتىش كىلاپانى		放器阀

سىملىرى چوڭايتىلىپ بېرىلىدۇ. بۇلاردىن باشقا يەنە ئۆلچەملىك چېرتيوژمۇ بولىدۇ. 11.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگىنى مەلۇم بىنا-نىڭ ئىسسىتىش تۈرۈبا يوللىرىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى بىلەن ئىستېرېئولۇق چېرتيوژىدۇر.

§ 6. كۆمۈر گازى ئۈسكۈنىلىرىنى ئىشلەش چېرتيوژى

كۆمۈر گازى ۋە نېفىت گازى، هازىرقى زامان كىشىلىرىنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان يېقىلغۇ مەنبەسى بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ تۈرۈبا يوللىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە ئوچاق قاتارلىق تۇرمۇش ئۈسكۈنىلىرىگە چېتىلىشى قاتارلىقلار ئالاهىدە تېخنىكا تەلەپ قىلىدىغان بولغاچقا، بۇنىڭ ئۈچۈن مەخ-

11.5 ـ رەسىم ئىسسىتىش تەكشىلىك چېرتيوژى

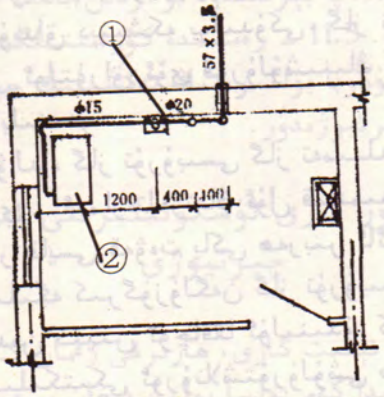
سۇس چېرتيوژ سىزىلىپ، شۇ چېرتيوژ بويىچە قۇراشتۇرۇش ئې-
لىپ بېرىلىدۇ. شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى، گاز تۇرۇبىلىرىنىڭ
ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم تەركى-
بىي قىسمى ھېسابلىنىدۇ.

ئادەتتىكى ئەھۋالدا، گاز تۇرۇبىسى گاز تەمىنلەيدىغان غول لە-
نىيە ئارقىلىق ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ ئۇل قىسمىدىن بىنا ئىچىگە
كىرگۈزۈلۈپ، ھەر قايسى قەۋەت ياكى ھەربىر ئائىلىگە يەتكۈزۈ-
لىدۇ. ھەربىر ئائىلىگە كىرگۈزۈلگەن گاز تۇرۇبىسى گاز سائىتى-
دىن ئۆتكۈزۈلگەندىن كېيىن ئوچاققا ئۇلىنىدۇ. كۆمۈر گازى تۇ-
رۇبىسىنىڭ تەكشىلىكتىكى ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى سۇ بېرىش تۇرۇ-
بىسىنىڭكىگە ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش بولىدۇ. ئوخشاشمايـ
دىغان يېرى، تۇرۇبىلارنىڭ ھىملىقى ۋە پۇختىلىقى، يەرگە كۆمۈ-
لىدىغان قىسمىغا بولغان چېرىشتىن ساقلىنىش تەلىپى، تۇرۇبا
ئۇلاقلىرىنىڭ كەپشەرلىنىش تەلىپى قاتارلىقلارغا قويۇلىدىغان
تەلەپ بىرقەدەر يۇقىرى بولىدۇ.

1. كۆمۈر گازى تۇرۇبىلىرىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

1. كۆمۈرگازى ئادەتتىكى ئولتۇراق ئۆيلەردە ئاشخانىغىلا ئىش-
لىتىلىدىغان بولغاچقا، ئاشخانىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىنى سى-
زىش ئارقىلىق مەسىلىنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ. كۆمۈر گازى تۇ-
رۇبىسى بىنا سىرتىدىن بىنا ئىچىگە كىرگۈزۈلگەندىن كېيىن،
تىك تۇرۇبا ئارقىلىق ھەر قايسى قەۋەتلەردىكى ئاشخانىلارغا تەق-
سىملىنىدۇ (12.5 ـ رەسىمگە قارا‌ڭ). گاز تۇرۇبىسىنى ئۇلدىن
ئۆتكۈزگەندە زەخىملىنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، تۇرۇبا
سىرتىغا قاپلىما تۇرۇبا ئىشلىتىلىدۇ.

ئادەتتە، كۆمۈر گازى تۇرۇبىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژىنى
سىزغاندا ئىشلىتىلىدىغان سىزىقلارنىڭ ئۆلچىمى سۇ بېرىش
چېرتيوژى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ.

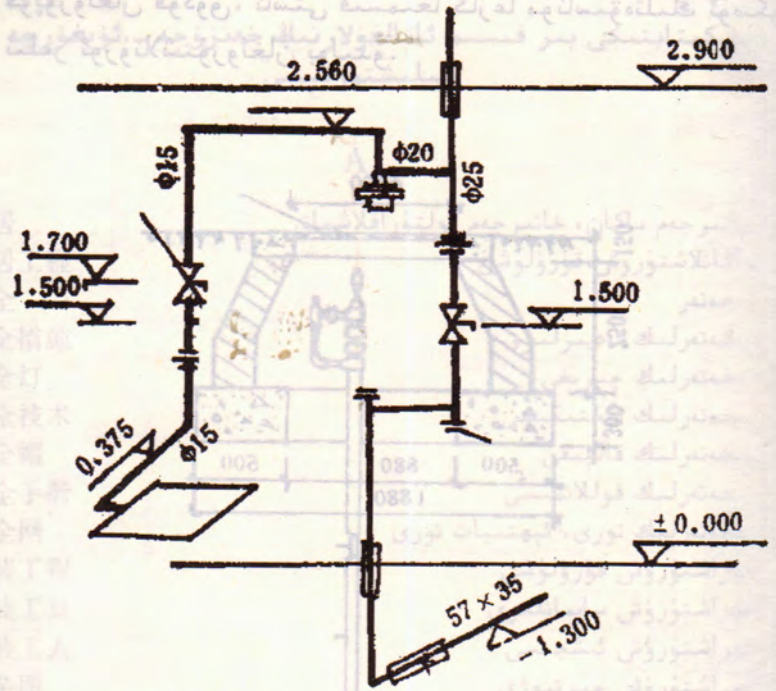

12.5 ـ رەسىم كۆمۈر گازى تۈرۈبىسىنىڭ تەكشىلىك چېرتيوژى

ئۇستىگە شۇ قەۋەتنىڭ ئېگىزلىكى بېرىلىدۇ. تۈرۈبىنىڭ تامـ
نى تېشىپ ئۆتكەن قىسمىغمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش سىزىق سـ
زىلىدۇ.

2. كۆمۈر گازى تۈرۈبىلىرىنىڭ سىستېما چېرتيوژى

كۆمۈر گازى تۈرۈبىلىرىنىڭ سىستېما چېرتيوژى سۇ بېرىش تۈرۈبىلىرىنىڭ سىستېما چېرتيوژى بىلەن ئوخشاش بولۇپ، ئىستېرېئو پىرويېكسىيە ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ سىزىلىدۇ. 13.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگىنى بىر ئىچى قەۋەتتىكى ئاشخانىغا گاز تۈرۈبىسىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى بولۇپ، ئۇنىڭدا گاز سائـ
تى، تازىلاش ئېغىزى ۋە گاز ئوچاق قاتارلىقلار ئىپادىلەنگەن. تۇـ
رۇبىلارنىڭ تامدىن ياكى پولدىن تېشىپ ئۆتكەن قىسمىغا قاپلىما تۈرۈبا ئىشلىتىلگەن. قاپلىما تۈرۈبا بىلەن گاز تۈرۈبىسى ئارىلـ
قىدىكى بوشلۇق يۇمشاق ماتېرىيال بىلەن ئېتىلگەن بولىدۇ.

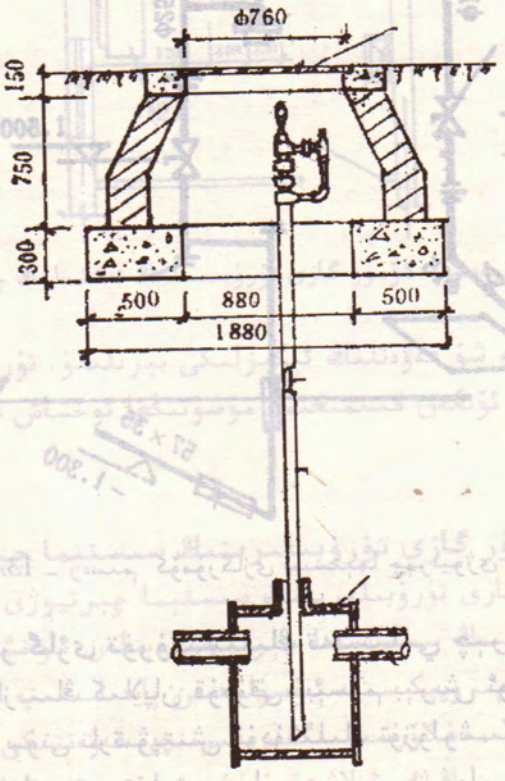

13.5 ـ رەسىم كۆمۈرگازى سىستېما چېرتيوژى

3. كۆمۈر گازى تۈرۈبىسىنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى

كۆمۈر گازىنىڭ كىلاپان قۇدۇقى، بېسىم بېرىش ئورنى، يىغىلىپ قالغان سۇنى تارتىۋېتىش قۇدۇقىنىڭ تۈزۈلۈشىگە ۋە ئىشلەش ئۇسۇلىغا نىسبەتەن تەپسىلىي چېرتيوژ بولىدۇ. 14.5 ـ رەسىمدە كۆرسىتىلگىنى يىغىلىپ قالغان سۇنى تارتىپ چىقىرىۋېتىش قۇدۇقىنىڭ كەسمە يۈز تەپسىلىي چېرتيوژى بولۇپ، قاتلىرىماقتا سۇ بېرىش ـ سۇ چىقىرىشتا ئىشلىتىلىدىغان سۇ سائىتى ياكى تەكشۈرۈش قۇدۇقىغا ئوخشاش بۇمۇ ئۇستى قىسمى خىشتا

قوپۇرۇلغان قۇدۇق، ئاستى قىسمىغا گازغا مۇناسىۋەتلىك ئۈسكۈنىلەر ئورۇنلاشتۇرۇلغان بولىدۇ.

14.5 ـ رەسىم كۆمۈرگازى تەكشۈرۈش قۇدۇقى

بۇ كىتابتىكى بىر قىسىم ئاتالغۇلارنىڭ خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرمىسى

A

安居	خاتىرجەم ماكان، خاتىرجەم ئولتۇراقلاشماق
安居工程	ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى
安全	بىخەتەر
安全措施	بىخەتەرلىك تەدبىرلىرى
安全灯	بىخەتەرلىك چىرىغى
安全技术	بىخەتەرلىك تېخنىكىسى
安全帽	بىخەتەرلىك قالپىقى
安全手册	بىخەتەرلىك قوللانمىسى
安全网	بىخەتەرلىك تورى، ئېھتىيات تورى
安装工程	قۇراشتۇرۇش قۇرۇلۇشى
安装工具	قۇراشتۇرۇش سايمانلىرى
安装工人	قۇراشتۇرۇش ئىشچىسى
安装图	قۇراشتۇرۇش چىرتيوژى
暗电线	يوشۇرۇن توك يولى
凹阳台	ئويۇق بالكون، پېتىنقى بالكون

B

白色水泥	ئاق سېمونت
白铁皮	ئاق قاڭالتىر
百年大计	ئۇزۇن مۇددەتلىك پىلان
百叶窗	ژاسا روجەك
搬动	كۆچۈرۈش، يۆتكەش
板面做法	پول يۈزىنىڭ ياسىلىشى
板筑（土）墙	سوقما تام
保温材料	ئىسسىقلىق ساقلاش ماتېرىياللىرى
保温设备	ئىسسىقلىق ساقلاش ئۈسكۈنىسى

保养期	ئاسراش مۇددىتى
刨床	رەندىلەش ئىستانوكى، قىرىش ئىستانوكى
刨工	رەندىلىگۈچى، رەندىلەش ئىشچىسى
刨花板	پوزەك تاختا، قىرىندىلىق تاختا
刨子	رەندە
备用料	زاپاس ماتېرىيال
崩塌	ئۆرۈلۈپ چۈشۈش، غۇلاپ چۈشۈش
泵站	ناسوس پونكىتى
比例尺	ماسشتاب، تاناسىپلىق سىزغۇچ
壁橱	تام ئىشكاپ، تام جاۋەن
壁灯	تام چىراغ
壁炉	تام ئوچاق، تام مەش
壁纸	تام قەغىزى
编号	رەت نومۇرى، نومۇر بەلگىلەش
标高	نومىنال ئېگىزلىك
标号	مايكا، نومۇر
标准构件	ئۆلچەملىك دېتال
标准图	ئۆلچەملىك چېرتيوژ
别墅	داچا
冰冻线	توڭلاش سىزىقى
玻璃钢	ئەينەك پولات
玻璃工	ئەينەكچى
玻璃柜	ئەينەك ئىشكاپ
不锈钢	داتلاشماس پولات

C

材料	ماتېرىيال
材料费用	ماتېرىيال خىراجىتى
材料消耗	ماتېرىيال سەرپىياتى
材料员	ماتېرىيالچى، ماتېرىيال باشقۇرغۇچى
采暖	ئىسسىتىش

操作规程	مەشغۇلات مىزانى
草泥抹灰	كاكىل لاي سۇۋاق
测绘	ئۆلچەش
测量工程	ئۆلچەش قۇرۇلۇشى
测量设备	ئۆلچەش ئۈسكۈنىلىرى
插销	تاقاق
产品规格	مەھسۇلات ئۆلچىمى
产品质量	مەھسۇلات سۈپىتى
铲口	زاكروي
常温	نورمال هارارەت (تېمپېراتۇرا)
场地平整	مەيدان تۈزلەش
潮湿	نەملىك
沉降量	ئولتۇرۇشۇش مىقدارى
成品	تەييار مەھسۇلات
城市公用设施	شەھەر جامائەت مۇئەسسەسىلىرى
城市建设	شەھەر قۇرۇلۇشى
承重墙	ئېغىرلىق كۆتۈرىدىغان تام
尺寸线	ئۆلچەش سىزىقى
抽风机	هاۋا سۈمۈرگۈچ
抽水泵	سۇ ناسوسى
出水管	سۇ چىقىرىش تۇرۇبىسى
初步方案	دەسلەپكى لايىھە
初步设计	دەسلەپكى لايىھەلەش
厨房	ئاشخانا
传达室	خەۋەرلىشىش بۆلۈمى
窗洞	دېرىزىلىك
窗户	دېرىزە
窗间墙	دېرىزە ئارىلىقىدىكى تام
窗框	دېرىزە كېشىكى
窗帘盒	دېرىزە گەرنىزى
窗台	دېرىزە تەكچىسى

窗套	دېرىزە پەۋىزى
纯水泥浆	ساپ سېمونت لاي
瓷砖	فارفور
粗线	توم سىزىق
促凝剂	قېتىشتۇرغۇچى خۇرۇچ
脆性材料	چۈرۈك ماتېرىيال
村镇	يېزا ـ بازار
村庄	كەنت
措施	تەدبىر، چارە، ئامال
错缝	چاك باستۇرۇش
错缝搭接	چاك باستۇرۇپ ئۇلاش
错缝焊	كىرىشتۇرۇپ كەپشەرلەش
锉床	ئېكەكلەش ئىستانوكى

D

搭接	ئۆتۈشتۈرۈپ ئۇلاش
搭接长度	ئۆتۈشتۈرۈپ ئۇلاش ئۇزۇنلۇقى
打夯	خاڭداش
打夯机	خاڭداش ماشىنىسى
打桩	قوزۇق قېقىش
大刨子	چوڭ رەندە
打孔筛	ئۆتكەمە، غەلۋىر
大块墙	كۆتەك خىشلىق تام
大理石	مەرمەر تاش
大样图	چوڭايتىلغان چېرتيوژ
代号	نومۇر، بەلگە، شەرتلىك بەلگە
带锯	تاسما ھەرە
袋装水泥	خالتىلىق سېمونت
单层窗	يالاڭ دېرىزە
单层焊缝	يالاڭ كەپشەر
单刀刨	بىر تىغلىق رەندە

单独基础	مۇستەقىل ئۇل
单价	يەككە باها
单面焊接	بىر يۈزىدىن كەپشەرلەش
单坡屋面	بىر نىشاپلىق ئۆگزە
单扇窗	بىر قاناتلىق دېرىزە
单扇门	بىر قاناتلىق ئىشىك
单体建筑	يالغۇز ئىمارەت، يالغۇز قۇرۇلۇش
单位面积	بىرلىك مەيدان (كۆلەم)
单位造价	بىرلىك باها
单项工程	يەككە تۈر قۇرۇلۇشى
挡风扳	شامال توسۇش تاختىسى
挡土墙	توپا توسقۇچ تام
倒塌	ئۆرۈلۈپ چۈشۈش
道路工程	يول قۇرۇلۇشى
稻草扳	پاخال تاختا
稻草屋面	پاخال ئۆگزە
灯光	چىراغ يورۇقى
灯罩	چىراغ قالپىقى
等边角钢	تەڭ تەرەپلىك قىرلىق پولات
低标号水泥	تۆۋەن نومۇرلۇق سېمونت
低温焊	تۆۋەن تېمپېراتۇرلىق كەپشەر
底层抹灰	قارا سۇۋاق
底层平面图	ئاستىنقى قەۋەت تەكشىلىك چىرتيوژى
底座	تەگلىك
地板	پول
地层构造	يەر قاتلىمىنىڭ تۈزۈلۈشى
地方材料	يەرلىك ماتېرىيال
地基	ئۇل يەر
地裂现象	يەر يېرىلىش هادىسىسى
地面	يەر يۈزى، پول يۈزى
地耐力	يەرنىڭ چىداشچانلىقى

地下建筑	يەر ئاستى قۇرۇلۇشى
地下排水管	يەر ئاستى يۇندى تۇرۇبىسى
地下设备	يەر ئاستى ئۈسكۈنىلىرى
地下室	يەر ئاستى ئۆيى
地下水位	يەر ئاستى سۇ ئورنى
地形测量	يەر شەكلىنى ئۆلچەش، توپوگرافىيەلىك ئۆلچەش
地形条件	يەر تۈزۈلۈشى شارائىتى
地形图	يەر شەكلى چىرتيوژى
地震	يەر تەۋرەش
地震波	يەر تەۋرەش دولقۇنى
地震带	يەر تەۋرەش بەلبېغى
地震级	يەر تەۋرەش دەرىجىسى
地震烈度	يەر تەۋرەش كۈچلۈكلۈكى
地震情报	يەر تەۋرەش ئاخباراتى
地震区	يەر تەۋرەش رايونى
地震图	يەر تەۋرەش خەرىتىسى
地震现象	يەر تەۋرەش ھادىسىسى
地震学	يەر تەۋرەش ئىلمى
地震仪	يەر تەۋرەشنى كۆزىتىش ئەسۋابى، سېيسموگراف
地震预报	يەر تەۋرەش مەلۇماتى
地震作用	يەر تەۋرەش تەسىرى
地质报告	گېئولوگىيەلىك دوكلاتى
地质调查	گېئولوگىيەلىك تەكشۈرۈش
地质构造	گېئولوگىيەلىك تۈزۈلۈش
地质条件	گېئولوگىيەلىك شارائىت
点焊机	تېگىشتۈرۈپ كەپشەرلەش ماشىنىسى
电镀	ئېلېكتىرلىك ھەل بېرىش
电工	توكچى
电焊	ئېلېكتىرلىك كەپشەرلەش
电焊机	ئېلېكتىرلىك كەپشەرلەش ماشىنىسى
电焊帽	كەپشەرچى قالپىقى

电焊设备	كەپشەرلەش ئۈسكۈنىلىرى
电焊条	كەپشەر چوكىسى
电弧焊	ئېلېكتىر يايىلىق كەپشەر
点葫芦	ئاسما كىران
电锯	توك ھەرە
电缆	كابېل
电气安装	ئېلېكتىر ئۈسكۈنىلىرىنى قۇراشتۇرۇش
电梯	لىفت
电梯间	لىفتخانا، لىفت ئۆيى
电线杆	ئىستولبا، دېلگىرام
电钻	توك ئۈشكە، دىرىل
垫板	سېلىنچا تاختا
垫层	سېلىنچا قەۋەت
垫木	سېلىنچا ياغاچ
垫片	شايبا
吊车	كىران
吊灯	ئاسما چىراغ
吊环	ئاسما ھالقا
吊桥	ئاسما كۆۋرۈك
吊装	كىرانلىق قۇراشتۇرۇش
吊装机械	كىران ماشىنىلىرى
调查表	تەكشۈرۈش جەدۋىلى
丁砖	توغرا خىش
顶棚	تورۇس، شىپ
定标	خېرىدار بېكىتىش
定额手册	نورما قوللانمىسى
定额指标	نورما كۆرسەتكۈچى
定居	ئولتۇراقلىشىش
定量分析	مىقدار ئانالىزى
定位	ئورۇن بەلگىلەش، ئورۇن بېكىتىش
定位尺寸	ئورۇن بېكىتىش ئۆلچىمى

定型构件	نۇسخىسى بېكىتىلگەن دېتال
冬宫	قىشلىق ساراي
冬季施工	قىشلىق قۇرۇلۇش قىلىش
动工	ئىش باشلاش
冻土	توڭ توپا، توڭ يەر
冻土深度	توپىنىڭ توڭلاش قېلىنلىقى
冻胀	توڭلاشتىن كېڭىيىش، توڭ كۆتۈرۈش
独立基础	مۇستەقىل ئۇل
独立墙	مۇستەقىل تام
独院	ئايرىم هويلا، مۇستەقىل هويلا
读图	چېرتيوژ كۆرۈش، چېرتيوژ تونۇش
堵缝	يوچۇق ئېتىش
镀锌铁皮	سىنك يالتىلغان قاڭالتىر، ئاق قاڭالتىر
短工	كۇنلۇك ئىشچى، مەدىكار
断裂	سۇنۇش، ئۇزۇلۇش
断面尺寸	كەسمە يۈز ئۆلچىمى
断面图	كەسمە يۈز ئىسخېمىسى
断面形状	كەسمە يۈز شەكلى
锻工车间	بازغانلاش سېخى
对称面	سىممېتريك يۈز
对焊	ئۇدۇل كەپشەر
对焊机	ئۇدۇل كەپشەر ماشىنىسى
对焊设备	ئۇدۇل كەپشەر ئۇسكۇنىسى
对角支撑	دىياگونال تىرەك
墩式基础	گۇندە ئۇل
蹲式大便池	زوڭزايما تەرەت قاچىسى
多层建筑	كۆپ قەۋەتلىك قۇرۇلۇش
多点焊	كۆپ نۇقتىدىن كەپشەرلەش
多节木材	كۆپ پۈتاقلىق ياغاچ
多孔管	كۆپ تۆشۈكلۈك تۇرۇبا
多空砖	كۆپ تۆشۈكلۈك خىش

多空扳	كۆپ تۆشۈكلۈك تاختا
多扇大门	كۆپ قاناتلىق دەرۋازا

E

二户室	ئىككى ئېغىزلىق ئۆي
儿童扶手	بالىلار تايانچۇقى
儿童医院	بالىلار دوختۇرخانىسى

F

伐木工	دەرەخ كەسكۈچى
伐木锯	دەرەخ كېسىش ھەرىسى
筏形基础	سالىسىمان ئۇل
翻斗车	ئاغدۇرما ماشىنا
翻工	قايتىدىن ئىشلەش
方案设计	پىچىم لايىھەسى
防潮层	زەيلىك، زەي ئۆتكۈزمەس قەۋەت
防腐剂	چىرىتمەس خۇرۇچ
防滑	تېيىلىشتىن ساقلىنىش
防滑条	تېيىلىشتىن ساقلاش تارشىسى
防火措施	ئوتتىن ساقلىنىش چارىسى
防火规范	ئوتتىن ساقلىنىش بەلگىلىمىسى
防火门	ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش ئىشىكى
防火设计	ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش لايىھەسى
防火要求	ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش تەلىپى
防水卷材	سۇ ئۆتكۈزمەس ماي قەغىزى
防水屋面	سۇ ئۆتكۈزمەس ئۆگزە
防锈漆	داتلاشتۇرماس سىر
防震措施	يەر تەۋرەشنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرى
防震要求	يەر تەۋرەشتىن مۇداپىئەلىنىش تەلەپلىرى
房屋	ئۆي ـ ئىمارەت
房屋构件	ئۆي ـ ئىمارەت دېتاللىرى

房屋建筑	ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلۇشى
房屋建筑学	بىناكارلىق ئىلمى
房屋结构	ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلمىسى
放样	نۇسخا سىلىش
粉煤灰砖	كۈل خىش
风景区	مەنزىرىلىك رايون
风玫瑰图	شامال گىرافىكى
蜂窝板	كۆتەكسىمان تاختا
覆盖层	يېپىلىش قەۋىتى

G

盖房	ئۆي سىلىش
概算定额	تەخمىنىي ھېسابلانغان نورما
干旱地区	قۇرغاق رايونلار
杆件	بالداق
缸管	ساپال تۇرۇبا
缸砖地面	ساپال خىشلىق پول
刚度	مەزمۇتلۇق
钢板	پولات تاختا
钢管	پولات تۇرۇبا
钢结构	پولات قۇرۇلما
钢筋工	پولات چىۋىق ئىشچىسى
钢筋混凝土	پولات چىۋىق بېتون
钢筋加工厂	پولات چىۋىق پىششىقلاش زاۋۇتى
钢筋冷加工	پولات چىۋىقنى سوغۇق پىششىقلاش
钢丝绳	سىم ئارقان
钢丝刷	سىم چوتكا
高级抹灰	ئالىي سۇۋاق
高压锅炉	يۇقىرى بېسىملىق پار قازان
阁楼	بالىخانا
隔气层	ھاۋا ئۆتكۈزمەس قەۋەت

隔音层	ئاۋاز ئۆتكۈزمەس قەۋەت
给水工程	سۇ بېرىش قۇرۇلۇشى
给水系统	سۇ بېرىش سىستېمىسى
工厂	زاۋۇت
工程队	قۇرۇلۇش ئەترىتى
工程造价	قۇرۇلۇشنىڭ پۇتۇن باھاسى
供暖设备	ئىسسىتىش ئۈسكۈنىلىرى
勾缝墙	ئەنكاپلىق تام
构件	دېتال
构造	تۈزۈلۈشى، ياسىلىشى
构造柱	ئېھتىيات تۈۋرۈكى
箍筋	بوغما پولات چىۋىق
管道工	تۇرۇبىچى، تۇرۇبا يولى ئىشچىسى
规范	بەلگىلىمە، قائىدە
规划	پىلان
锅炉房	پارقازان ئۆيى

H

焊缝长度	سۇۋارکا ئۇزۇنلۇقى
焊工	سۇۋارکىچى
焊接技术	سۇۋارکىلاش تېخنىكىسى
夯实	خاڭداش
夯土墙	سوقما تام
合同项目	توختام ماددىلىرى
荷载	يۈك
桁架	چېدىر لىم
横墙	توغرا تام
烘炉	پېچ
红线图	قىزىل سىزىقلىق چېرتيوژ
红砖	قىزىل خىش
厚度	قېلىنلىق

户型	ئۆي تىپى
护墙	غوجا تام
花岗岩	گىرانىت
环境保护	مۇھىت ئاسراش
灰尘	چاڭ ـ توزان
会客室	مېھمانخانا
绘图	چېرتيوژ سىزىش
混合结构	ئارىلاشما قۇرۇلما
混凝土	بېتون
混凝土工	بېتونچى
火墙	تام مەش

J

积水墙	سۇ يىغىلىش ئېرىقچىسى
基本建设	ئاساسىي قۇرۇلۇش
基本条件	ئاساسلىق شەرت
基本原理	ئاساسىي پىرىنسىپ
基础	ئۇل، فۇندامېنت، ئاساس
基础详图	ئۇلنىڭ تەپسىلىي چېرتيوژى
基建费用	ئاساسىي قۇرۇلۇش خىراجىتى
计划任务书	پىلان ۋەزىپىنامىسى
技术标准	تېخنىكا ئۆلچىمى
技术规范	تېخنىكا بەلگىلىمىسى
技术人员	تېخنىك، تېخنىك خادىم
加固	مۇستەھكەملەش
夹层	ئارا قەۋەت
架子工	تاختىپەرچى
建筑材料	بىناكارلىق ماتېرىيالى
建筑工人	بىناكارلىق ئىشچىسى
建筑机械	بىناكارلىق ماشىنىلىرى
建筑结构	قۇرۇلۇش قۇرۇلمىسى، بىنا قۇرۇلمىسى

建筑面积	قۇرۇلۇش كۆلىمى
建筑设备	بىناكارلىق ئۈسكۈنىلىرى
建筑学	بىناكارلىق ئىلمى
建筑艺术	بىناكارلىق سەنئىتى
胶合板	پەنەركە
脚手架	تاختىپەر
结构布置	قۇرۇلما ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى
居住建筑	ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشى
居住条件	ئولتۇراقلىشىش شارائىتى
卷扬机	چىغرىق ماشىنا تامچىلىق لىفتى
竣工验收	پۈتكەن قۇرۇلۇشنى ئۆتكۈزۈپ ئېلىش

K

开工典礼	ئىش باشلاش مۇراسىمى
勘探工作	چارلاش خىزمىتى
抗震	يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش
抗震加固	يەر تەۋرەشكە چىداملىقلىقنى كۈچەيتىش
抗震建筑	يەر تەۋرەشكە چىداملىقلىق قۇرۇلۇش
靠尺	چۆپگەز
可靠性	ئىشەنچلىكلىكى
空斗墙	كاۋاك تام
空心板	كاۋاك تاختا
块材料	كۆتەك خىشلىق تام
框架结构	رام قۇرۇلمىسى
矿渣砖	داشقال خىش
扩建工程	كېڭەيتىپ سېلىنىدىغان قۇرۇلۇش

L

拉杆	تارما بالداق
栏板	توسما تاختا
廊檐	پېشايۋان سەرقەلىمى

勒脚	تاش پەۋاز
力臂	كۈچ يەلكىسى
沥青防水层	قاراماي ياتقۇزۇلغان سۇ ئۆتكۈزمەس قەۋەت
沥青混凝土	ئاسفالتلىق بېتون
连接点	ئۇلىنىش نۇقتىسى
亮子窗	تاۋدان
琉璃瓦	سىرلىق كاھىش
龙门板	توساق تاختا
龙头	جۈمەك
楼梯扶手	پەلەمپەي تۇتقىسى
楼梯井	پايە ئارىلىقى
楼梯栏杆	پەلەمپەي توسقى
炉渣混凝土	داشقال بېتون
卵石	شېغىل
轮廓线	ئىزنا سىزىقى

M

麻刀灰	چىگىلىك لاي
马赛克	موزايكا
埋深度	كۆمۈلۈش چوڭقۇرلۇقى
毛石混凝土	تاش بېتون
锚固措施	بېكىتىش تەدبىرى
铆工	پەرچىمچى، پەرچىملەش ئىشچىسى
铆接	پەرچىملەش
煤气管	كۆمۈر گاز تۇرۇبىسى
门窗构造	ئىشىك ـ دېرىزە تۈزۈلۈشى
面积指标	كۆلەم كۆرسەتكۈچى
描图工具	چىرتيوژ كۆچۈرۈش ئەسۋابلىرى
民用建筑	ئاھالە قۇرۇلۇشى
民居建筑	ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشى
模板工	قېلىپچى

磨光机	سىلىقلاشتۇرۇش ماشىنىسى
木工	ياغاچچى
木结构	ياغاچ قۇرۇلما

N

耐火材料	ئوتقا چىداملىق ماتېرىيال
耐火砖	ئوتقا چىداملىق خىش
耐磨材料	سۈركىلىشكە چىداملىق ماتېرىيال
泥瓦匠	تامچى
农业建筑	يېزا ئىگىلىك قۇرۇلۇش
女儿墙	تام تاجى
暖气工	پارچى
暖气工程	پارچىلىق قۇرۇلۇشى
暖气片	پارۋاي، رادىياتور
暖气设备	پارۋاي ئۈسكۈنىلىرى

P

排气管	گاز ھەيدەش تۇرۇبىسى
排水管	سۇ چىقىرىۋېتىش تۇرۇبىسى
排水设备	سۇ چىقىرىۋېتىش ئۈسكۈنىلىرى
排水系统	سۇ چىقىرىۋېتىش سىستېمىسى
泡沫混凝土	كۆپتۈرمە بېتون
配合比	ئارىلاشتۇرۇش نىسبىتى
配件	سەپلىمە دېتال
片石基础	ياپىلاق تاشلىق ئۇل
平面图	تەكشىلىك چېرتيوژى
剖面图	كەسمە يۈز چېرتيوژى
铺瓦工	كاھىشچى، كاھىش ياتقۇزۇش ئىشچىسى
普通抹灰	ئادەتتىكى سۇۋاق
普通水泥	ئادەتتىكى سېمونت

Q

漆工	سىرچى
气割设备	گاز بىلەن كېسىش ئۈسكۈنىسى
气焊工	گاز كەپشەرچى، گاز كەپشەر ئىشچىسى
砌块房屋	كۆتەك خىشلىق ئۆي ـ ئىمارەت
前厅	دالان
钳工	سېلىسار
墙壁	تام دېۋارى
墙裙	زەدېۋال
青灰砖	كۆك خىش
轻质材料	يېنىك ماتېرىيال
清水墙	ئەنكاپ تام
圈梁	چارچاپ
全优工程	ئەلا سۈپەتلىك قۇرۇلۇش

R

燃料费	يېقىلغۇ سەرپىياتى
热风采暖	ئىسسىق شامال بىلەن ئىسىتىش
热水采暖	ئىسسىق سۇ بىلەن ئىسىتىش
热轧钢管	قىزدۇرۇپ پىروكاتلانغان پولات تۇرۇبا
人工伴合	ئادەم كۈچى بىلەن ئارىلاشتۇرۇش
人造大理石	سۈنئىي مەرمەر تاش
日照间距	كۈن نۇرى چۈشۈش ئارىلىقى
熔焊	ئېرىتىپ كەپشەرلەش

S

三合板	ئۈچ قەۋەتلىك پەنەركە
散光玻璃	نۇر چاچىدىغان ئەينەك
散装水泥	پارچە سېمونت
沙场	قۇم مەيدانى

沙石	قۇم شېغىل
砂浆抹灰	قۇم سۇۋاق
砂纸	قۇم قەغەز
设防标准	قوغدىنىش ئۆلچىمى
设计概算	لايىھە تەخمىن چوتى
设计规范	لايىھە بەلگىلىمىسى
设施	مۇئەسسەسە
生产指标	ئىشلەپچىقىرىش كۆرسەتكۈچى
施工单位	قۇرۇلۇش قىلغۇچى ئورۇن
施工方案	قۇرۇلۇش قىلىش لايىھەسى
施工工艺	قۇرۇلۇش قىلىش ھۈنەر ـ سەنئىتى
施工机械	قۇرۇلۇش قىلىش ماشىنىلىرى
施工要求	قۇرۇلۇش قىلىش تەلىپى
石膏板	گەچ تاختا
石灰浆	گەچ دوغاپ
使用面积	ئىشلىتىلىش كۆلىمى
事故	ھادىسە
饰面材料	بېزەك ماتېرىيالى
刷房	ئۆي ئاقارتىش
水灰比	سۇ سېمونت نىسبىتى
水磨石	بىلەنمە تاش
水泥砂浆	سېمونت لاي
水暖工	پارۋاي ئىشچىسى
水准器	شەيتان
松木	قارىغاي
素混凝土	قارا بېتون

T

塌方	گۈمۈرۈلۈش، ئۆرۈلۈش
塔吊	مۇنار كىران
踏步板	پەلەمپەي باسقۇچ تاختىسى، پايە تاختىسى

台阶	سىرتقى پايە
太阳能	قۇياش ئېنېرگىيەسى
坍塌	غۇلاپ چۈشۈش، ئۆرۈلۈش
摊平	تۈزلەش، يېيىش
弹簧门	پۈرژىنلىق ئىشىك
探测	چارلاش، تەكشۈرۈش
陶瓷	فارفور، ساپال
陶管	ساپال تۇرۇبا
陶粒混凝土	ساپال شاخارلىق بېتون
梯段	پەلەمپەي بۆلىكى، پايە بۆلىكى
踢脚线	پەۋاز
天窗	تۆشۈك
天花板	تورۇس تاختىسى
天棚	تورۇس
天然材料	تەبىئىي ماتېرىيال
挑檐	لەمپە، لەمپە سەرقەلەملىرى
铁皮屋面	قاتالتىر ئۆگزە
铁丝网	سىم تور
庭院	ھويلا
通风道	شامال ئۆتۈشۈش يولى
通风管	شامال ئۆتۈشۈش تۇرۇبىسى
通用图集	ئۇنىۋېرسال چېرتيوژلار توپلىمى
透明玻璃	سۈزۈك ئەينەك
涂料	تام سىرى
土木工程	بىناكارلىق قۇرۇلۇشى
土坯	كېسەك
推拉门	سىيرىلما ئىشىك
托架	تەگلىك جازا

W

挖土工	توپا قېزىش ئىشچىسى

瓦工	تامچى
外观	سىرتقى كۆرۈنۈشى
外廊	پېشايۋان
外院	سىرتقى ھويلا
完工工程	پۈتكەن قۇرۇلۇش
望楼	راۋاق، پەشتاق
围墙	قۇرۇق تام
卫生间	ھاجەتخانا
卫生设备	تازىلىق ئۈسكۈنىلىرى
温室	پارنىك
窝工	ئىش ئاقساپ قېلىش، ئىش كۈتۈپ تۇرۇش
卧室	ياتاق ئۆي
污水	يوندى سۇيى
污水池	يوندى كۆلچىكى
污水管	يوندى تۇرۇبىسى
屋顶	ئۆگزە
屋面板	ئۆگزە تاختىسى
屋面坡度	ئۆگزە يانتۇلۇقى

X

吸尘设备	چاڭ ـ توزان سۈمۈرۈش ئۈسكۈنىسى
吸声材料	ئاۋاز سۈمۈرۈش ماتېرىيالى
细刨	پەردەز رەندىسى
细木工	سىلىق ياغاچچى، نازۇك ياغاچچىلىق
下料	ماتېرىيال راسلاش، ماتېرىيال تەييارلاش
下水道	يوندى يولى
下水管	يوندى تۇرۇبىسى
纤维板	تالالىق پەنەركە
现场焊接	نەق مەيداندا كەپشەرلەش
线条	پىلىتە ـ ناۋا
乡村建筑	يېزا قۇرۇلۇشى

相对高度	نىسپىي ئېگىزلىك
详图	تەپسىلىي چىزمىتېۋژ، چوڭايتىلغان چىزمىتېۋژ
橡皮管	شىلانكا، رېزىنكا تۇرۇبا
消防设备	ئوت ئۆچۈرۈش ئۈسكۈنىسى
小便槽	كىچىك تەرەت ئوقۇرى
小便器	كىچىك تەرەت قاچىسى
泄水管	سۇ چىقىرىۋېتىش تۇرۇبىسى
新材料	يېڭى ماتېرىيال
新农村	يېڭى يېزا
修理工	رېمونتچى
悬臂板	چۈغۈندەك تاختا

Y

压光	سىلىقلاش، بېسىپ پارقىرىتىش
压实	چىڭداش
压制钢板	پىرېسلانغان پولات تاختا
烟道	تۇرخۇن، مورا
檐扳	سەرقەلەم تاختىسى
檐口	سەرقەلەم
验收规范	پىرىيوم بەلگىلىمىسى
验收纪录	پىرىيوملاش خاتىرىسى
阳台	بالكون
养护方法	ئاسراش ئۇسۇلى
样品	نۇسخا، ئۈلگە
窑洞建筑	كېمىر قۇرۇلۇش
易爆材料	ئوڭاي ئوت ئالىدىغان ماتېرىيال
阴角	ئىچ بۈلۈڭ
隐蔽工程	مۆكتۈرمە قۇرۇلۇش
应急灯	جىددىيەت چىرىغى
迎风面	شامال ئۇرىدىغان يۈز
油毛毡	ماي قەغەز، قاراماي قەغەزى

油漆工	سىرچى
余震	قالدۇق تەۋرەش
雨篷	ئىشىك لەمپىسى
雨水管	يامغۇر سۇيى تۇرۇبىسى
浴盆	ۋاننا
预算	خامچوت
预制构件	ئالدىن تەييارلانغان دېتال
原材料	خام ئەشيا، خام ماتېرىيال
院落面积	هويلا كۆلىمى
运输费	تىرانسپورت خىراجىتى
运输工	تىرانسپورت ئىشچىسى

Z

灾害	ئاپەت
早强水泥	تېز قاتىدىغان سېمونت
澡堂	مۇنچا
造价	ياساش هەققى، پۇتۇش باهاسى
造型	شەكىل، پاسون
造型设计	شەكىل لايىهەسى
噪声影响	شاۋقۇن دەرىجىسى
噪音	شاۋقۇن
轧钢机	پولات پىروكاتلاش ماشىنىسى
闸口	چۈشۈرگە ئېغىزى
闸门	چۈشۈرگە
宅院	قورۇ، هويلا
毡房	كىگىز ئۆي
粘贴饰面	چاپلىما بېزەك
斩假石抹灰	چەكمە سۇۋاق
占地面积	ئىگىلىگەن كۆلىمى
帐篷	چېدىر
招标	خېرىدار چاقىرىش

找平层	تۈزلەش قەۋىتى
沼气池	پاتقاق گاز كۆلچىكى
照明灯具	چىراغ ئەسۋابلىرى
照明设计	يورۇتۇش لايىھەسى
罩棚	لاپاس، باراڭ
遮挡	توساق
遮阳板	سايىۋەن تاختىسى
折叠门	قاتلىما ئىشىك
折旧费	ئۈپراش خىراجىتى، خوراش خىراجىتى
振动	تەۋرىنىش، تەۋرەنمە ھەرىكەت
振动工具	تەۋرىتىش سايمىنى
震波	يەر تەۋرەش دولقۇنى
震动设备	سىلكىنىش، تەۋرەش
震害等级	يەر تەۋرەشتىكى ئاپەت دەرىجىسى
震级	يەر تەۋرەش دەرىجىسى
震源	يەر تەۋرەش مەنبەسى
震源深度	يەر تەۋرەش مەنبەسىنىڭ چوڭقۇرلۇقى
蒸汽采暖	پار بىلەن ئىسسىتىش
整浇层	قۇيما قەۋەت
正立面图	ئالدى كۆرۈنۈش چىرتيوژى
支出预算	چىقىم خام چوتى
支座	تەگلىك
直接费用	بىۋاستە خىراجەت
纸浆	قەغەز بوتقىسى
纸筋灰	قەغەز تالالىق لاي
纸筋罩面	قەغەز تالالىق ئىنچىكە سۇۋاق
制图	چىرتيوژ سىزىش، خەرىتە سىزىش
制砖机	خىش ياساش ماشىنىسى
质量标准	سۈپەت ئۆلچىمى
质量检查	سۈپەت تەكشۈرۈش
质量验收	سۈپەت پىرىيومى

中层抹灰	ئارا سۇۋاق
重点工程	نۇقتىلىق قۇرۇلۇش
主导风向	ئاساسىي شامال يۆنىلىشى
住宅	تۇرالغۇ
住宅区	تۇرالغۇ رايونى
住宅用地	تۇرالغۇ يېرى
柱头	تۇۋرۇك بېشى
铸铁管	چۆيۈن تۇرۇبا
砖混结构	خىش ـ بېتونلۇق قۇرۇلما
砖基础	خىش ئۇل
砖木结构	خىش ـ ياغاچ قۇرۇلما
砖砌管道	خىشتا قوپۇرۇلغان تۇرۇبا يولى
砖墙	خىش تام
砖石结构	خىش ـ تام قۇرۇلما
砖挑檐	خىش لەمپە
装料工	ماتېرىيال قاچىلاش ئىشچىسى
装料台	ماتېرىيال قاچىلاش سۇپىسى
装配工人	قۇراشتۇرۇش ئىشچىسى
装饰材料	بېزەك ماتېرىيالى
装饰抹灰	بېزەك سۇۋىقى
装饰图案	بېزەش ئۆرنىكى، بېزەش نۇسخىسى
装饰艺术	بېزەكچىلىك سەنئىتى
装卸工	قاچىلاش ـ چۈشۈرۈش ئىشچىسى
自然地形	تەبىئىي يەر شەكلى
总成本	ئومۇمىي تەننەرخ
总工长	باش ئىش باشقۇرغۇچى
总平面图	ئومۇمىي تەكشىلىك چېرتيوژى
总说明	ئومۇمىي چۈشەندۈرۈش، ئومۇمىي ئىزاھ
总体规划	ئومۇمىي پىلان
总造价	ئومۇمىي باھا
走廊	كارىدور

图书在版编目（CIP）数据

建筑识图:维吾尔文/阿里木江．马合苏提等编
—乌鲁木齐：新疆大学出版社，2010.2
ISBN 978-7-5631-2389-6

Ⅰ.①建… Ⅱ.①阿… Ⅲ.①建筑制图—识图法—技术培训—教材—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.①TU204

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2010）第 023062 号

责任编辑：吾买尔·尼亚孜
责任校对：阿达来提·牙合甫
封面设计：苗莉

新疆大学图书馆
民文图书 755MWZS0003607

建筑识图

阿里木江．马合苏提
阿依古丽．吐拉甫

新疆大学出版社出版发行
（乌鲁木齐市胜利路 14 号 邮政编码：830046）
新华书店经销
新疆新华印刷厂
开本 850mm × 1168mm 1/32 5 印张
2010 年 2 月第 1 版 2010 年 2 月第 1 次印刷
印数：00001—18420 册

ISBN 978-7-5631-2389-6
定价：8.20 元

چېرتيوژ كۆرۈش ساۋاتى

ISBN 978-7-5631-2389-6
9 787563 123896 >
定价: 8.20 元